

Załącznik nr 1 do Uchwały
nr LVII/516/2023

Rady Gminy Stara Dąbrowa
z dnia 20 grudnia 2023 r.

Strategia Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata

2023-2030

Gmina
Stara Dąbrowa

Opracowanie:

Urząd Gminy w Starej Dąbrowie

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe referatów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY STARA DĄBROWA.....	8
1. <i>Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej .....</i>	<i>8</i>
2. <i>Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....</i>	<i>10</i>
3. <i>Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej.....</i>	<i>14</i>
4. <i>Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych .....</i>	<i>17</i>
4.1. <i>Ocena sytuacji Gminy.....</i>	<i>17</i>
4.2. <i>Pożądane priorytety rozwojowe .....</i>	<i>19</i>
5. <i>Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej .....</i>	<i>22</i>
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY STARA DĄBROWA.....	26
1. <i>Misja i wizja .....</i>	<i>26</i>
2. <i>Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym .....</i>	<i>27</i>
3. <i>Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Stara Dąbrowa .....</i>	<i>44</i>
4. <i>Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie .....</i>	<i>51</i>
5. <i>Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań. .</i>	<i>63</i>
6. <i>System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....</i>	<i>67</i>
7. <i>Ramy finansowe i źródła finansowania .....</i>	<i>71</i>

Załącznik 1: Diagnoza	77
Załącznik 2: Wzór ankiety	126
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	131

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznymi obowiązującymi w Gminie Stara Dąbrowa, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Prace nad Strategią rozpoczęto we wrześniu 2022 roku, kiedy to Wójt Gminy Stara Dąbrowa podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie Uchwały nr LXII/398/22 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 30 września 2022 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030, w tym trybu konsultacji. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy, którą pogłębiono podczas badania ankietowego mieszkańców. Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej pozwoliła na zdefiniowanie obszarów problemowych i najważniejszych wyzwań w zakresie powyższych sfer, a także silnych stron jednostki i jej szans. Informacje pogłębiono podczas wywiadu pogłębianego, w którym udział wzięli członkowie Zespołu Strategicznego oraz władze Gminy. Następnie przeprowadzone zostały warsztaty strategiczne, podczas których opracowano misję i wizję Gminy, a także założenia do celów i kierunków działań, których realizacja wpłynie na urzeczywistnienie określonej na 2030 rok wizji. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i innowacyjne podejście do obecnych wyzwań. Propozycje zapisów skonsultowano z przedstawicielami władz Gminy Stara Dąbrowa i w maju 2023 roku przygotowano projekt Strategii. Następnie został on poddany konsultacjom społecznym oraz przedłożony Zarządowi Województwa Zachodniopomorskiego do opiniowania.

Istotnym elementem prac nad Strategią była partycypacja społeczna. Analiza wyników ankiet wypełnionych przez mieszkańców jest istotnym i integralnym elementem diagnozy strategicznej, a część programową zawierającą cele i kierunki działań współtworzyli uczestnicy warsztatów strategicznych. Projekt Strategii przed przyjęciem został poddany konsultacjom społecznym, aby zweryfikować jego zapisy z oczekiwaniami mieszkańców.

W pracach nad Strategią brali również udział **członkowie Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030** o następującym składzie:

- Sylwia Kalmus-Samsel – Wójt Gminy Stara Dąbrowa,
- Alicja Terlikowska – Sekretarz Gminy Stara Dąbrowa – Przewodniczący Zespołu,
- Klaudia Bartnicka – Członek Zespołu.

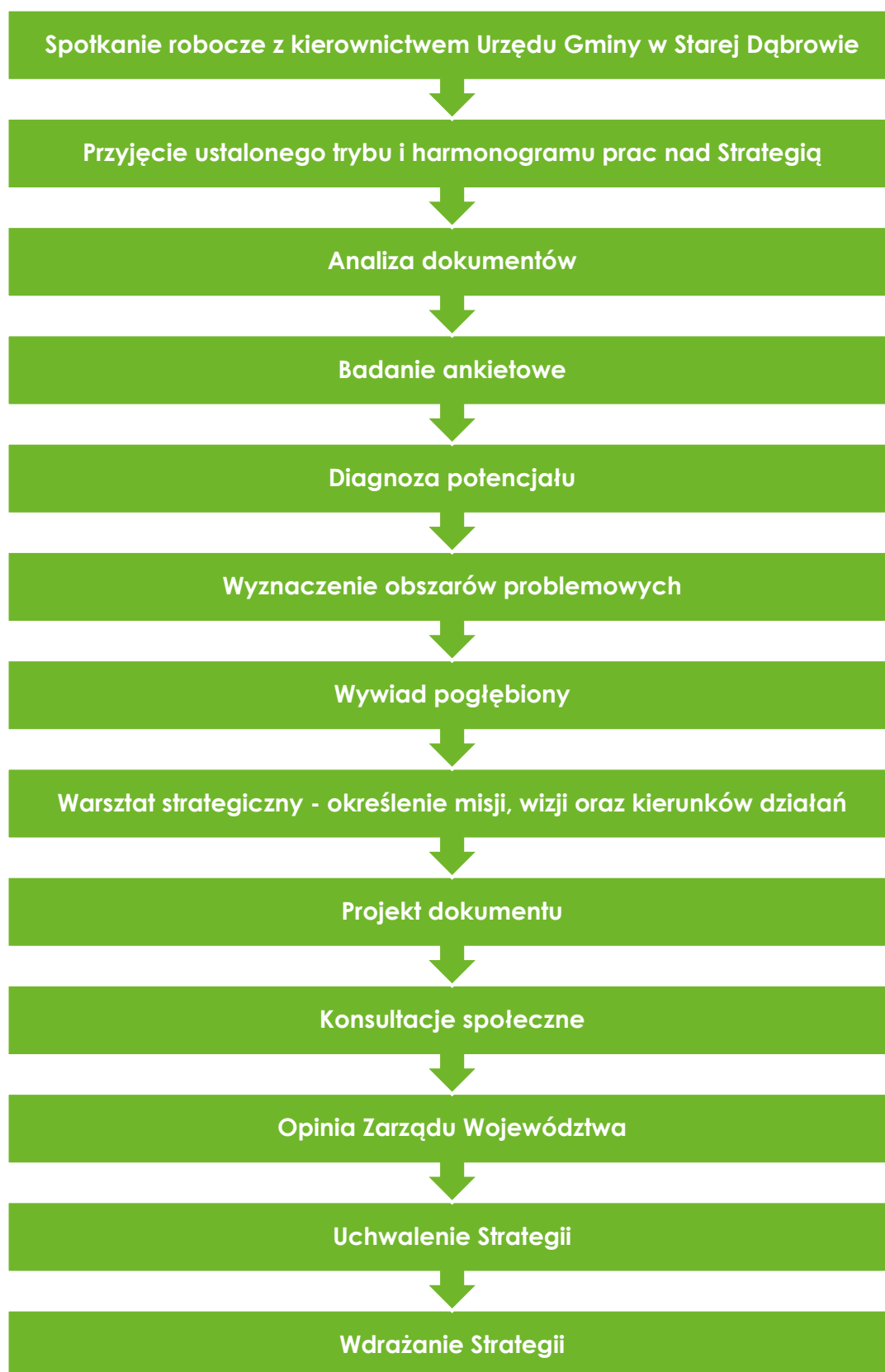
Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Maja Czyż – Starsza Specjalistka ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Wojciech Wasylewicz – Młodszy Specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Iwona Jastrzębska – Młodsza Specjalistka ds. strategii i rozwoju lokalnego.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategii:

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY STARA DĄBROWA

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Stara Dąbrowa jest gminą wiejską położoną w centralnej części województwa zachodniopomorskiego. Zajmuje ona powierzchnię 112 km², składa się z 18 miejscowości, z czego 13 ma status sołectwa. Gmina graniczy z gminami: od wschodu z Gminą Chociwel, od południowego wschodu z Gminą Marianowo, od zachodu z Gminą Stargard oraz od północy z Gminą Maszewo. Sieć komunikacyjna na terenie Gminy Stara Dąbrowa składa się z dwóch dróg wojewódzkich: nr 142 relacji Szczecin-Lisowo oraz nr 106 łączącej Nowogard z Stargardem. Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie Gminy wynosi 23,54 km. Gmina Stara Dąbrowa znajduje się w niedużej odległości od Stargardu (ok. 13 km), co umożliwia szybki i łatwy dostęp do jednostki miejskiej o znaczeniu powiatowym. Dojazd samochodem zajmuje ok. 14 minut. Gmina Stara Dąbrowa znajduje się w odległości około 47 km od Szczecina, miasta o znaczeniu wojewódzkim.

Pod względem użytkowania, teren Gminy Stara Dąbrowa zdominowany jest przez użytki rolne. Tereny leśne stanowią także znaczną część Gminy (ponad 1/3 całego obszaru). Strukturę użytkowania uzupełniają tereny zurbanizowane, nieużytki, wody oraz inne.

Gminę Stara Dąbrowa można podzielić na dwie części, zachodnią i wschodnią, które rozgranicza przepływająca przez teren Gminy rzeka Giełdnica. Część zachodnia obejmuje miejscowości Storkówko, Łęczycza, Łęczówka, Parlino, Moskorze, Tolcz, Łęczyna, Stara Dąbrowa, Stara Dąbrowa Kolonia oraz częściowo Nowa Dąbrowa. W pobliżu Parlina i Łęczycy (poza dominującymi użytkami rolnymi) zlokalizowane są większe kompleksy leśne i zbiorniki wodne: Jezioro Łęczyckie, Jezioro Parlińskie oraz Kołki. Na zachód od wsi Kicko zlokalizowane jest Jezioro Grabowskie. Część wschodnia obejmuje miejscowości Rosowo, Chlebowo, Wiry, Chlebówko, Rokicie, Białuń, Krzywica oraz częściowo Nowa Dąbrowa. W tym obszarze przebieg swój mają rzeki Krępiel, Kłodna i Kania. W pobliżu miejscowości Krzywica zlokalizowane występują hodowlane stawy rybne. Na wschód od miejscowości Rokicie i Chlebówko położony jest największy kompleks leśny w Gminie, mniejsze lasy zlokalizowane są w okolicach Wirów i Chlebowa. Obszar ten także zdominowany jest przez użytki rolne.

Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym Gminy jest miejscowość Stara Dąbrowa. W niej znajdują się Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna, Centrum Kultury i Rekreacji, Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie, Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej, oddział OSP oraz policyjny punkt obsługi interesantów.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym Gminy Stara Dąbrowa jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa. Obowiązujący dokument został przyjęty Uchwałą Nr XXXV/343/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 25 lutego 2022 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa obowiązuje 12 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które zajmują 16,75% powierzchni Gminy. W związku z niewielkim udziałem terenu, na którym obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, na obszarach, które nie są ujęte w tych planach, wydawane są decyzje o warunkach zabudowy. Od 2018 roku zauważalny jest coroczny wzrost liczby wydawanych decyzji. Warto zauważyć, że w roku 2021 wydano ponad 4 razy więcej decyzji (62 decyzje, co w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców wyniosło ponad 16 decyzji rocznie) aniżeli w roku 2018 (14 decyzji co w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców wyniosło ponad 3 decyzje rocznie). Jest to zjawisko negatywne, ponieważ decyzje o warunkach zabudowy często w swych zapisach nie uwzględniają kompleksowych założeń utrzymania ładu przestrzennego na obszarze danej gminy.

Region, w obrębie którego położona jest Gmina Stara Dąbrowa charakteryzuje się młodoglacjalną rzeźbą terenu z przewagą terenów równinnych o niewielkich różnicach wysokości. Zróżnicowane ukształtowanie terenu oraz bogactwo form rzeźby w znacznym stopniu wynika z oddziaływania na tym obszarze lądolodu skandynawskiego oraz wód glacialnych i fluwioglacjalnych. Ze względu na występujące uwarunkowania środowiskowe i krajobrazowe, w Gminie Stara Dąbrowa dominuje funkcja rolnicza. Jednostka rozciąga się w układzie północny-wschód – południowy-zachód, a przez jej teren przebiega rzeka Krąpiel wraz z licznymi dopływami. Występowanie doliny rzeki Krąpeli warunkuje zarówno pozytywne cechy, jak i niesie ze sobą potencjalne zagrożenia. Przede wszystkim wśród pozytywnych cech przebiegu doliny należy wymienić wzrost walorów krajobrazowych obszaru Gminy, wzmocnienia usług ekosystemowych, a także duży potencjał turystyczny i rekreacyjny.

Z kolei znaczącym zagrożeniem, bezpośrednio związanym z przepływającą rzeką, jest zagrożenie powodziowe – zwłaszcza na terenach położonych wzdłuż doliny. Rolniczy charakter Gminy związany jest ze wspomnianą dużą powszechnością gruntów rolnych. Krajobraz urozmaicony jest także przez potacie terenów leśnych, łąk i pastwisk, rozbudowaną sieć hydrograficzną oraz znaczną liczbę jezior i zbiorników wodnych.

W obszarze Gminy Stara Dąbrowa znajdują się różne tereny i obiekty, które zostały objęte ochroną na podstawie przepisów szczególnych. Pośród nich wyróżnia się pomniki przyrody, Zespół Przyrodniczo Krajobrazowy „Pralino-Łęczycza” oraz Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 Ostoja Ińska (PLB320008). Warto zauważyć jednak, iż samo pokrycie obszarami chronionymi nie jest znaczące, co zwiększa możliwości inwestycyjne Gminy.

W granicach Gminy Stara Dąbrowa ponadto zlokalizowane są liczne drzewa pomnikowe oraz cenne botanicznie parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne, które stanowią wartościowy element krajobrazu Gminy, zarówno jako składnik szaty roślinnej jak i część zasobów kulturowych.

Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa znajdują się 24 obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Zachodniopomorskiego, pośród których wyróżnia się między innymi: linię kolejową wąskotorową, kościół św. Michała Archaniota w Białuniu, park pałacowy w Chlebowie, park dworski w Łęczynie oraz Starej Dąbrowie czy kościół św.

Katarzyny w Rosowie. Ponadto prowadzony jest Gminny Wykaz Zabytków do którego należy 240 obiektów z zlokalizowanych w granicach Gminy Stara Dąbrowa. W większości są to budynki mieszkalne i obiekty folwarczne z okresu XIX/XX wieku.

Ze względu na fakt występowania wód powierzchniowych, zespołów przyrodniczych objętych ochroną przyrody oraz wielu cennych zabytków istnieje duży potencjał rozwoju aktywnej turystyki, której głównym założeniem jest kontakt z przyrodą.

Obecnie, aktywność turystyczno-rekreacyjna w Gminie skupia się głównie na plażowaniu, kąpielach, sporadycznym korzystaniu z kajaków oraz rozwijającej się turystyce konnej (dzięki stadninie koni w Nowej Dąbrowie) czy krótkim spacerom, zazwyczaj wokół domów i prywatnych działek mieszkańców. Niski poziom zagospodarowania terenów nadwodnych, brak wyznaczonych szlaków pieszych, rowerowych i wodnych wraz z odpowiednią infrastrukturą turystyczną oraz niedostateczna liczba miejsc noclegowych (obecnie dostępne jedynie w gospodarstwach agroturystycznych w Kicku) przyczyniają się do tego stanu rzeczy.

Inicjatywą, która może pozytywnie wpłynąć na rozwój lokalnej turystyki, jest planowane utworzenie szlaku turystycznego, który będzie przeprowadzał przez wieś Gminy Stara Dąbrowa. Istotnym elementem tego szlaku będą artystyczne instalacje umieszczone w różnych miejscowościach, takie jak rzeźby Dąbrówek i Dąbrusi, które będą nawiązywać do miejscowych legend. Realizacja tego projektu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu oraz stworzy nowe możliwości dla odwiedzających.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gospodarka lokalna Gminy Stara Dąbrowa w dużej mierze opiera się na produkcji rolniczej. Przeważająca liczba gospodarstw w tej Gminie przekracza 10 hektarów i zajmuje się głównie produkcją rolniczą na rynek. W roku 2021 liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Stara Dąbrowa wyniosła 288, co oznacza wzrost o 48 w okresie 2017-2021. Mimo że obserwuje się tendencję wzrostową, udział zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Stara Dąbrowa w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w powiecie stargardzkim jest niski i wynosi 2,1%. Spośród wszystkich gmin w powiecie stargardzkim, tylko sąsiadująca od południowego wschodu Gmina Marianowo ma niższy udział, wynoszący 1,7%.

W Gminie Stara Dąbrowa większość podmiotów gospodarczych działa w sektorze budownictwa oraz handlu hurtowego i detalicznego, w tym również w naprawie pojazdów samochodowych, włączając motocykle. W 2021 roku w sekcji budownictwa zarejestrowane były 93 podmioty, natomiast w handlu hurtowym i detalicznym, wraz z naprawą pojazdów samochodowych, liczba podmiotów wynosiła 43, zgodnie z klasyfikacją PKD.

Przedsiębiorczość w Gminie Stara Dąbrowa jest relatywnie niska w porównaniu do średniej powiatowej i wojewódzkiej. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie Stara Dąbrowa na 1 tysiąc mieszkańców jest niższa niż w powiecie stargardzkim i województwie zachodniopomorskim. W porównaniu z innymi gminami wiejskimi o dominującej funkcji rolniczej w powiecie stargardzkim, Gmina Stara Dąbrowa zajmuje trzecie miejsce od końca pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wyprzedza ją tylko Gmina Dolice

i Gminy Marianowo. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Stara Dąbrowa od 2018 roku utrzymuje dodatni bilans, a w 2021 roku odnotowano najwyższą liczbę nowych rejestracji w analizowanym okresie (38). Pomimo wyższego udziału bezrobotnych w Gminie Stara Dąbrowa w porównaniu do średniej powiatowej i wojewódzkiej, od 2019 roku obserwuje się tendencję spadkową. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy maleje, co jest pozytywnym zjawiskiem społecznym i gospodarczym.

Zauważalna jest potrzeba podejmowania działań mających na celu rozwój przedsiębiorczości i poprawę warunków gospodarczych w Gminie Stara Dąbrowa, co może przyczynić się do dalszego zmniejszenia bezrobocia i stymulowania lokalnej gospodarki.

W Gminie Stara Dąbrowa znajduje się łącznie 23,54 km dróg wojewódzkich, 41,68 km dróg powiatowych, 9,49 km dróg gminnych oraz 136,8 km dróg pozostałych. Wśród dróg gminnych i pozostałych, 125,1 km stanowią drogi nieutwardzone. Stan dróg jest regularnie sprawdzany raz w roku. Najpilniejsze inwestycje dotyczą przebudowy dróg powiatowych i gminnych w różnych miejscowościach oraz bieżących prac konserwacyjnych. Stan techniczny dróg gminnych wymaga ponoszenia stałych nakładów związanych z ich bieżącym utrzymaniem, modernizacją odcinków o pogorszonym stanie oraz rozbudową.

Na terenie Gminy nie ma aktywnych linii kolejowych, ale w przeszłości istniała wąskotorowa kolej objazdowa, która funkcjonowała od 1885 do 1995 roku. Obecnie obszary, które dawniej stanowiły trasę tej linii, są wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Zachodniopomorskiego. Publiczny transport zbiorowy w Gminie Stara Dąbrowa jest realizowany przez firmę STYL-BUS. Istnieją dwie relacje autobusowe, które obejmują miejsca takie jak Nowa Dąbrowa, Chlebowo, Stargard i inne. Dzieci są dowożone do szkół, a firma STYL-BUS otrzymała wsparcie finansowe z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. W Gminie Stara Dąbrowa istnieje potrzeba inwestycji i modernizacji w zakresie dróg i infrastruktury. Istnieje również potrzeba reorganizacji publicznego transportu zbiorowego, ponieważ brak linii kolejowej utrudnia mieszkańcom dostęp do większych miast. W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, ograniczenia jego natężenia (zwłaszcza na krótkich odcinkach), zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza pochodzącego z tzw. emisji liniowej oraz poprawy komfortu korzystania z dróg przez wszystkich użytkowników należy zadbać o stworzenie systemu ścieżek rowerowych, połączonych z infrastrukturą rowerową na terenie całego kraju.

Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy Stara Dąbrowa nie jest wystarczająca, nie mogą one zatem stanowić poważnej alternatywy dla komunikacji drogowej i wymagają sukcesywnego rozwoju.

W Gminie Stara Dąbrowa odpowiedzialnymi podmiotami za zaopatrzenie w wodę są Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie oraz Przedsiębiorstwo Usług Wodnych i Sanitarnych w Nowogardzie. Sieć wodociągowa ma długość 41,09 km, a sieć kanalizacyjna ma długość 25,49 km. Wiele odcinków sieci wodociągowej jest wykonanych z przestarzałych rur azbestowych, które wymagają modernizacji. Wody są pobierane z ujęć wód podziemnych ze studni głębinowych. Gmina Stara Dąbrowa posiada studnie w miejscowościach Białyń, Chlebowo, Chlebówko,

Łęczycza, Nowa Dąbrowa, Stara Dąbrowa, Rokicie oraz Storkówko. Niektóre studnie są eksploatowane, ale niektóre wymagają znalezienia alternatywnego źródła wody. Na terenie gminy znajduje się również 5 oczyszczalni ścieków. W zakresie dostępu do gazu, gmina nie posiada własnej sieci gazowej, więc mieszkańcy korzystają z gazu płynnego propan-butan dostarczanego przez prywatnych dostawców. Część mieszkańców korzysta także ze zbiorników na gaz do ogrzewania domów.

Istnieje konieczność modernizacji przestarzałej sieci wodociągowej wykonanej z rur azbestowych. Modernizacja powinna być priorytetem, aby zapewnić bezpieczne i skuteczne zaopatrzenie w wodę. Konieczne jest także znalezienie alternatywnego źródła wody dla miejscowości Krzywnica, ponieważ obecne ujęcie wody w Gminie Marianowo jest prawie całkowicie wyeksploatowane. Brak sieci gazowej w Gminie wymaga dalszych działań w celu zapewnienia mieszkańcom bardziej dostępnego i ekonomicznego źródła energii. Obecność 5 oczyszczalni ścieków na terenie Gminy sugeruje, że istnieje świadomość konieczności ochrony środowiska i utrzymania czystości wód. Jednak konieczne mogą być dalsze inwestycje w infrastrukturę ściekową, aby zapewnić odpowiednie funkcjonowanie i skuteczność oczyszczalni.

W Gminie Stara Dąbrowa, podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych jest ATF Sp. z o.o. Wywóz odpadów komunalnych odbywa się w czterech frakcjach o różnej częstotliwości: odpady zmieszane co 2 tygodnie, szkło raz w miesiącu, metale i tworzywa sztuczne dwa razy w miesiącu, papier raz w miesiącu. Na terenie Gminy znajduje się Punkt Selekttywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz składowisko odpadów komunalnych „Zakład Gospodarowania Odpadami”. Składowisko generuje zanieczyszczenia i odór, co powoduje konflikty społeczne. Właściciel składowiska planuje rozbudowę obiektu i oczekuje na wydanie decyzji dotyczącej środowiskowych uwarunkowań dla tego przedsięwzięcia. Dodatkowym problemem związanym z gospodarką odpadami są niekontrolowane zrzuty odpadów na tzw. „dzikie wysypiska”. Obecnie jednym z takich miejsc jest działka nr 305/21 w miejscowości Załęczce, w obrębie Łęczyczy. W latach 2016-2020 stan gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Stara Dąbrowa przedstawiał się następująco: liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami wzrosła do 1399 w 2019 roku, a następnie spadła do 1054 w 2020 roku. Jednocześnie łączna ilość zebranych odpadów komunalnych stopniowo rosła. Średni udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów wynosił 17%. Poziom recyklingu przygotowania do użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innych odpadów budowlanych i rozbiórkowych spełniały wymagane normy. Firma ATF Sp. z o.o., zajmująca się odbiorem i zagospodarowaniem odpadów, przeprowadza kontrole w celu monitorowania przestrzegania zasad segregacji przez mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa. Urząd Gminy podejmuje różne działania mające na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym: rozpowszechnianie działań wśród lokalnych społeczności, które dotyczą poprawy jakości lokalnego środowiska i krajobrazu podczas imprez gminnych; prowadzenie prelekcji i akcji edukacyjnych w szkołach, takich jak „Sprzątanie świata”, organizowane z okazji Dnia Ziemi; przeprowadzanie konkursów „eko” oraz warsztatów „zero waste”, które mają na celu promowanie postaw i praktyk ekologicznych, czy też udział w Celowym Związku Gmin R-XXI, inicjatywie skupiającej gminy, które dążą do zrównoważonego rozwoju i ekologicznej gospodarki odpadami. Wszystkie te działania

mają na celu zwiększenie świadomości mieszkańców i zachęcenie ich do podejmowania ekologicznych działań w obszarze gospodarki odpadami.

Zauważa się konieczność dalszego rozwoju działań mających na celu poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza w obszarze kontroli segregacji, zapobiegania nielegalnym składowiskom i podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców. Dodatkowo, konieczne są działania mające na celu rozwiązanie problemów związanych ze składowiskiem odpadów, takie jak rozbudowa obiektu i minimalizacja jego negatywnych oddziaływań, współpraca i znajdowanie kompromisów pomiędzy potrzebami mieszkańców, a działalnością składowiska.

W Gminie Stara Dąbrowa wciąż dominują tradycyjne źródła ciepła, takie jak węgiel, miął i ekogroszek. Jest to zgodne z większością polskich gmin, gdzie tego typu paliwa są popularne ze względu na dostępność i niższe koszty w porównaniu do alternatywnych źródeł. Udział energii elektrycznej w produkcji ciepła jest stosunkowo niski, wynosząc 11,05%. Może to sugerować, że technologie oparte na energii elektrycznej, takie jak pompy ciepła, nie są jeszcze powszechnie wykorzystywane w Gminie. Niski udział gazu, odnawialnych źródeł energii i sieci ciepłej w produkcji ciepła wskazuje, że istnieje potencjał do zwiększenia wykorzystania tych bardziej ekologicznych źródeł. Inwestycje w odnawialne źródła energii mogłyby przyczynić się do ograniczenia emisji CO₂ i poprawy jakości powietrza w Gminie. Istotne jest kontynuowanie monitorowania i ewidencji źródeł ciepła w Gminie, co pozwoli na śledzenie zmian w preferencjach i rozwoju technologii energetycznych. Na tej podstawie można podejmować odpowiednie działania i zachęcać do przejścia na bardziej ekologiczne źródła ciepła.

W latach 2017-2021 dochody budżetu Gminy Stara Dąbrowa systematycznie rosły, a największy wzrost odnotowano w latach 2019-2020, przekraczający 3,4 mln zł. Średnie dochody na 1 mieszkańca w Gminie były wyższe niż średnia powiatowa i wojewódzka, a tendencja wzrostowa była utrzymywana przez cały analizowany okres.

Największy udział w dochodach ogółem Gminy miały dochody bieżące, stanowiące średnio 91% dochodów budżetowych. Oprócz dotacji, istotną rolę odgrywały środki pochodzące z podatku od nieruchomości i innych dochodów bieżących. Nadwyżka operacyjna budżetu wynosiła średnio 1 038 tys. zł w latach 2017-2021. W 2021 roku wyniosła 708 tys. zł i stanowiła 2,56% dochodów ogółem.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2030 przyjętą Uchwałą Nr XLI/395/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 26 sierpnia 2022 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2030, kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia budżetu Gminy Stara Dąbrowa pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań, co daje zwiększenie możliwości realizacji zadań zapisanych w treści niniejszej Strategii. Ważne jest, aby Gmina odpowiednio zarządzała swoimi zasobami finansowymi, równoważąc potrzeby bieżące i inwestycyjne, aby utrzymać stabilność finansową i długoterminowy rozwój.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 roku Gminę Stara Dąbrowa zamieszkiwało 3 713 osób, co stanowiło 3% ludności powiatu stargardzkiego. Gmina miała gęstość zaludnienia wynoszącą 33 os./km² i zajmowała szóste miejsce pod tym względem w powiecie.

W latach 2017-2021 liczba ludności w gminach powiatu stargardzkiego systematycznie rosta, ale od 2019 roku wystąpiły niewielkie spadki. W Gminie Stara Dąbrowa średnia dynamika zmian ludności dla całego okresu wyniosła 100,1%, co jest trzecim wynikiem w powiecie. Jednocześnie w 2021 roku, tak jak i w latach poprzednich, odnotowano ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców(-2,70), a saldo migracji wyniosło -0,30. W analizowanym okresie nastąpiło również stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym i spadek udziału osób w wieku kreatywnym.

Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego na lata 2016-2030 wskazują na dalsze starzenie się społeczeństwa w Gminie Stara Dąbrowa, co oznacza zmniejszenie liczby osób aktywnych zawodowo. W rezultacie wzrośnie popyt na usługi społeczne dla seniorów, a spadnie popyt na usługi skierowane do najmłodszych mieszkańców, takie jak przedszkola i szkoły. Sugeruje to potrzebę podejmowania działań mających na celu dostosowanie usług publicznych oraz przestrzeni do zmieniających się potrzeb mieszkańców, zwłaszcza osób starszych.

W Gminie Stara Dąbrowa nie ma żłobków ani klubów malucha, ale istnieje 1 przedszkole oraz 1 oddział przedszkolny, do których w 2021 roku uczęszczało łącznie 115 dzieci. Największe przedszkole znajdujące się w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie, skupiało 94 dzieci w 4 grupach przedszkolnych i działało od 7:00 do 17:00. Z kolei do oddziału przedszkolnego w Publicznej Szkole Podstawowej im. K. Makuszyńskiego w Chlebówku, uczęszczało 21 dzieci w jednej grupie przedszkolnej i godzinami otwarcia od 8:00 do 13:00. Zauważa się potrzebę zorganizowania opieki nad dziećmi do lat 3.

Gmina Stara Dąbrowa posiada trzy szkoły podstawowe. Publiczna Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie skupiała 151 uczniów w 10 oddziałach, średnio 15,1 ucznia na oddział i zatrudniała 19 nauczycieli. Oddział Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie posiadał 72 uczniów w 3 oddziałach, średnio 24 uczniów na oddział i 3 nauczycieli. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Chlebówku miała 127 uczniów w 9 oddziałach, średnio 14,1 ucznia na oddział, i zatrudniała 21 nauczycieli. Żadna z tych szkół nie pracuje w systemie zmianowym. W latach 2017-2020 liczba uczniów w szkołach na terenie Gminy Stara Dąbrowa, włączając klasy "0", stopniowo zmalała z 389 do 277 uczniów. Jednak w 2021 roku odnotowano wzrost, osiągając liczbę 342 uczniów. W tym samym roku odnotowano również wzrost liczby uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin, który wyniósł 64.

Szkoły podstawowe na terenie Gminy Stara Dąbrowa oferują swoim uczniom bogatą ofertę zajęć dodatkowych, kół przedmiotowych, kół i zespołów artystycznych oraz zajęć sportowych. Stałe podnoszenie poziomu edukacji w Gminie powinno odbywać

się zarówno na drodze modernizacji infrastruktury szkolnej, doposażenia bazy dydaktycznej placówek oświatowych, zwiększania liczby oraz atrakcyjności oferowanych zajęć pozalekcyjnych, jak i poprawy jakości prac kadry nauczycielskiej (np. poprzez modyfikację systemu motywacyjnego) oraz systemowe wsparcie uczniów zdolnych i słabszych. Gmina Stara Dąbrowa na bieżąco monitoruje koszty utrzymania ucznia/wychowanka w szkołach i placówkach oraz podejmuje działania w celu optymalizacji wydatków. Dopełnienie systemowych działań w zakresie wsparcia rozwoju edukacji powinno także następować na drodze rozwoju współpracy z obecnymi w Powiecie organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze oświaty, nauki, kultury, sportu, itp.

Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie jest głównym ośrodkiem życia kulturalnego i rekreacyjnego w Gminie. Oferuje szeroki zakres działań, takich jak organizacja imprez kulturalnych, wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego, integracja społeczności lokalnych oraz promocja walorów kulturowych i turystycznych. CKiR realizuje różnorodne imprezy i wydarzenia, takie jak Dzień Dziecka, Jarmarki Wielkanocny i Bożonarodzeniowy, koncerty, dożynki, ferie i półkolonie letnie, święta państwowe, przedstawienia teatralne, konkursy kulinarne, wernisaże i wystawy. Dożynki Pod Dębami są uważane za najważniejsze wydarzenie kulturalne w Gminie Stara Dąbrowa. Impreza ta promuje lokalne tradycje, kulturę rolniczą i gospodarską oraz sztukę rękodzielniczą i kulinarię ziem Pomorza Zachodniego. W ramach projektu Granty Sołeckie 2021, w Białuniu i Nowej Dąbrowie stanęły rzeźby Dąbrusia i Dąbrówki, które pełnią rolę przewodników na nowo projektowanej trasie turystycznej. Kolejne rzeźby będą powstawać w innych miejscowościach gminy, nawiązując do lokalnych legend. Gminna Biblioteka Publiczna w Starej Dąbrowie oferuje bogaty księgozbiór i organizuje różnorodne zajęcia, takie jak Noc Bibliotek, Narodowe Czytanie, zajęcia kodowania Lego oraz współorganizuje dożynki gminne. Mieszkańcy gminy mają dostęp do świetlic wiejskich i infrastruktury sportowej, co pozwala na rekreację i aktywne spędzanie czasu.

Działania CKiR, organizowane imprezy i obecność instytucji kulturalnych i rekreacyjnych przyczyniają się do rozwijania lokalnej społeczności, promowania kultury, integracji mieszkańców oraz zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Stara Dąbrowa.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa odpowiedzialnych jest dwóch dzielnicowych Posterunku Policji Chociwel, działających w strukturach Komendy Powiatowej Policji w Stargardzie. Funkcjonują także trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. W 2021 roku łącznie 78 strażaków służyło w tych jednostkach, a podjęto 84 akcje ratownicze, w tym akcje przeprowadzone przez poszczególne OSP.

Dzięki obecności policji i straży pożarnej na terenie Gminy oraz działaniom podejmowanym w celu zapewnienia bezpieczeństwa, mieszkańcy Gminy Stara Dąbrowa posiadają wsparcie w sytuacjach awaryjnych i kryzysowych. Należy jednak stale zwiększać poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców, zarówno poprzez podnoszenie kompetencji pracowników policji oraz straży pożarnej, jak i modernizację sprzętu oraz obiektów.

Gminę Stara Dąbrowa charakteryzuje aktywna działalność organizacji i stowarzyszeń pozarządowych, które mają na celu zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie rozwoju zainteresowań, promowania zdrowego trybu życia i pielęgnowania wartości lokalno-kulturowych. Liczba tych organizacji na 1 tysiąc mieszkańców wzrosła w ciągu lat 2017-2021 i przewyższała średnią powiatową, zbliżając się do średniej wojewódzkiej. Gmina Stara Dąbrowa jest członkiem trzech stowarzyszeń międzygminnych: Zachodniopomorskiej Izby Rolniczej, Stowarzyszenia "Wiejska Inicjatywa Rozwoju" i Stowarzyszenia "Sieja". Te stowarzyszenia mają na celu wspieranie rolnictwa, promocję obszarów wiejskich, aktywizację ludności wiejskiej, edukację ekologiczną oraz rozwój turystyki i sektora rybackiego. W lutym 2022 roku Gmina Stara Dąbrowa wraz z innymi gminami (Dobrzany, Chociwel, Ińsko, Marianowo, Dolice i Suchań) wystosowały list intencyjny do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w celu współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju. Gmina objęta jest Obszarem Funkcjonalnym Partnerstwa Powiatu Stargardzkiego, w ramach którego realizowane będą Inne Instrumenty Terytorialne.

Działalność organizacji pozarządowych oraz współpraca międzygminna wskazują na zaangażowanie mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa w rozwój społeczny i gospodarczy regionu. Współpraca międzygminna i realizacja inwestycji terytorialnych mają na celu przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju obszarów objętych planowanym Stargardzkim Obszarem Funkcjonalnym.

W Gminie Stara Dąbrowa usługi ochrony zdrowia zapewniane są poprzez działalność Poradni Medycyny Rodzinnej „Cztery Pory Roku”, która oferuje różne gabinety lekarskie oraz punkt szczepień, jednak najbliższy Szpitalny Oddział Ratowniczy znajduje się w Stargardzie, oddalonym o 16 km. Mieszkańcy Gminy Stara Dąbrowa mogą zaopatrzyć się w leki i produkty medyczne w Punkcie Aptecznym zlokalizowanym na terenie Gminy. W zakresie pomocy społecznej, Samorząd Gminy Stara Dąbrowa realizuje swoje zadania przy pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Spółdzielni Socjalnej "Pod Dębami". GOPS zajmuje się różnymi aspektami pomocy społecznej, takimi jak przyznawanie świadczeń, praca socjalna i rozwijanie nowych form pomocy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej identyfikuje ważne działania, takie jak przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, reintegracja rodzin, wsparcie osób bezdomnych oraz wspieranie rodzin w zapewnieniu warunków rozwoju dzieci i młodzieży. Spółdzielnia Socjalna „Pod Dębami” została założona przez Gminę Stara Dąbrowa i Parafię pw. Świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w celu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem. Spółdzielnia zatrudnia osoby bezrobotne i oferuje usługi związane z pielęgnacją zieleni, usługami remontowymi i transportowymi. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na obszarze Gminy Stara Dąbrowa jest dwukrotnie większa niż średnia wojewódzka i niemal dwukrotnie wyższa niż średnia powiatowa. Pomimo tego, w analizowanym okresie zaobserwowano spadek liczby beneficjentów, co wskazuje na wzrost samodzielności i niezależności mieszkańców. Urząd Gminy Stara Dąbrowa posiada 29 mieszkań komunalnych, a średni czas oczekiwania na takie mieszkanie wynosi 36 miesięcy. Liczba mieszkań komunalnych w zasobach gminy zmniejszyła się o 8 w latach 2017-2021.

W obliczu występujących cywilizacyjnych zagrożeń dla życia i zdrowia mieszkańców Gminy rozwijać należy działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej, które w przyszłości

przełożą się na zmniejszenie liczby osób wymagających opieki w zakresie systemu ochrony zdrowia. Zachodzące zmiany demograficzne (m.in. proces starzenia się społeczeństwa) będą wymagały podjęcia w przyszłości działań w zakresie utworzenia miejsc opieki krótko i długoterminowej oraz aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców.

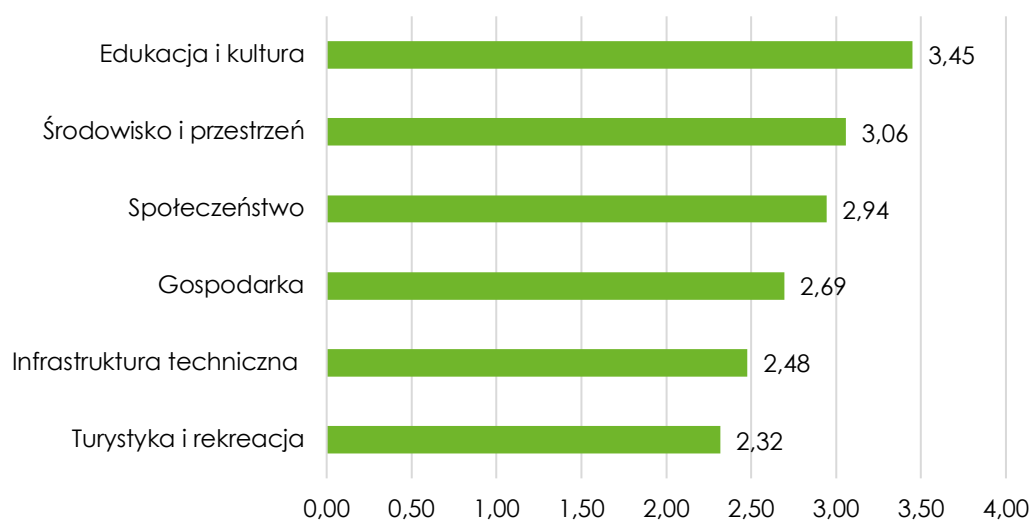
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Stara Dąbrowa przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były od 4 października do 31 października 2022 r. Łącznie wzięło udział **65 ankiet**.

Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. W większości odpowiedzi udzielały kobiety (65% ankietowanych), osoby w wieku 36-45 lat (53% ankietowanych) oraz osoby pracujące (65% ankietowanych).

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Stara Dąbrowa w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 to ocena bardzo dobra, mieszkańcy najlepiej oceniają działania w zakresie edukacji i kultury (średnia ocena wynosiła 3,45), z kolei najniżej ocenionym obszarem działalności gminnej jest turystyka i rekreacja (średnia ocena wynosiła 2,32). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,48 do 3,06. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,82.

Ryc. 1. Ocena poszczególnych obszarów według ankietowanych w Gminie Stara Dąbrowa
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Tabela poniżej przedstawia średnie oceny poszczególnych elementów znajdujących się w danym obszarze.

Najniżej oceniono jakość sieci gazowej oraz system ścieżek rowerowych (1,30). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem w zakresie: poziomu bazy gastronomicznej (1,31), poziomu bazy turystyczno-wypoczynkowej (1,72) oraz możliwość otrzymania zatrudnienia na terenie Gminy (1,97).

Tab. 1. Oceny poszczególnych podobszarów w Gminie Stara Dąbrowa

Spoleczeństwo	Ocena
Funkcjonalność budynków administracji publicznej	3,67
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	3,45
Skuteczność działania pomocy społecznej	3,38
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę (Klub Seniora)	3,09
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy	2,81
Wsparcie osób niesamodzielných	2,80
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy	2,78
Dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,31
Dostęp do żłobków / klubów malucha	2,19
Gospodarka	Ocena
Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	3,13
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie	3,06
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	3,03
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji	3,00
Dostępność usług na terenie gminy	2,61
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy	2,48
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,27
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy	1,97
Środowisko i przestrzeń	Ocena
Walory środowiska przyrodniczego w Gminie	3,85
System odbioru odpadów na terenie gminy	3,54
Estetyka swojej gminy	3,39
Oferta gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska	3,38
Czystość terenów zieleni	3,25
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	3,16
Jakość powietrza w Gminie	3,11
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	3,00
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy	2,43
Świadomość ekologiczna mieszkańców	2,38
Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)	2,16
Infrastruktura techniczna	Ocena
Jakość sieci kanalizacyjnej	3,00
Jakość sieci wodociągowej	2,93
Mała infrastruktura drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp)	2,82
Dostęp do Internetu w Gminie	2,74
Stan dróg w Gminie	2,29
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	2,27
Jakość sieci gazowej	1,30

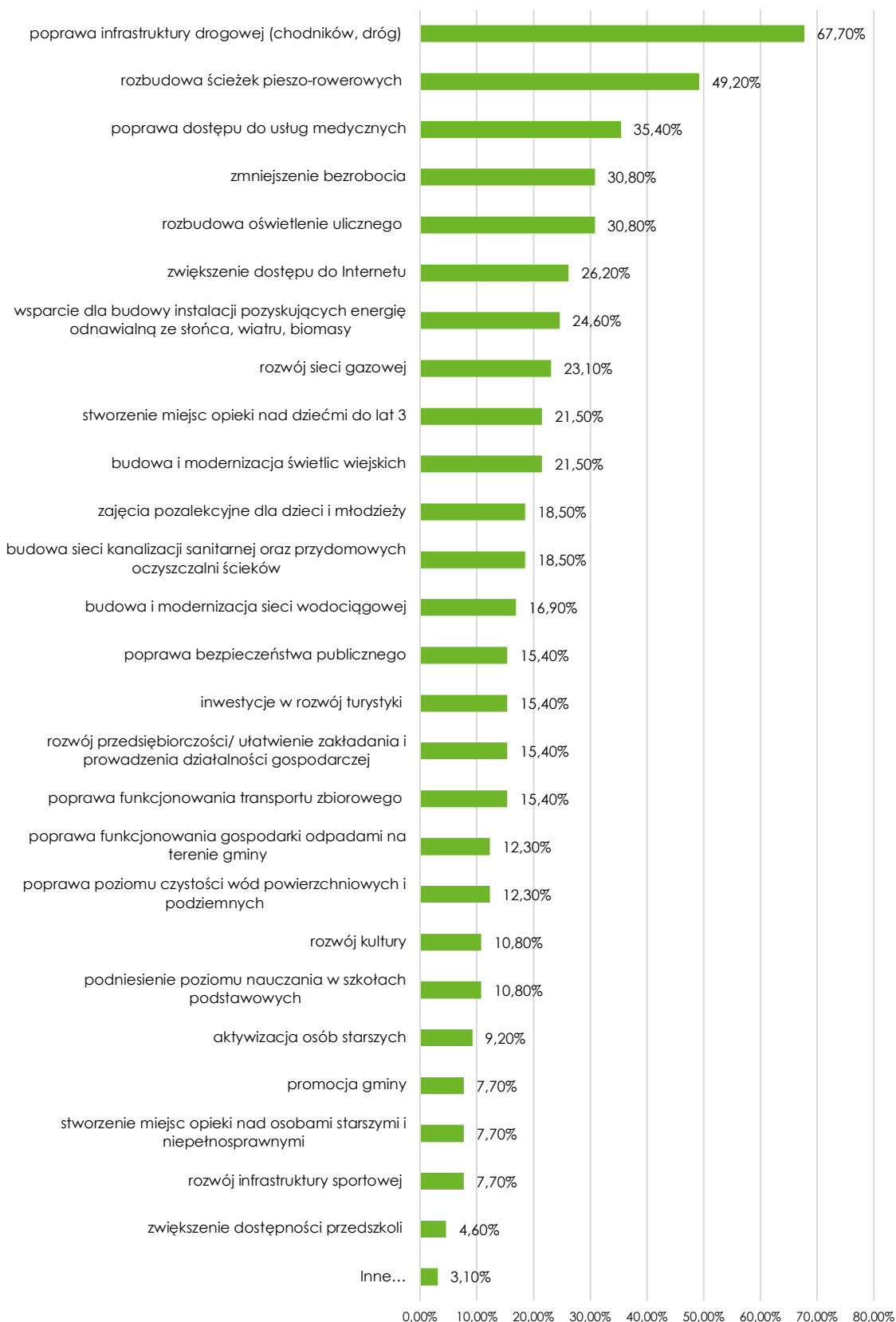
Turystyka i rekreacja	Ocena
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie	3,23
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	3,18
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci	2,71
Atrakcyjność turystyczna gminy	2,68
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów	2,43
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży	2,31
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych	2,31
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	2,30
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej	1,72
Poziom bazy gastronomicznej	1,31
System ścieżek rowerowych	1,30
Edukacja i kultura	Ocena
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	4,15
Organizacja dowozu dzieci do szkół	4,00
Dostęp do edukacji przedszkolnej	3,93
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)	3,89
Jakość edukacji przedszkolnej w Gminie	3,73
Działalność domu kultury i biblioteki	3,57
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w Gminie	3,43
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy	3,39
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy	3,37
Dostęp do obiektów kulturalnych w Gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)	3,32
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Gminie	3,27
Działalność świetlic wiejskich	2,98
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy	2,65
Dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy	2,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Wskazać należy, że żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona oceną bardzo dobrą. Najwyższą ocenę wśród mieszkańców zdobyły: dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (4,15), organizację dowozu dzieci do szkół (4,00), dostęp do edukacji przedszkolnej (3,93), jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (3,89), a także walory środowiska przyrodniczego w Gminie (3,85).

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy Stara Dąbrowa. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej, rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych, poprawa dostępu do usług medycznych, zmniejszenie bezrobocia, rozbudowa oświetlenia ulicznego czy zwiększenie dostępu do Internetu. Rzadko wskazywano zwiększenie dostępności przedszkoli, rozwój infrastruktury sportowej, stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami czy promocję Gminy. Szczegóły ukazuje wykres poniżej.

Ryc. 2. Główne priorytety rozwoju według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Ostatnią część ankiety stanowiło pytanie otwarte dotyczące tego, co, według mieszkańców, powinno stać się wizytówką Gminy Stara Dąbrowa. Jednocześnie,

pytanie to, często postrzegane jest przez pryzmat zagadnień, które miałyby stanowić pożądane priorytety rozwoju.

Mieszkańcy w tej części ankiety, wizytówką Gminy Stara Dąbrowa najczęściej określali: jeziora, wyremontowane drogi, czystość oraz zadbane środowisko oraz Dąbrusie.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują, że kluczowe dla rozwoju i wymagające interwencji obszary to:

- 1) infrastruktura techniczna, w szczególności system ścieżek rowerowych,
- 2) poprawa dostępu do usług społecznych i ochrony zdrowia, w tym dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3,
- 3) rozwój gospodarczy Gminy, w tym zwiększanie możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

S mocne strony	W słabe strony
O szanse	T zagrożenia

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie analizy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

- **S (ang. strengths)** – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma Gmina;
- **W (ang. weaknesses)** – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma Gmina;
- **O (ang. opportunities)** – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu Gminy;
- **T (ang. threats)** – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu Gminy.

Informacje te pochodzą z:

- wniosków zawartych w Diagnozie sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Stara Dąbrowa,
- danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Gminy w Starej Dąbrowie a także ze źródeł zewnętrznych,
- warsztatów strategicznych oraz wywiadu pogłębionego,
- wyników badań ankietowych.

Analizę SWOT dla Gminy Stara Dąbrowa przedstawia zestawienie poniżej:

Tab. 2. Analiza SWOT dla Gminy Stara Dąbrowa

Uwarunkowania wewnętrzne

Silne Strony

- Różnorodność krajobrazu, takich jak obszary leśne, jeziora, rzeki i zbiorniki wodne, wraz z pomnikami przyrody i obszarami objętymi ochroną, tworzące potencjał dla rozwoju turystyki ekologicznej i rekreacji na świeżym powietrzu.
- W większości równinne ukształtowanie terenu, co wpływa na naturalnie dobre możliwości wentylacji obszaru Gminy.
- Rozbudowana sieć hydrograficzna i melioracyjna wpływająca na nawodnienie gleb i prawidłowe stosunki wodne gleb, a także dobre warunki klimatyczno-glebowe.
- Współpraca z WFOŚiGW w zakresie dofinansowań do wymiany źródeł ciepła oraz wsparcie mieszkańców w pozyskiwaniu zewnętrznych funduszy na termomodernizację budynków mieszkalnych.
- Rozproszenie budynków, co może przyczynić się do większego poczucia przestrzeni i spokoju.
- Bogata oferta zajęć dodatkowych, kół przedmiotowych, kół i zespołów artystycznych oraz zajęć sportowych w szkołach podstawowych, co wspiera rozwój i edukację uczniów.
- Centrum Kultury i Rekreacji (CKiR) jako główny ośrodek życia kulturalnego i rekreacyjnego w Gminie, organizujące różnorodne imprezy i wydarzenia, które integrują społeczność lokalną.
- Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej, która oferuje bogaty księgozbiór i organizuje różnorodne zajęcia, wspierając kulturę czytania i edukację.
- Obecność instytucji kulturalnych i rekreacyjnych, takich jak świetlice wiejskie i infrastruktura sportowa, co umożliwia mieszkańcom aktywne spędzanie czasu i rekreację.
- Członkostwo Gminy w wielu stowarzyszeniach i związkach międzygminnych stymulujących rozwój gospodarczy ich członków.

Słabe Strony

- Niski poziom infrastruktury turystycznej: brak wyznaczonych szlaków pieszych, rowerowych i wodnych oraz niewystarczająca liczba miejsc noclegowych, co utrudnia rozwój turystyki aktywnej.
- Słaba jakość nawierzchni asfaltowej na wybranych odcinkach dróg Gminy Stara Dąbrowa oraz braki w infrastrukturze okołodrogowej (chodniki, oświetlenie) skutkujące zmniejszeniem poziomu bezpieczeństwa.
- Słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków miejskich wszystkich poziomów, poza ośrodkami lokalnymi oraz słaba dostępność do usług publicznych.
- Znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego.
- Brak linii kolejowej, utrudniający mieszkańcom dostęp do większych miast.
- Niedostateczna ilość ścieżek rowerowych, co ogranicza alternatywny sposób transportu.
- Niskie skanalizowanie Gminy Stara Dąbrowa.
- Przystarzała sieć wodociągowa i potrzeba znalezienia alternatywnego źródła wody dla niektórych miejscowości.
- Brak sieci gazowej, co utrudnia dostęp mieszkańcom do bardziej dostępnego i ekonomicznego źródła energii.
- Zanieczyszczenie i odory generowane przez składowisko odpadów komunalnych, powodujące konflikty społeczne.
- Niska przedsiębiorczość w porównaniu do średniej powiatowej i wojewódzkiej.
- Niski udział zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w powiecie stargardzkim.

- Ujemny przyrost naturalny i saldo migracji, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa i spadku zastępowalności pokoleń, a także zwiększenie zapotrzebowania a usługi opiekuńcze i zdrowotne.
- Brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, co utrudnia powrót rodziców na rynek pracy.
- Niedostateczne wyposażenie sal lekcyjnych.

Uwarunkowania zewnętrzne

Szanse

- Gmina Stara Dąbrowa ma duży potencjał turystyczny ze względu na swoje walory przyrodnicze i krajobrazowe. Może przyciągać turystów, którzy szukają kontaktu z naturą, wędkarzy, rowerzystów i miłośników rekreacji na świeżym powietrzu.
- Rozbudowa sieci gazowej pozwoli mieszkańcom korzystać z bardziej dostępnego i ekonomicznego źródła energii.
- Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 dająca możliwości pozyskiwania środków na rozwój Gminy Stara Dąbrowa.
- Wzrost zagranicznego i krajowego popytu na bioprodukty, co przyczyni się do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Rozwój edukacji rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego.
- Znacząca poprawa stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych obowiązujących w Unii Europejskiej). Zmiany procesów produkcyjnych (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie) oraz minimalizacji zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego, a także racjonalna gospodarka odpadami stałymi (recykling).
- Zwiększająca się świadomość ekologiczna oraz coraz silniejsze postawy przyjazne środowisku wśród mieszkańców.
- Współpraca Gminy z instytucjami zewnętrznymi będącymi Instytucjami Zarządzającymi w zakresie rządowych programów dotacyjnych: dofinansowania wewnętrzne i zewnętrzne wspierające rozwój OZE (m.in. program „Czyste powietrze”) i wymianę źródeł ciepła na ekologiczne; dofinansowanie inwestycji dotyczących małej retencji.
- Współpraca w ramach partnerstwa gmin powiatu stargardzkiego.

Zagrożenia

- Gmina Stara Dąbrowa leży wzdłuż doliny rzeki Krąpiel, co niesie ze sobą ryzyko powodzi. Tereny położone wzdłuż rzeki są szczególnie narażone na zalania w przypadku wzmożonych opadów deszczu lub gwałtownego topnienia śniegu. Wysokie wody mogą powodować straty materialne, zniszczenia infrastruktury oraz zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców.
- Brak kompleksowych założeń utrzymania ładu przestrzennego: wzrost liczby decyzji o warunkach zabudowy może prowadzić do chaotycznego i niekontrolowanego rozwoju przestrzennego. Nieodpowiednie planowanie może wpływać negatywnie na estetykę i funkcjonalność obszaru gminy.
- Zmiany klimatyczne, takie jak wzrost temperatury, zmienność opadów i ekstremalne zjawiska pogodowe, mogą mieć wpływ na rolnictwo, infrastrukturę oraz jakość życia mieszkańców gminy. Konieczne będzie podejmowanie działań adaptacyjnych i ochrona przed skutkami zmian klimatycznych.
- Konkurencja z innymi gminami i regionami, które mogą oferować lepsze warunki dla przedsiębiorców.
- Brak inwestycji i modernizacji infrastruktury, co może utrudniać rozwój lokalnej gospodarki.
- Potencjalne trudności w pozyskaniu funduszy i wsparcia finansowego na rozwój gospodarczy.
- Zmiany w polityce i regulacjach dotyczących rolnictwa, które mogą negatywnie wpłynąć na produkcję rolniczą.

- Gmina Stara Dąbrowa jest głównie oparta na rolnictwie, co może prowadzić do braku różnorodności gospodarczej. W przypadku wystąpienia trudności w sektorze rolnym, takich jak zmiany klimatyczne czy kryzysy ekonomiczne, gospodarka gminy może być narażona na ryzyko.
- Możliwość wystąpienia klęsk żywiołowych, takich jak susze czy powodzie, które mogą mieć negatywny wpływ na sektor rolniczy i infrastrukturę.
- Ograniczenia w dostępie do wykwalifikowanej siły roboczej, co może utrudniać rozwój i wzrost przedsiębiorstw.
- Niska świadomość ekologiczna społeczności lokalnej, co utrudnia rozwój działań na rzecz ochrony środowiska.
- Ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową wojewódzką, krajową, powiatową – potencjalne trudności w skomunikowaniu i modernizacji dróg.

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY STARA DĄBROWA

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 została opracowana na podstawie analizy obecnej sytuacji Gminy, wywiadu pogłębionego, badań ankietowych oraz warsztatów strategicznych. Przyjęto holistyczne podejście, uwzględniając zarówno potencjały (strony silne, umożliwiające wykorzystanie szans rozwojowych), jak i problemy (strony słabe, stanowiące zagrożenia dla przyszłego rozwoju Gminy). W trakcie procesu strategicznego, szczególnie podczas warsztatów strategicznych, ustalono MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Stara Dąbrowa, które stanowią fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych.

MISJA jest kluczowym elementem strategii, który określa główne kierunki rozwoju gminy. Koncentruje się na fundamentalnych wartościach, które przyświecają władzom Gminy Stara Dąbrowa i jej mieszkańcom w procesie rozwoju. Misja wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji. Odpowiada na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem? Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Stara Dąbrowa** brzmi następująco:

Zaangażowani w Gminę mieszkańcy wykorzystują lokalne potencjały, inspirując do życia w harmonii z gospodarką, środowiskiem oraz lokalną społecznością

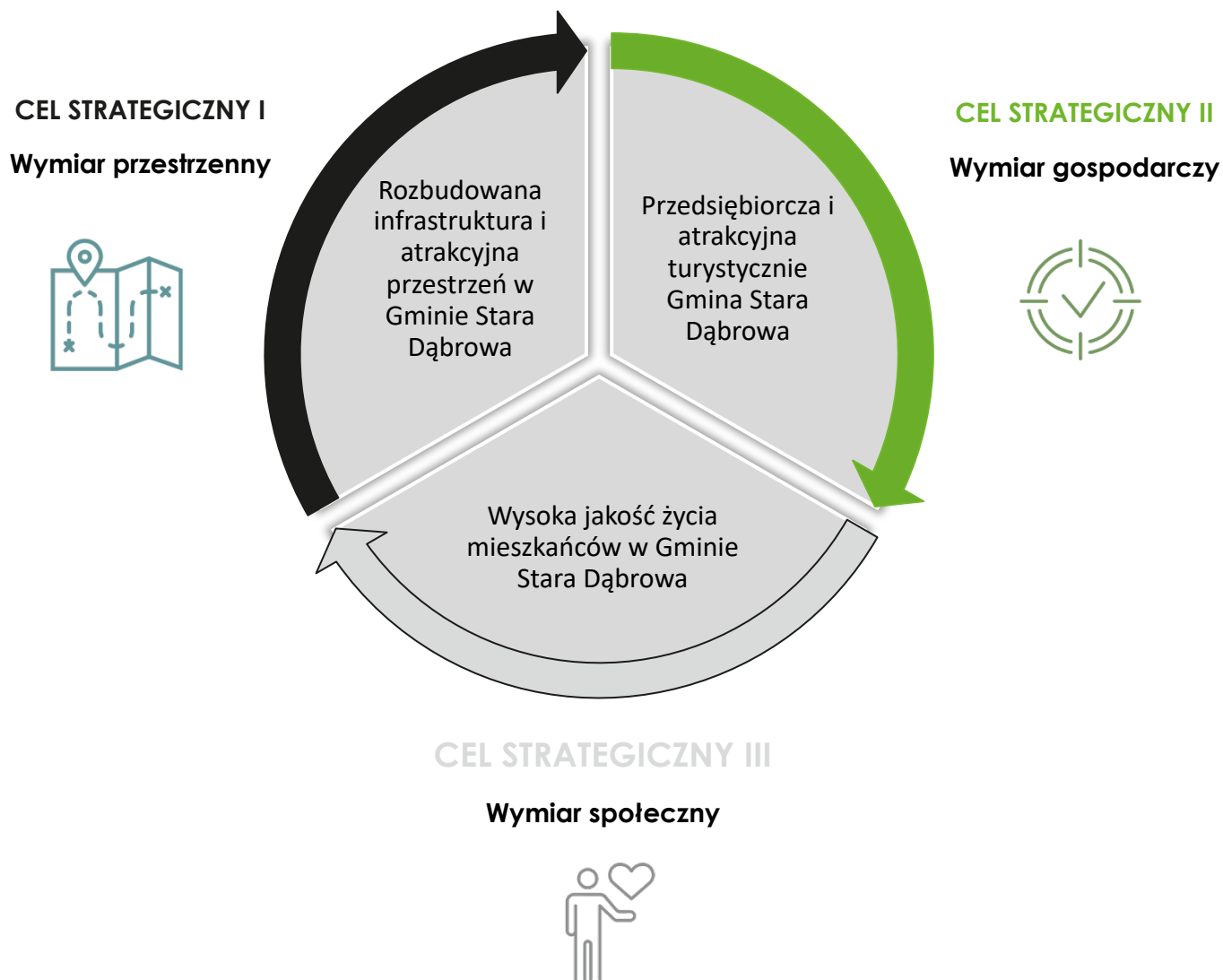
W procesie powstawania dokumentu istotne było również stworzenie WIZJI, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji przyjętej strategii rozwoju. WIZJA ukazuje Stara Dąbrowa w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych przez władze celów.

Wizja Gminy obrazuje stan docelowy Gminy w 2030 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy oraz jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Gmina Stara Dąbrowa jest miejscem atrakcyjnym, dynamicznie rozwijającym się, łączącym tradycję z nowoczesnością, prężnym pod względem gospodarczym, turystycznym, z czystym środowiskiem, w którym każdy znajdzie przestrzeń do życia i pracy. To gmina potrafiąca sprostać sytuacjom kryzysowym.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym

Analizując aktualny stan Gminy Stara Dąbrowa, uwzględniając aspekty gospodarcze, społeczne, przestrzenne oraz czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, a także mając na uwadze osiągnięcie zamierzonego stanu opisanego w wizji rozwoju, ustalono trzy cele strategiczne dotyczące głównych obszarów rozwojowych:

Powyższe postulaty są odzwierciedleniem wizji Gminy Stara Dąbrowa, której osiągnięcie planowane jest na rok 2030. Cele strategiczne odzwierciedlają obszary rozwoju w trzech sferach: przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które kształtują wizerunek Starej Dąbrowy. Sfery te są wzajemnie powiązane - działania podejmowane w obszarze przestrzennym wpływają na lokalną gospodarkę, a ta z kolei ma wpływ na sytuację społeczną. Aktywne i świadome społeczeństwo lokalne, ciesząc się dobrym położeniem materialnym, ma również wpływ na jakość środowiska naturalnego. Aby osiągnąć równowagę, konieczne jest jednoczesne realizowanie zadań w każdej z tych sfer. W celu wdrożenia celów strategicznych, dla każdego z nich ustalono cele operacyjne, które uporządkowują konkretne działania. Przedstawione zostały one w poniższej tabeli.

CELE STRATEGICZNE:

CEL I: Rozbudowana infrastruktura i atrakcyjna przestrzeń w Gminie Stara Dąbrowa

CEL II: Przedsiębiorcza i atrakcyjna turystycznie Gmina Stara Dąbrowa

CEL III: Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa

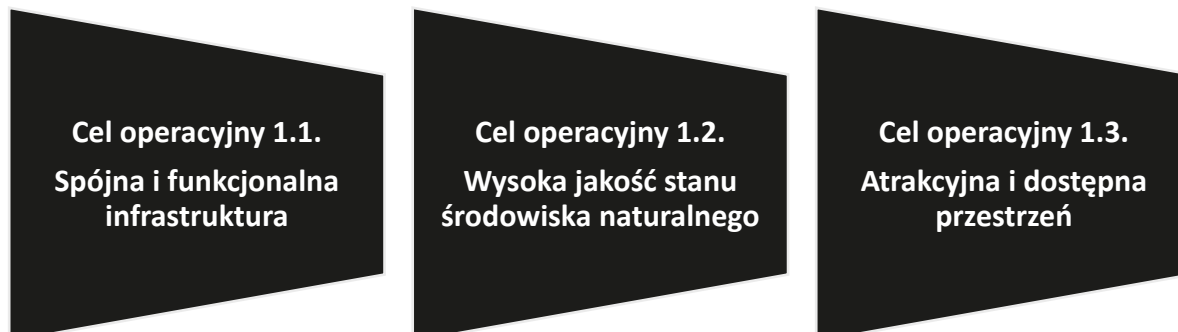
CELE OPERACYJNE:

1.1.	Spójna i funkcjonalna infrastruktura	2.1.	Przyjazne warunki do rozwoju przedsiębiorczości	3.1.	Rozwinięta oferta edukacyjna oraz opiekuńcza dla dzieci i młodzieży
1.2.	Wysoka jakość stanu środowiska naturalnego	2.2.	Atrakcyjna oferta turystyczna	3.2.	Wysoka jakość funkcjonowania usług zdrowotnych oraz społecznych
1.3.	Atrakcyjna i dostępna przestrzeń	2.3.	Pozytywny wizerunek Gminy oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej	3.3.	Aktywni oraz zintegrowani mieszkańcy

CEL STRATEGICZNY I: Rozbudowana infrastruktura i atrakcyjna przestrzeń w Gminie Stara Dąbrowa

Cele operacyjne:

Ważna dla rozwoju Gminy jest wysoka jakość dróg i towarzyszącej infrastruktury, która ma wpływ na bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców. Miejscowości, których drogi wymagają modernizacji to m.in.: Stara Dąbrowa, Chlebowo Parlino, Chlebówko, Sokolniki, Krzywnica, Łęczycza, Bieluń, Tolcz i Rosowo. Istotne jest, aby infrastruktura komunikacyjna była dobrze rozwinięta, spójna i zaprojektowana z uwzględnieniem wszystkich użytkowników ruchu - zarówno kierowców, pieszych, jak i rowerzystów. Do zwiększenia mobilności mieszkańców przyczyni się nie tylko dobry stan techniczny infrastruktury drogowej czy rowerowej, ale również wzmocnienie znaczenia transportu publicznego.

Niezwykle istotnym aspektem zrównoważonego rozwoju przestrzennego jest optymalnie rozwinięta sieć wysokiej jakości infrastruktury technicznej. Rozwinięta infrastruktura sieciowa wpływa na rozwój gospodarczy, sytuację społeczną oraz jakość środowiska naturalnego. Jej projektowanie powinno uwzględniać nie tylko potrzeby mieszkańców, ale również wymagania środowiskowe. Widoczny problem to niski poziom skanalizowania Gminy, przestarzałe urządzenia wodociągowe oraz brak sieci gazowej.

Zrównoważony rozwój gospodarczy wymaga również wprowadzenia niskoemisyjnej i energooszczędnej gospodarki. Jest to szczególnie istotne w kontekście zmian klimatycznych oraz nadchodzącego kryzysu energetycznego. Gospodarka niskoemisyjna wiąże się również z większym wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz wsparciem mieszkańców w zakresie modernizacji systemów grzewczych.

Jednym z ważniejszych czynników warunkujących jakość życia jest racjonalnie zagospodarowana i atrakcyjna przestrzeń. Pierwszym krokiem do osiągnięcia takiego rezultatu jest zapewnienie prawnych uregulowań gospodarowania zasobami przestrzeni, dlatego też tak ważne jest posiadanie aktualnych dokumentów planistycznych. Jest to również sposób przeciwdziałania negatywnym zmianom zachodzącym w związku z procesami urbanizacji. Dlatego też punktem wyjścia dla realizacji wszystkich działań powinno być m.in. zwiększenie pokrycia obszaru Gminy planami miejscowymi. Poniżej przedstawiono zestawienie działań służących realizacji celów strategicznych i operacyjnych w sferze przestrzennej:

CEL STRATEGICZNY I ROZWIĘTA INFRASTRUKTURA I ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ W GMINIE STARA DĄBROWA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>1.1. Spójna i funkcjonalna infrastruktura</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości i dostępu do infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą przydrożną, w tym chodników, poboczy, przejść dla pieszych, oświetlenia, • Stworzenie miejsc postojowych przy budynkach użyteczności publicznej, • Stworzenie spójnego systemu ścieżek pieszo-rowerowych (m.in. wzdłuż byłej kolejki wąskotorowej) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. wiaty rowerowe, tablice informacyjne itp.), • Współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg w zakresie budowy modernizacji i remontów dróg wyższego rzędu, • Zwiększenie dostępu do sieci kanalizacyjnej oraz poprawa jej jakości, • Zwiększenie dostępu do sieci wodociągowej i modernizacja infrastruktury, • Budowa oczyszczalni ścieków w Parlinie oraz likwidacja szamb i zbiorników bezodpływowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu dróg oraz bezpieczeństwa na drogach, • Rozbudowa sieci drogowej na terenie Gminy, • Lepsza komunikacja na obszarze Gminy, • Rozwój sieci dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej na terenie Gminy oraz upowszechnienie roweru jako środka transportu i rekreacji, • Zwiększenie bezpieczeństwa dostaw wody dla mieszkańców. • Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu do infrastruktury podstawowej, • Zwiększenie efektywności odbioru i oczyszczania ścieków. 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość zmodernizowanych dróg oraz chodników (km), • Długość nowych i zmodernizowanych ciągów pieszo-rowerowych (km), • Liczba miejsc postojowych (szt.) • Liczba nowych punktów oświetlenia drogowego oraz przejść dla pieszych (szt.), • Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (os.), • Długość nowo wybudowanej sieci wodociągowej (km), • Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (os.), • Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej (%),

	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja ujęć wody (m.in. w Starej Dąbrowie, Rosowie, Bieluniu, Załęczu), • Zwiększenie dostępu oraz modernizacja sieci gazowej. 		<ul style="list-style-type: none"> • Długość nowobudowanej sieci gazowej (km).
<p>1.2. Wysoka jakość stanu środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacja do zmian klimatu poprzez zachowywanie naturalnej zdolności retencyjnej gruntów, promowanie i wspieranie rozwiązań w zakresie zwiększania retencji oraz rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury, • Podjęcie działań na zmniejszenie emisyjności składowiska odpadów w Łęczycy (m.in. stworzenie strefy zielonej wokół składowiska odpadów), • Zachowanie obszarów chronionych oraz zapewnienie ochrony miejsc posiadających szczególne walory środowiskowe, • Rozwój odnawialnych źródeł energii (m.in. elektrowni wiatrowych, instalacji fotowoltaicznych), • Poprawa jakości powietrza w Gminie poprzez realizację działań wspierających ograniczanie niskiej emisji (m.in. termomodernizacja budynków oraz wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne), 	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpieczenie obszaru Gminy przez wystąpieniem niepożądanych skutków zmian klimatycznych oraz występowaniu zjawisk ekstremalnych (susze, podtopienia, powodzie), • Regulacja i utrzymanie odpowiednich stosunków wodnych, • Poprawa stanu środowiska w Gminie, • Poprawa jakości powietrza w Gminie, • Zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gleby, • Poprawa stanu zdrowia mieszkańców, • Ograniczenie ryzyka występowania chorób cywilizacyjnych związanych z zanieczyszczeniem powietrza, • Spadek ilości odpadów wytwarzanych przez mieszkańców, • Wzrost ilości odpadów segregowanych, • Wzrost powierzchni biologicznie czynnej i zachowanie bioróżnorodności w granicach Gminy, • Poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Emisja pyłów zawieszonych PM2,5 i PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), • Ilość odpadów produkowanych na jednego mieszkańca (kg), • Liczba budynków i obiektów w Gminie z zamontowanymi instalacjami OZE (szt.), • Liczba nowych nasadzeń i zadrzewień (szt.), • Liczba instalacji służących zwiększeniu retencji (szt.), • Powierzchnia gminnych lasów i terenów czynnych biologicznie (ha), • Liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych (szt.).

	<ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz ich ograniczania i ich segregowania, w tym podejmowanie działań i przeprowadzanie akcji edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców. 	
<p>1.3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie pokrycia obszaru Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz ograniczenie niekontrolowanego rozproszenia zabudowy, • Przeznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową (w tym socjalną) oraz inwestycyjną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, • Tworzenie warunków do rozwoju sieci transportu publicznego wewnątrz Gminy oraz na zewnątrz, w tym współpraca z podmiotami zewnętrznymi w tym zakresie, • Zwiększenie dostępności wszystkich obiektów i miejsc użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych poprzez usuwanie barier architektonicznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni Gminy, • Uspójnienie polityki przestrzennej, • Uatrakcyjnienie Gminy dla inwestorów, • Rozwój terenów zabudowy z zachowaniem ładu przestrzennego, • Ograniczenie presji na środowisko, • Podniesienie jakości życia mieszkańców i funkcjonalności przestrzeni publicznej. • Zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami dostępności przestrzennej, • Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozwój systemu monitoringu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stopień pokrycia obszaru Gminy MPZP (%), • Liczba połączeń komunikacji (szt.), • Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych obiektów przestrzeni publicznej (szt.), • Liczba miejsc parkingowych na stacji PKP Stara Dąbrowa (szt.), • Liczba usuniętych barier architektonicznych (szt.), • Liczba zainstalowanych kamer monitoringu na terenie Gminy Stara Dąbrowa (szt.).

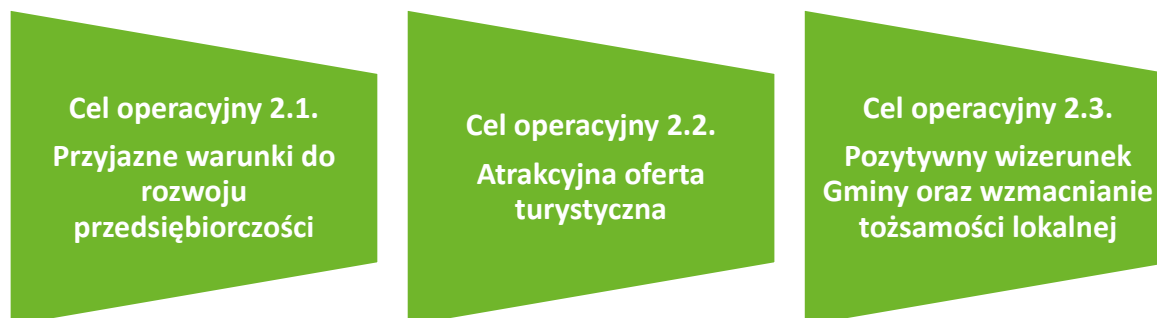
- Rozwój systemu monitoringu gminnego,
- Poprawa stanu technicznego budynków przestrzeni publicznej.

CEL STRATEGICZNY II: Przedsiębiorcza i atrakcyjna turystycznie

Gmina Stara Dąbrowa

Cele operacyjne:

Zmiany zachodzące w gospodarce wymuszają poszukiwanie pozarolniczych gałęzi gospodarki, które przyspieszą rozwój Gminy. W związku z tym planuje się wspierać działalności pozarolnicze i poszukiwać inwestorów oraz przedsiębiorców, których obecność przyczyni się do rozwoju tzw. przemysłu lekkiego, a co za tym idzie, zwiększy działalność usługową na terenie Gminy. Mimo to Gmina będzie nadal wspierać rozwój działań gospodarczych związanych z rolnictwem, takich jak nowoczesne i ekologiczne rolnictwo czy agroturystyka, które nie tylko zapewnią pracę mieszkańcom, ale również wpłyną na rozwój infrastruktury turystycznej w Gminie.

Gmina Stara Dąbrowa skoncentruje się na rozwoju usług wypoczynku i rekreacji, które będą adresowane do mieszkańców i zapewnią im możliwość spędzania czasu na świeżym powietrzu, korzystając z przyrodniczych walorów Gminy. Aby osiągnąć te cele, planuje się rozwój turystyki indywidualnej, rozbudowę infrastruktury umożliwiającej wypoczynek w środowisku naturalnym, takich jak wyznaczanie tras pieszych i rowerowych, tworzenie stacji i miejsc wypoczynku oraz zagospodarowanie terenów nad zbiornikami wodnymi, zadbanie o teren przy plaży Łęczyca, stworzenie ścieżki wokół jeziora Parlino czy działania mające na celu renowację zabytków.

Jednym z celów operacyjnych jest promocja Starej Dąbrowy, zarówno wewnątrz Gminy (wśród mieszkańców), jak i na zewnątrz (w celu przyciągnięcia nowych mieszkańców, turystów i inwestorów). Promocja powinna obejmować informowanie o Gminie jako atrakcyjnym miejscu do zamieszkania, pracy, prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji. Te działania mają na celu zwiększenie rozpoznawalności Gminy w regionie.

Powyższe cele operacyjne będą stanowiły podstawę do realizacji konkretnych działań, które przedstawiono w poniższej tabeli.

**CEL STRATEGICZNY II PRZEDSIĘBIORCZA I ATRAKCYJNA TURYSTYCZNIE
GMINA STARA DĄBROWA**

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>2.1. Przyjazne warunki do rozwoju przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie lokalnych przedsiębiorców, • Wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy oraz organizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców, • Nawiązanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, • Aktywizacja bezrobotnych poprzez współpracę z PUP, • Opracowanie systemu doradztwa zawodowego dla ludzi młodych na temat dostępnych ścieżek kariery na podstawie badań lokalnego rynku pracy, • Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. wprowadzenie zwolnień podatkowych. • Szkolenia dla rolników z zakresu nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa i ich promocja, • Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych i turystycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz osiedleńczej Gminy, • Wzrost dochodów do budżetu Gminy wraz z pojawieniem się inwestorów, • Zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy, • Kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, • Zatrzymanie odpływu ludzi młodych w związku z poszukiwaniem pracy, • Nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem a przedsiębiorcami, • Zmniejszenie bezrobocia, • Wzrost zainteresowania mieszkańców ekologiczną żywnością 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw na terenie Gminy (szt.), • Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%), • Wielkość wpływów do budżetu Gminy z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (zł), • Liczba współpracujących z samorządem instytucji otoczenia biznesu (szt.), • Liczba przeprowadzonych kampanii/szkoleń/warsztatów na rzecz wsparcia zawodowego (szt.), • Liczba gospodarstw agroturystycznych działających na terenie Gminy (szt.), • Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu nowoczesnego/ekologicznego rolnictwa (szt.).

2.2. Atrakcyjna oferta turystyczna

- Rozwijanie infrastruktury turystycznej na istniejących już strefach rekreacyjno-wypoczynkowych,
- Stworzenie ścieżek turystycznych na terenie Gminy (m.in. przy rzece Krąpiel, w Łęczycy oraz wokół jeziora Parlino),
- Wykorzystanie potencjału jezior poprzez tworzenie stref rekreacji i integracji mieszkańców,
- Wsparcie przy rozwoju bazy gastronomicznej,
- Stworzenie infrastruktury turystycznej promującej lokalne dziedzictwo kulturowe tj. np. tablice informacyjne przy zabytkach, ścieżki lokalne z historycznym opisem danej miejscowości itd.,
- Zachowanie obiektów zabytkowych, zwiększenie ich rozpoznawalności oraz zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- Działania mające na celu renowację zabytków (Kaplica w Starej Dąbrowie, kościół na terenie Gminy, pałac w Nowej Dąbrowie),
- Współpraca z Wodami Polskimi w zakresie utworzenia nowych zbiorników wodnych,
- Podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy,
- Wzrost dochodów Gminy,
- Promocja Gminy na zewnątrz,
- Zwiększenie rozpoznawalności Gminy w oparciu o produkty lokalne i wydarzenia związane z dziedzictwem kulturalnym,
- Rozwój infrastruktury turystycznej,
- Zwiększenie świadomości walorów kulturowych i turystycznych wśród mieszkańców Gminy oraz turystów,
- Wzmocnienie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców,
- Zabezpieczenie obiektów dziedzictwa historyczno-kulturowego,
- Zwiększenie integracji oraz aktywności mieszkańców.
- Długość powstałych ścieżek turystycznych (km),
- Liczba miejsc i obiektów turystycznych na terenie Gminy (szt.),
- Liczba funkcjonujących punktów gastronomicznych (szt.),
- Liczba zagospodarowanych/odrestaurowanych zabytków na terenie Gminy (szt.).

	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja parków na terenie Gminy. 		
<p>2.3. Pozytywny wizerunek Gminy oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie planu promocji i komunikacji Gminy Stara Dąbrowa, • Działania promocyjne na rzecz wykreowania wizerunku Gminy atrakcyjnej dla rozwoju działalności gospodarczej m.in. udział w targach nieruchomości oraz inwestycji, • Stworzenie sieci współpracy branży turystycznej oraz producentów produktów lokalnych (m.in. miodu), wsparcie promocji lokalnych produktów, • Współpraca z podmiotami lokalnymi oraz partnerami zewnętrznymi w zakresie tworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej, • Organizacja inicjatyw promocyjnych Gminy (m.in. dożynki, wydarzenia sportowe, imprezy cykliczne), • Stworzenie Izby Pamięci, • Opracowanie aplikacji oraz strony internetowej z informacjami o 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój lokalnych twórców, producentów, rękodzielników, • Zwiększenie świadomości walorów kulturowych i turystycznych wśród mieszkańców gminy, odwiedzających i turystów, • Wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • Promocja Gminy na zewnątrz, • Integracja mieszkańców Gminy • Wzmocnienie rozpoznawalności Gminy w oparciu o cykliczne imprezy związane z dziedzictwem lokalnym, • Zwiększenie ruchu na stronie internetowej Gminy oraz w mediach społecznościowych, • Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba lokalnych wytwórców wspieranych finansowo, merytorycznie lub promocyjnie przez gminę (os.), • Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, sportowych, historycznych (szt.), • Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych (os.), • Wielkość dochodów ze sprzedaży produktów lokalnych (zł) • Liczba podmiotów działających w mediach, we współpracy z Gminą (szt.), • Liczba obserwatorów gminnych stron internetowych, profili społecznościowych (os.),

turystyce, możliwościach wypoczynku, czy turystycznych ciekawostkach.

- Współpraca z okolicznymi gminami, stowarzyszeniami, partnerami społecznymi oraz przedsiębiorcami w celach promocyjnych Gminy Stara Dąbrowa,

CEL STRATEGICZNY III: Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa

Cele operacyjne:

**Cel operacyjny 3.1.
Rozwinięta oferta
edukacyjna oraz
opiekuńcza dla
najmłodszych**

**Cel operacyjny 3.2.
Wysoka jakość
funkcjonowania usług
zdrowotnych oraz
społecznych**

**Cel operacyjny 3.3.
Aktywni oraz
zintegrowani mieszkańcy**

Rozwój usług społecznych jest istotnym czynnikiem poprawiającym jakość życia mieszkańców. W Gminie Stara Dąbrowa, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się zjawisko starzenia się społeczeństwa, co skutkuje wzrostem zapotrzebowania na usługi społeczne, zwłaszcza opiekuńcze. W tym celu konieczna jest rozbudowana oferta społeczna, odpowiadająca na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej, zróżnicowanej pod względem płci, sytuacji rodziny i materialnej oraz osób narażonych na wykluczenie społeczne.

Zapewnienie odpowiedniej opieki i dobrego startu w przyszłość dla najmłodszych mieszkańców Gminy jest jednym z najważniejszych aspektów, mających wpływ na jakość życia w tej jednostce samorządu. Dzieci i młodzież to przyszłość społeczności, a ich rozwój i edukacja mają kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego. Dlatego ważne jest, aby samorząd zapewnił im odpowiednie warunki do nauki, rozwoju i zabawy, jak również bezpieczeństwo i wsparcie w przypadku trudności. W tym celu należy inwestować w rozwój placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych, które będą przyciągać i zachęcać dzieci i młodzież do aktywności i rozwijania swoich zainteresowań. Warto również wspierać rodziców w wychowywaniu dzieci i pomagać w rozwiązywaniu problemów, które mogą wpływać na ich rozwój. Dzięki temu dzieci i młodzież będą mieć lepsze szanse na sukces w przyszłości i będą w stanie przyczynić się do rozwoju społeczności lokalnej.

Wzrost jakości życia mieszkańców zależy również od rozwoju oferty społeczno-kulturalnej. Aby spełniła ona oczekiwania lokalnej społeczności, potrzebna jest wysokiej jakości infrastruktura i nowoczesne tereny rekreacyjne, dostępne dla wszystkich grup wiekowych. Dodatkowo, wsparcie dla instytucji kultury i organizacji pozarządowych oraz klubów sportowych stanowi ważny element kreowania lokalnej tożsamości i atrakcyjności. Kultura sportu i aktywności fizycznej powinna być promowana, co wpłynie na poprawę zdrowia mieszkańców.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY STARA DĄBROWA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>3.1. Rozwinięta oferta edukacyjna oraz opiekuńcza dla dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie nowoczesnej bazy infrastrukturalnej i lokalowej w obszarze edukacji i wychowania poprzez rozbudowę, modernizację, doposażenie obiektów oraz dostosowanie ich do osób ze specjalnymi potrzebami, • Utworzenie publicznego żłobka na terenie Gminy Stara Dąbrowa, • Doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej, np. poprzez kursy i szkolenia dla nauczycieli, • Zapewnienie opieki psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów i wychowanków na każdym etapie nauczania, • Organizacja zajęć pozalekcyjnych dostosowanych do zainteresowań i potrzeb dzieci i młodzieży, • Wsparcie uczniów z problemami w nauce, np. poprzez dodatkowe zajęcia ogólnorozwojowe, • Wsparcie uczniów zdolnych umożliwiające im dalszy rozwój poza podstawą programową, np. poprzez program stypendialny, • Promowanie organizacji zajęć w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięta baza dydaktyczna i infrastruktura szkolna oraz wysokie kompetencje kadry oświatowej gwarantujące wysokie wyniki nauczania, • Podniesienie jakości systemu kształcenia • Aktywizacja kobiet na rynku pracy, • Wyższe wyniki uzyskiwane na egzaminach zewnętrznych • Szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych, dostosowana do zainteresowań dzieci i młodzieży szkolnej, • Zajęcia dodatkowe skierowane do dzieci i młodzieży potrzebujących dodatkowego wsparcia w nauce, w celu wyrównania ich szans z rówieśnikami, a w konsekwencji na rynku pracy, • Wykwalifikowana kadra pedagogiczna, • Wielopłaszczyznowy rozwój dzieci, pod kątem edukacyjnym oraz psychologiczno-pedagogicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury szkolnej i przedszkolnej (szt.), • Liczba miejsc w żłobkach (szt.), • Poziom wyników egzaminów państwowych (%) • Liczba przeprowadzonych kursów/szkożeń dla kadry oświatowej (szt.) • Liczba psychologów działających w szkołach (os.) • Liczba odbywających się zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (szt.) • Liczba dzieci otrzymujących wsparcie w nauce (os.) • Liczba dzieci otrzymujących stypendium naukowe (os.),

			<ul style="list-style-type: none"> • Kwota udzielanego stypendium (zł).
<p>3.2. Wysoka jakość dostarczania usług zdrowotnych oraz społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja Przychodni na terenie Gminy Stara Dąbrowa, • Zwiększenie dostępu do opieki specjalistycznej, w szczególności usług rehabilitacyjnych, • Rozwój infrastruktury związanej z usługami społecznymi, • Rozbudowa spółdzielni socjalnej, • Rozwój gminnej polityki senioralnej oraz działalności miejsc dedykowanym seniorom, • Wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia - programy zdrowotne i profilaktyczne realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę, • Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia, • Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych, w tym budowa mieszkań komunalnych i 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia mieszkańców, • Wykreowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców, • Poprawa warunków funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami, • Zapewnienie opieki nad osobami starszymi, • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja osób starszych, • Dopasowanie oferty usług społecznych do zmieniającej się struktury demograficznej, • Wzrost poziomu dostępności do usług administracyjnych oraz sprawności obsługi mieszkańców Gminy, • Zwiększenie szans integracji społecznej dla osób ze szczególnymi potrzebami i osobami niepełnosprawnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba lekarzy specjalistów przyjmująca na terenie gminy (os.), • Liczba programów zdrowotnych i profilaktycznych realizowanych w Gminie (szt.), • Liczba podejmowanych inicjatyw w zakresie aktywizacji osób starszych (szt.), • Liczba kampanii przeprowadzonych w zakresie walki z uzależnieniami (szt.), • Liczba opiekunów i asystentów rodzin (os.), • Liczba wdrożonych usług elektronicznych spełniających zasady dostępności (szt.).

	<p>socjalnych wkładem własnym mieszkańców w Starej Dąbrowie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie i rozwój działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Dąbrowie oraz zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych wysokiej jakości dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym doszkalanie kadry opiekunów i asystentów rodzin, • Organizacja systemu opieki dla osób z potrzebami (organizacja mieszkania chronionego, dziennego domu pobytu, transportu osób niepełnosprawnych). • Zapewnienie dostępności cyfrowej oraz informacyjnej placówek publicznych m.in. poprzez dostosowanie stron internetowych, mediów społecznościowych, aplikacji, odtwarzaczy multimedialnych do osób ze szczególnymi potrzebami. 		
<p>3.3. Aktywni oraz zintegrowani mieszkańcy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa, wspieranie oraz promowanie działań Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie, • Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury kulturalnej oraz sportowej (w tym powiększenie Biblioteki), • Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost integracji społecznej i aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju Gminy, • Zwiększenie znaczenia funkcjonujących na terenie Gminy organizacji pozarządowych i liczby ich członków, • Rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców z 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej oraz sportowej(szt.), • Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych oraz sportowych w roku (szt.),

grup wiekowych, w tym organizacja zajęć, wydarzeń, imprez,

- Wykorzystanie budynków pełniących rolę świetlic wiejskich w rozwoju kulturalno-sportowym sołectw poprzez organizację zajęć dla dzieci i dorosłych oraz budowa świetlicy w Tolczu,
- Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych,
- Powołanie Młodzieżowej Rady Wolontariatu,
- Działania mające na celu zorganizowanie kształcenia dla dorosłych na terenie Gminy Stara Dąbrowa,
- Wsparcie organizacji pozarządowych w aplikowaniu o środki zewnętrzne oraz zapewnienie im zaplecza lokalowego, a także powierzanie szerszego spektrum zadań własnych Gminy organizacjom pozarządowym.

wykorzystaniem nowopowstałej lub zmodernizowanej infrastruktury kulturalnej i sportowej,

- Minimalizacja ryzyka wykluczenia społecznego

• Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych (os.)

• Liczba wolontariuszy (os.),

• Liczba świetlic, w których odbywają się cykliczne zajęcia/spotkania dla mieszkańców (szt.)

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Stara Dąbrowa

Gmina Stara Dąbrowa leży w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie stargardzkim, a według podziału kraju na regiony fizjograficzne na Niżu Środkowoeuropejskim, na pograniczu Pobrzeża Południowobałtyckiego i Pobrzeża Szczecińskiego – Równina Nowogardzka z Pojezierzem Zachodniopomorskim, od strony północnej, na odcinku 20,5 km graniczy z gminą Maszewo – powiat Goleniów. Od strony północno-wschodniej (8,5 km) z gminą Chociwel, południowo-wschodniej (18,6 km) z gminą Marianowo, od południowego-zachodu i zachodu (14,9 km) z gminą Stargard. Gmina leży w zlewni Przymorza, podzlewni rzeki Iny, która przepływa w odległości 5 km od zachodniej granicy gminy. Główną rzeką odwadniającą wschodnią i południową część Gminy jest rzeka Krąpiel, do której wpada szereg mniejszych cieków wodnych (Kania, Sokota, Geldnica). Wzdłuż zachodniej granicy płynie rzeka Małka, uchodząca do Iny w okolicach Stargardu.

Położenie Gminy w województwie należy uznać za korzystne. Od ośrodka wojewódzkiego dzieli ją 45 km, a odległość od siedziby władz powiatu – Stargardu – wynosi 10 km, a od przejścia granicznego w Kołbaskowie – 55 km. Osiami komunikacyjnymi obszaru i głównych powiązań z większymi miastami jest droga wojewódzka nr 106 o przebiegu północ-południe oraz wojewódzka nr 142 o przebiegu wschód-zachód. Na terenie Gminy nie ma czynnych linii kolejowych, istnieje jedynie dawna linia kolejowa po kolei wąskotorowej, której obszar został wpisany do Rejestru Zabytków Województwa Zachodniopomorskiego.

Sieć osadnicza gminy liczy 18 jednostek osadniczych, w tym 13 miejscowości to wsie sołectkie. Przeciętna wielkość wsi wynosi 205 mieszkańców. Jest to znacznie więcej niż w województwie, dla którego wskaźnik ten wynosi 165 mieszkańców. Ośrodek gminy – Stara Dąbrowa – liczy ponad 600 mieszkańców, tj. przeszło 16% ludności Gminy.

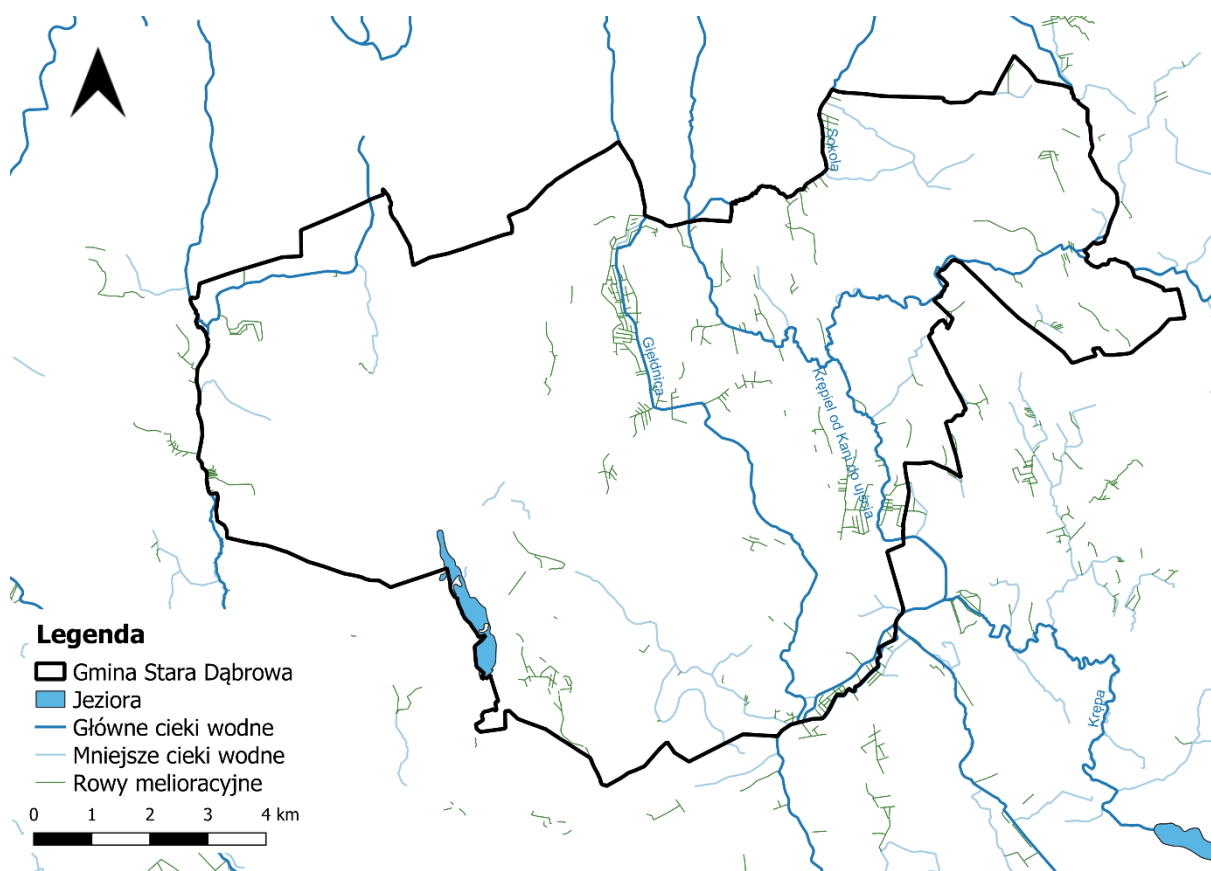
Struktura użytkowania gruntów gminy w istotny sposób różni się od struktury wojewódzkiej. Gminę cechuje wybitna dominacja użytków rolnych, które zajmują ponad 80% jej powierzchni, podczas gdy w województwie nie sięgają one nawet połowy jego obszaru. Tereny leśne stanowią 35,2% (dane z Urzędu Gminy Stara Dąbrowa). Pozostałe rodzaje użytkowania gruntów posiadają zbliżoną do średniej wojewódzkiej strukturę udziałów. Konsekwencją wyżej wymienionych cech jest monofunkcyjność w zagospodarowaniu przestrzennym implikująca rozwój funkcji gospodarczych – głównie rolnictwa.

Sieć hydrograficzna Gminy Stara Dąbrowa charakteryzuje się znacznym rozbudowaniem, co przede wszystkim wynika z młodoglacjalnej rzeźby terenu, ukształtowanej przez lądolód skandynawski i wody fluwioglacjalne. Cieki wodne wyróżniają się największymi zmianami odpływu w cyklu rocznym, co przejawia się wysokimi wezbraniami roztopowymi na wiosnę oraz głębokimi niżówkami w okresie letnio-jesiennym. Główną rzeką przepływającą przez teren Gminy jest rzeka Krąpiel, będąca prawym dopływem rzeki Iny, której łączna długość wynosi około 60 km. Większość cieków przebiegających przez Gminę odznacza się południkowym kierunkiem przepływu, wykorzystując naturalne występowanie dolin i rynien

polodowcowych. Co więcej, w Gminie Stara Dąbrowa występuje rozbudowana sieć rowów melioracyjnych, łączących się z pobliskimi ciekami wodnymi.

Ze względu na rozbudowaną sieć rzeczną, na terenie Gminy Stara Dąbrowa występuje łącznie 7 jednolitych części wód powierzchniowych: Krąpiel od źródeł do Kani wraz z Kanią, Krąpiel od Kani do ujścia, Sokola, Małka oraz Giełdnica. Na terenie jednostki znajduje się także fragment zlewni jednolitych części wód powierzchniowych Ina od Krąpeli do Strugi Goleniowskiej oraz Krępa.

Główna rzeka Krąpiel opływa południowy i wschodni obszar Gminy, tworząc liczne meandry, które wraz z powstałymi na skutek działalności lądolodu wzniesieniami moreny czołowej tworzą dość urozmaicony i bogaty krajobraz. Dodatkowo, w miejscowości Krzywnica na Krąpeli utworzony został kompleks stawów rybnych, gdzie głównie hodowane są ryby z gatunku karpiowatych.

Ryc. 3. Sieć hydrograficzna Gminy Stara Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Na terenie Gminy występuje jedna jednolita część wód powierzchniowych jeziornych – Piasno Grabowskie (kod LW11101), którą uznano za naturalną część wód. Ponadto elementami tworzącymi sieć wód powierzchniowych są liczne jeziora oraz zbiorniki wodne, w większości charakteryzujące się podłużnym kształtem. Największymi pod względem powierzchni jeziorami w Gminie Stara Dąbrowa są: Piasno położone w miejscowości Kicko o powierzchni 61,2 ha, Parlino Wielkie położone w miejscowości Parlino o powierzchni 24,8 ha, Wielkie położone w miejscowości Łęczycza o

powierzchni 22,7 ha oraz Parlino Małe położone w miejscowości Parlino o powierzchni 12,5 ha.

W południowo-wschodniej części Gminy Stara Dąbrowa zlokalizowany jest jeden z największych kompleksów stawów rybnych „Dzwonowo” o łącznej powierzchni 278 ha, z czego 70 ha zajmuje zbiornik retencyjny. Stawy rybne powstały na skutek zalania łąk oraz terenów podmokłych w dolinie rzeki Krąpieli oraz Krępy, a obiekt „Stawy pod Krzywnicą” włączony został w system obszarów chronionych jako użytek ekologiczny.

W Gminie Stara Dąbrowa, poza jeziorami i zbiornikami wodnymi, krajobraz dodatkowo wzbogacany jest przez śródleśne i śródpolne oczka wodne pochodzenia polodowcowego, które głównie występują na obszarze od Parlina do Kicka.

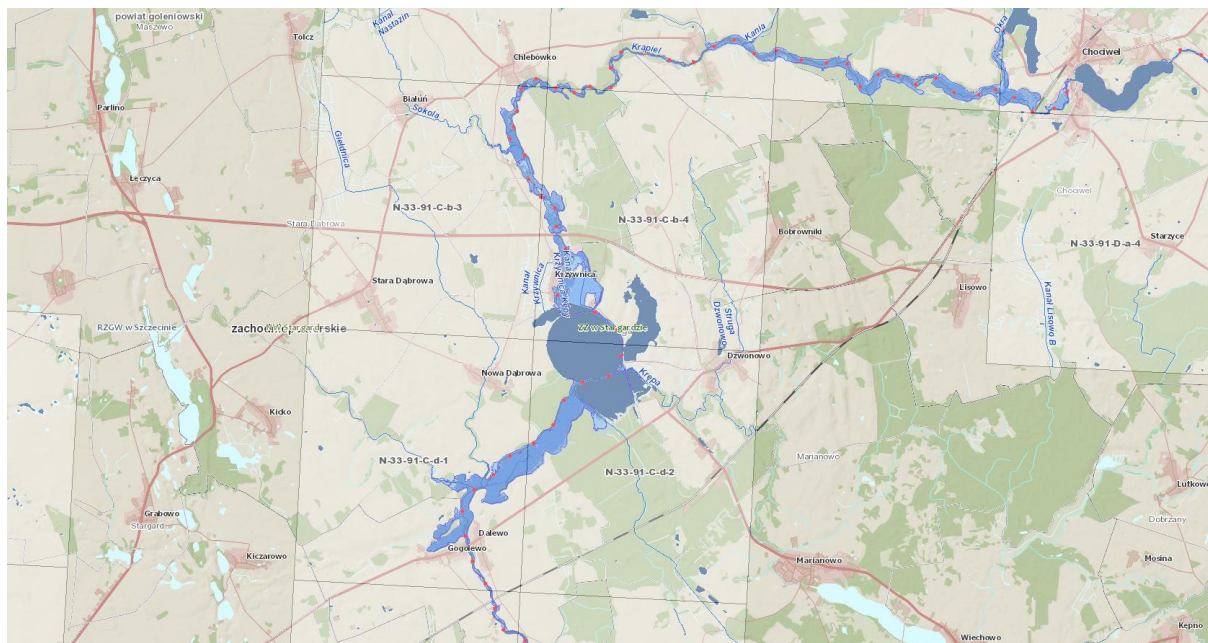
Region, w obrębie którego położona jest Gmina Stara Dąbrowa charakteryzuje się niekorzystnym bilansem wodnym, co przede wszystkim związane jest z niskimi sumami opadów atmosferycznych oraz zasobami dyspozycyjnymi wód. Ze względu na rolniczy charakter Gminy, istotnym wskaźnikiem jest Klimatyczny Bilans Wodny (KBW), umożliwiający określenie stanu uwilgotnienia środowiska, a tym samym oszacowania potrzeb nawodnieniowych roślin. KBW definiowany jest jako różnica pomiędzy przychodami wody, a stratami w procesie parowania. Na obszarze, na którym położona jest Gmina Stara Dąbrowa, prawdopodobieństwo wystąpienia rocznej wartości KBW poniżej 150 mm kształtuje się na poziomie od 11 do 20%, co może świadczyć o potencjalnym zagrożeniu wystąpienia niskiego uwilgotnienia środowiska i w konsekwencji negatywnego wpływu na uprawę rolną.

Na podstawie analizy map klas zagrożeń suszą, opracowanych na potrzeby Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, zauważyć można, że Gmina Stara Dąbrowa położona jest na terenach zagrożonych wystąpieniem suszy rolniczej, suszy hydrologicznej oraz suszy hydrogeologicznej. Klasa zagrożeń poszczególnych rodzajów suszy jest zróżnicowana. Biorąc pod uwagę zagrożenie suszą rolniczą to zostało ono ocenione jako ekstremalne. Z kolei zagrożenie wystąpienia suszy hydrologicznej jako umiarkowane i silne, a suszy hydrogeologicznej jako słabe.

Gmina Stara Dąbrowa położona jest na terenie zagrożenia powodziowego. Obszary szczególnie zagrożone wystąpieniem powodzi związane są głównie z przebiegającą przez Gminę doliną rzeki Krąpieli. Miejscowościami o szczególnym poziomie zagrożenia są przede wszystkim: Krzywnica, Kępy, Rokicie, Chlebówko, Chlebowo oraz Rosowo.

Na terenie Gminy Stara Dąbrowa wyznaczono obszar szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (1%) i wysokie (10%). Na obszarze tym obowiązują ograniczenia wynikające z Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Obszarami zagrożonymi powodzią są głównie tereny upraw rolnych, tereny leśne oraz część terenów z luźną zabudową mieszkalną. Warto jednak zauważyć, że wraz ze zmniejszeniem prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi wzrasta zasięg przestrzenny potencjalnych zniszczeń. Ponadto w Gminie Stara Dąbrowa istnieje ryzyko wystąpienia lokalnych podtopień z mniejszych cieków wodnych, wynikających z długotrwałych lub przelotnych opadów atmosferycznych o znacznym nasileniu.

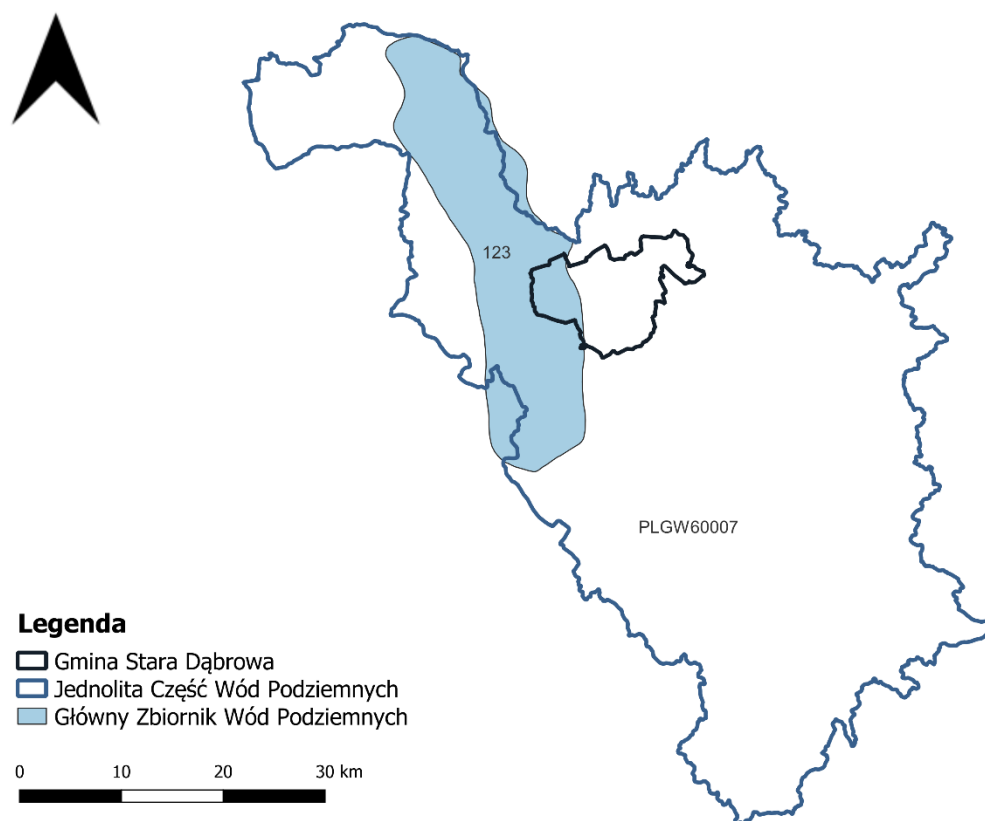
Na poniższej mapie przedstawione zostały obszary o szczególnym poziomie zagrożenia na wystąpienie powodzi w Gminie Stara Dąbrowa.

Ryc. 4. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią w Gminie Stara Dąbrowa

Źródło: wody.isok.gov.pl

Odpowiednikiem podziału wód podziemnych natomiast są, podobnie jak przy wodach powierzchniowych, Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd). Teren Gminy Stara Dąbrowa położony jest na obszarze JCWPd nr 7 (PLGW60007) o powierzchni 2329 km². Położenie jednostki względem terenu Gminy Stara Dąbrowa przedstawione zostało na poniższej mapie.

Ryc. 5. Jednostki wód podziemnych na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Obecnie na terenie Gminy nie funkcjonują podmioty gospodarcze zajmujące się pozyskiwaniem surowców mineralnych. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego oraz specjalistycznych opracowań branżowych na obszarze gminy Stara Dąbrowa zarejestrowane jest złożo kruszywa naturalnego pod nazwą „KRZYWNICA”. Złożo zostało udokumentowane w 1988 r. na zlecenie funkcjonującego w tamtym czasie Szczecińskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego w Szczecinie.

Do obszarów podlegających procesom degradacji na terenie Gminy Stara Dąbrowa można zaliczyć składowisko odpadów stałych należące do firmy Bio Star oraz dawną żwirownię z betoniarnią na północ od Starej Dąbrowy. Na obszarze Gminy stwierdzono małe i nieliczne występowanie miejsc niekontrolowanego wysypu śmieci (m.in. rejon cmentarza komunalnego w Nowej Dąbrowie).

Ze względu na bogactwo wartości przyrodniczo-krajobrazowych i wysokich właściwości ekosystemowych, na terenie Gminy Stara Dąbrowa ustanowiono obszarowe formy ochrony przyrody – obszar Natura 2000 i zespół przyrodniczo krajobrazowy oraz formy ochrony indywidualnej – pomniki przyrody.

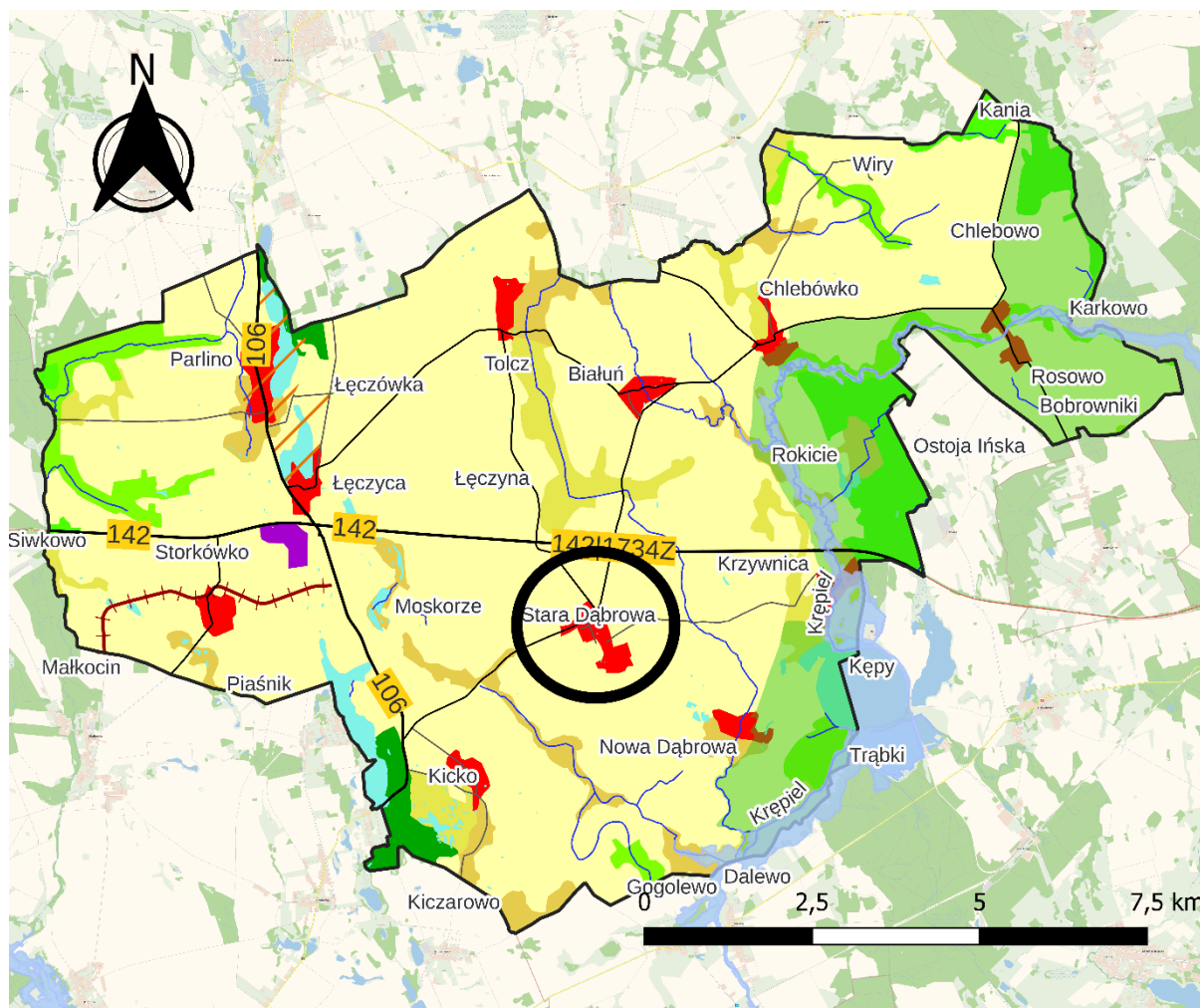
Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Stara Dąbrowa:

- **Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 Ostoja Ińska (PLB320008)** – Obszar specjalnej ochrony ptaków ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura

2000 (Dz.U. 2004 nr 229 poz. 2313). Obszar charakteryzuje się typowym młodoglacjalnym krajobrazem, ukształtowanym poprzez oddziaływanie lądolodu skandynawskiego oraz wód glacialnych i fluwioglacjalnych. Cechą charakterystyczną ostoi jest pofalowany teren o rozdrobnionej strukturze leśnej z wieloma bagnami i zbiornikami wodnymi. Co więcej, obszar ten odznacza się bogactwem form geomorfologicznych oraz znacznymi różnicami w wysokościach względnych. Obecnie w Ostoi Ińskiej występuje co najmniej 140 gatunków ptaków, z czego 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W Gminie Stara Dąbrowa obszar ten zajmuje jej wschodnie tereny. Całkowita powierzchnia ostoi wynosi 87711 ha.

- **Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Parlino-Łęczycza** – Zespół przyrodniczo-krajobrazowy powołany w ramach uchwały Nr XXXIII/226/06 Rady Gminy w Starej Dąbrowie z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie utworzenia Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Parlino Łęczycza” położonego na terenie gminy Stara Dąbrowa. Zespół ustanowiony został w celu ochrony walorów krajobrazu naturalnego i kulturowego Jeziora Kołki z podwodnym łąkami oraz Jeziora Łęczyckiego z miejscami występowania rogatka krótkoszyjkowego. Zespół położony jest w północno-zachodniej części Gminy, a jego całkowita powierzchnia wynosi 207 ha.
- **Pomniki przyrody** – W celu ochrony pojedynczych tworów przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupisk, odznaczających się wartościami naukowymi, kulturowymi, historycznymi, krajobrazowymi oraz szczególnymi cechami indywidualnymi ustanawia się pomniki przyrody. Obecnie na terenie Gminy Stara Dąbrowa występuje 230 drzew stanowiących 33 pomniki przyrody, ustanowionych na mocy Uchwały Nr XXXIII/221/2006 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 15 lutego 2006 roku w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody oraz Uchwały Nr XXXVI/244/2006 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 roku w sprawie ustanowienia drzew za pomniki przyrody.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy Stara Dąbrowa przedstawiono modelowo na poniższej rycinie. Zaznacza się, iż kierunki działań ujęte w niniejszej Strategii obejmują cały obszar Gminy Stara Dąbrowa.

Legenda

Gmina Stara Dąbrowa	Miejsca eksploatacji odkrywkowej
droga wojewódzka	Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających
droga powiatowa	Łąki, pastwiska
droga gminna	Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej
linie kolejowe	Lasy liściaste
rzeki	Lasy iglaste
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	Lasy mieszane
Obszary Specjalnej Ochrony	Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian
Zabudowa	Zbiorniki wodne
Ośrodek lokalny	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Ryc. 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Stara Dąbrowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018 i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Nadrzędnym dokumentem planistycznym w Gminie Stara Dąbrowa jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które określa politykę przestrzenną Gminy i kierunki zagospodarowania przestrzennego. W celu realizacji strategicznych celów rozwoju Gminy wyodrębniono strefy funkcjonalno-przestrzenne uwzględniające uwarunkowania zawarte w Studium. Podstawową funkcją w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Stara Dąbrowa jest i pozostanie funkcją rolniczą uzupełnioną funkcją leśną (obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy położone są w północnej części Gminy, w rejonie wsi Tolcz, Białyń, Chlebowo). Preferowanymi funkcjami uzupełniającymi są:

- funkcja turystyczno-rekreacyjna rozwijana na całym obszarze Gminy z preferencją rozwoju turystyki kwalifikowanej i ekoturystyki, z wykorzystaniem obszarów wskazanych do ochrony; dla potrzeb tej funkcji adaptuje się wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny pod rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego nad jeziorami: Parlińskie, Kołki, Łęczyckie i Grabowskie; jednocześnie proponuje się utworzenie i wytyczenie sieci szlaków turystycznych (samochodowych, rowerowych, kajakowych, konnych i pieszych);
- funkcja usługowa – obsługi tras komunikacyjnych z projektowaną bazą przy drodze wojewódzkiej nr 142, w obrębie gminy Stara Dąbrowa (stacja paliw z zapleczem gastronomiczno-usługowym); elementami uzupełniającymi mogą być obiekty zlokalizowane we wsiach Kicko i Parlino (w obrębie terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy turystyczno-rekreacyjnej); dla potrzeb tej funkcji dopuszcza się adaptację istniejącej zabudowy produkcyjno-usługowej i mieszkaniowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 142;
- funkcja osadnicza – Gmina Stara Dąbrowa jest potencjalnym terenem rozwoju budownictwa mieszkaniowego dla ludności zamieszkałej obecnie poza jej granicami; dla potrzeb tej funkcji wskazuje się obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, w miejscowościach: Stara Dąbrowa, Kicko, Białyń, Parlino;
- funkcja produkcyjno-przemysłowa w działalności pozarolniczej – obszary, które mogą być przeznaczone pod rozwój tej funkcji położone są w miejscowościach, w których funkcjonowały ośrodki produkcyjno-usługowe uspołecznionego sektora rolnego, dzisiaj nieużytkowane wymagające rekultywacji i rewaloryzacji (np. Stara Dąbrowa, Storkówko, Białyń, Chlebowo, Chlebówko, Łęczyca, Łęczyna, Parlino, Krzywnica), jak i obszary wstrzymanych inwestycji rolniczych (Storkówko, Łęczyna). Na tych obszarach dopuszcza się

- działalność wytwórczą i usługową z wyłączeniem lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.
- energia wiatru – wprowadzone ostatnio regulacje prawne spowodowały znaczne zainteresowanie potencjalnych inwestorów budową i eksploatacją elektrowni wiatrowych. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych, w tym wykorzystanie siły wiatru, jest działaniem zgodnym z polityką ekologiczną i energetyczną państwa, jak również przyjętymi w tej dziedzinie umowami międzynarodowymi. Energetyka wiatrowa to nie tylko korzyści ekologiczne, wynikające z wykorzystania powszechnego, odnawialnego surowca do tworzenia przyjaznej środowisku i człowiekowi energii elektrycznej, w sposób nie powodujący powstania szkodliwych i uciążliwych produktów ubocznych, ale także szeroki wachlarz korzyści ekonomicznych (podatki, akwizycja lokalnych przedsiębiorstw, nowe miejsca pracy) i społecznych (czyste środowisko naturalne, korzyści marketingowe). Władze gmin, gdzie warunki meteorologiczne szczególnie odpowiadają wymogom energetyki wiatrowej (a takie panują na terenie badanej gminy), powinny liczyć się z pojawiającymi się bądź to wnioskami o wydanie pozwolenia na budowę elektrowni wiatrowej na terenie gminy, lub wskazanie akceptowanej przez gminę lokalizacji takiej inwestycji;
  - energia ze słońca - na terenach oznaczonych symbolami 5.D, 6.1D, 6.2D i 12.D (Uchwała Nr XXXV/343/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 25 lutego 2022 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa) dopuszcza się lokalizację instalacji fotowoltaicznych o mocach większych niż 100kW. Granica strefy ochronnej związanej z ewentualnymi ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu pokrywa się z granicą wyznaczonych obszarów „D”.

Z analizy dotychczasowego rozwoju systemu osadniczego Gminy Stara Dąbrowa wynika, że jego racjonalizacja powinna uwzględniać przede wszystkim zasadę harmonizowania rozwoju, co może pomóc w wyrównywaniu narastającej dysproporcji i likwidacji barier rozwojowych. Racjonalność struktury systemu osadniczego gminy powinna wynikać z działań rozwojowych, modernizacyjnych i porządkujących możliwych do zrealizowania w skali lokalnej, za pośrednictwem samorządu, który winien być wyposażony w nowe kompetencje, jak też środki działania. W okresie najbliższych lat nie przewiduje się zmiany hierarchii sieci osadniczej.

Dla obszarów w granicach wskazanych na mapach stanowiących załączniki graficzne do uchwały przyjmującej III edycję zmiany studium (Uchwała Nr XXXV/343/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 25 lutego 2022 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

Stara Dąbrowa) o numerach 2 oraz 2.1-2.10, wyodrębniono następujące strefy funkcjonalno- przestrzenne:

- A – Tereny zabudowane wymagające przekształceń,
- C – Tereny zieleni wysokiej - zieleń komponowana,
- D – Obszary, które mogą być przeznaczone pod zorganizowaną działalność inwestycyjną,
- E – Obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową z usługami,
- F – Obszary przeznaczone i obszary, które mogą być przeznaczone pod zagospodarowanie turystyczno-wypoczynkowe,
- G – Obszary przeznaczone pod buforowe strefy ochronne, zalesienia oraz ogrody działkowe,
- I – Obszar przeznaczony pod zagospodarowanie rekreacyjno-sportowe z możliwością lokalizacji obiektów świadczenia usług gastronomicznych i lokalizacji obiektów oświatowych, sportowych z funkcją komunikacyjną,
- R – Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej do dalszego użytkowania z zakazem zabudowy.

Zasady lokalizacji i kształtowania struktur przestrzennych wewnątrzsiedlowych

Generalne zasady lokalizacji:

- lokalizację urządzeń infrastruktury społecznej z zakresu obsługi administracyjnej, socjalnej, prawnej przewiduje się w Starej Dąbrowie; obsługę tras komunikacyjnych na wyznaczonych terenach wzdłuż modernizowanej drogi wojewódzkiej nr 106;
- lokalizację inwestycji sfery gospodarczej przewiduje się na terenach wskazanych do rekultywacji po byłych ośrodkach popegeerowskich we wsiach: Białyń, Chlebówko, Chlebowo, Storkówko, Łęczycza i Łęczyna, ośrodkach po RSP – Parlino; uzupełnieniem są wskazane tereny zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie drogi nr 106 w rejonie Łęczyny, Krzywnicy i Storkówka.

W odniesieniu do kształtowania struktur wewnątrzsiedlowych zakłada się:

- koncentrację zabudowy z wykorzystaniem rezerw terenowych z uwzględnieniem wymogów środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- rekultywację i rehabilitację terenów byłych ośrodków produkcyjno-usługowych Państwowych Gospodarstw Rolnych (obiekty i ośrodki od 10 lat nie eksploatowane, w większości nie nadające się do wykorzystania w funkcji projektowanej oraz teren mogilnika i kopalni kruszyw w Starej Dąbrowie);
- dostosowanie nowej zabudowy do istniejących regionalnych form architektonicznych;

- możliwość adaptacji istniejących, niewykorzystanych obiektów na inne, nieuciążliwe dla środowiska i otoczenia funkcje, w ramach wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Ustala się następujące zasady preferencji:

- ścisłe przestrzeganie wymogów zawartych w decyzjach o strefach sanitarnych, w odniesieniu do inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska i objętych ochroną;
- koncentracji terenów komercyjnych usług w obecnych zurbanizowanych strukturach funkcjonalno-przestrzennych;
- rozwoju usług, głównie pod kątem obsługi ruchu tras komunikacyjnych, w tym ruchu turystycznego na wyznaczonych terenach wokół drogi nr 142 i 106;
- zachowania wymogów ochrony dziedzictwa kulturowego w obszarach objętych ochroną konserwatorską w stosunku do obiektów modernizowanych, remontowanych, jak i nowo wznoszonych;
- rekultywacji i rewaloryzacji zabytkowych układów ruralistycznych i komponowanej zieleni.

Na terenie Gminy Stara Dąbrowa nie wskazuje się terenów lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000,0 m².

Rysunek 1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Stara Dąbrowa

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa

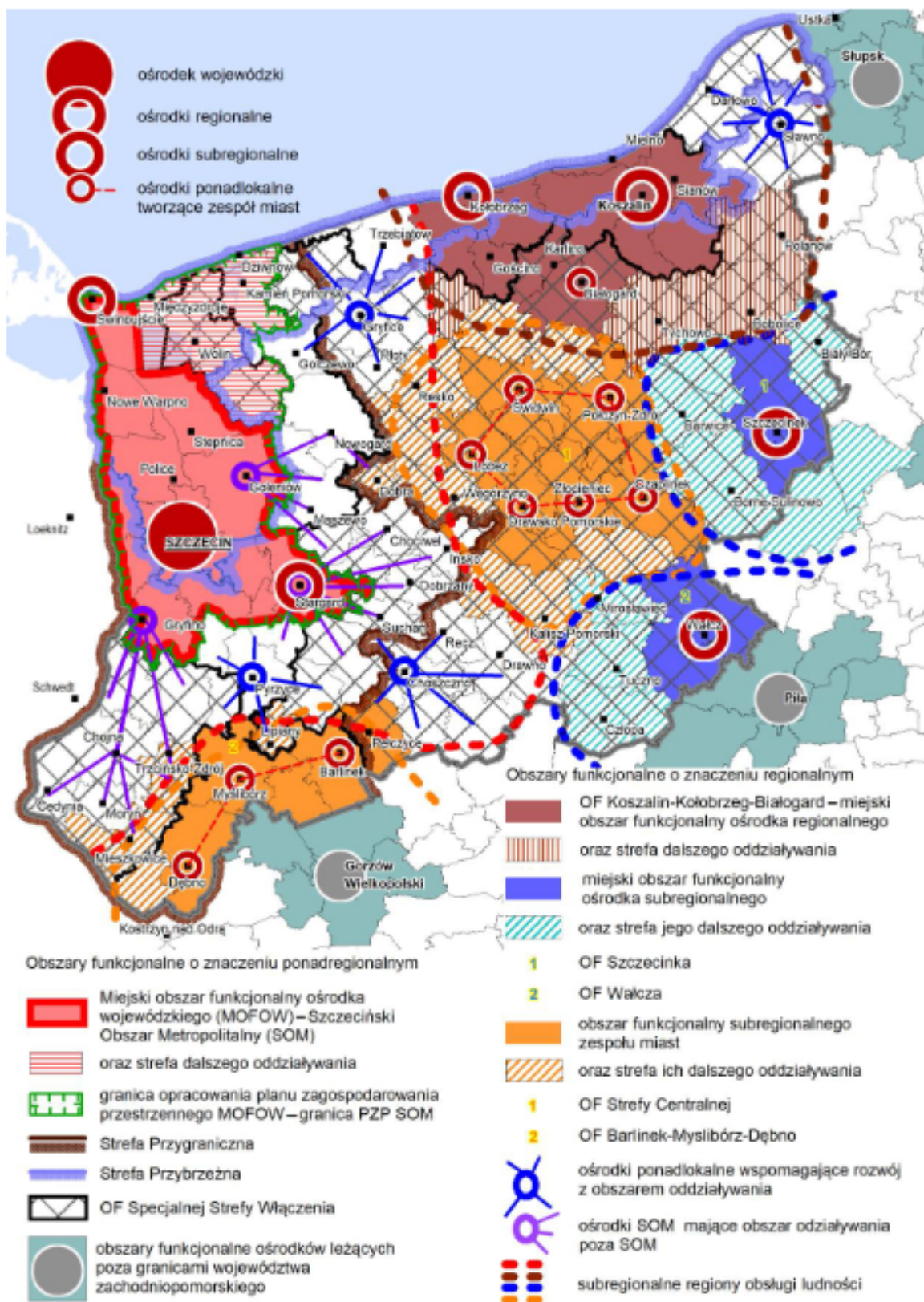
W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, przyjętego uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniającą uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz określa się granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym. Przy czym jako obszar funkcjonalny, zgodnie z ustawową definicją, należy rozumieć obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego).

Znaczenie	Nazwa obszaru funkcjonalnego	Rodzaj według ustawy	Typ wg KPZK 2030
O znaczeniu ponadregionalnym	Szczeciński Obszar Metropolitalny	Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego	Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego
	Specjalna Strefa Włączenia	Wiejski obszar funkcjonalny	Wymagający wsparcia procesów rozwojowych
			O najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych
			O najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących procesy rozwojowe
	Przybrzeżny	OF szczególnego zjawiska	Strefa przybrzeżna
Przygraniczny	Przygraniczny obszar funkcjonalny	Przygraniczny	
O znaczeniu regionalnym	OF Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzki	Miejski obszar funkcjonalny	Ośrodka regionalnego
	OF Szczecinka	Miejski obszar funkcjonalny	Ośrodka subregionalnego
	OF Wałcza	Miejski obszar funkcjonalny	Ośrodka subregionalnego
	OF Centralnej Stefy Funkcjonalnej	Miejski obszar funkcjonalny	Subregionalnego zespołu miast
	OF Barlinek-Myślibórz-Dębno	Miejski obszar funkcjonalny	Subregionalnego zespołu miast

Ryc. 7. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym w województwie zachodniopomorskim

Źródło: Uchwała nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2020 r., poz. 3564).

Gmina Stara Dąbrowa została zakwalifikowana do **Specjalnej Strefy Włączenia**, co oznacza, że jest to wiejski obszar funkcjonalny, wymagający wsparcia procesów rozwojowych, o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, a także o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących procesy rozwojowe.

Ryc. 8. Terytorializacja polityki rozwoju wobec struktury przestrzennej województwa zachodniopomorskiego

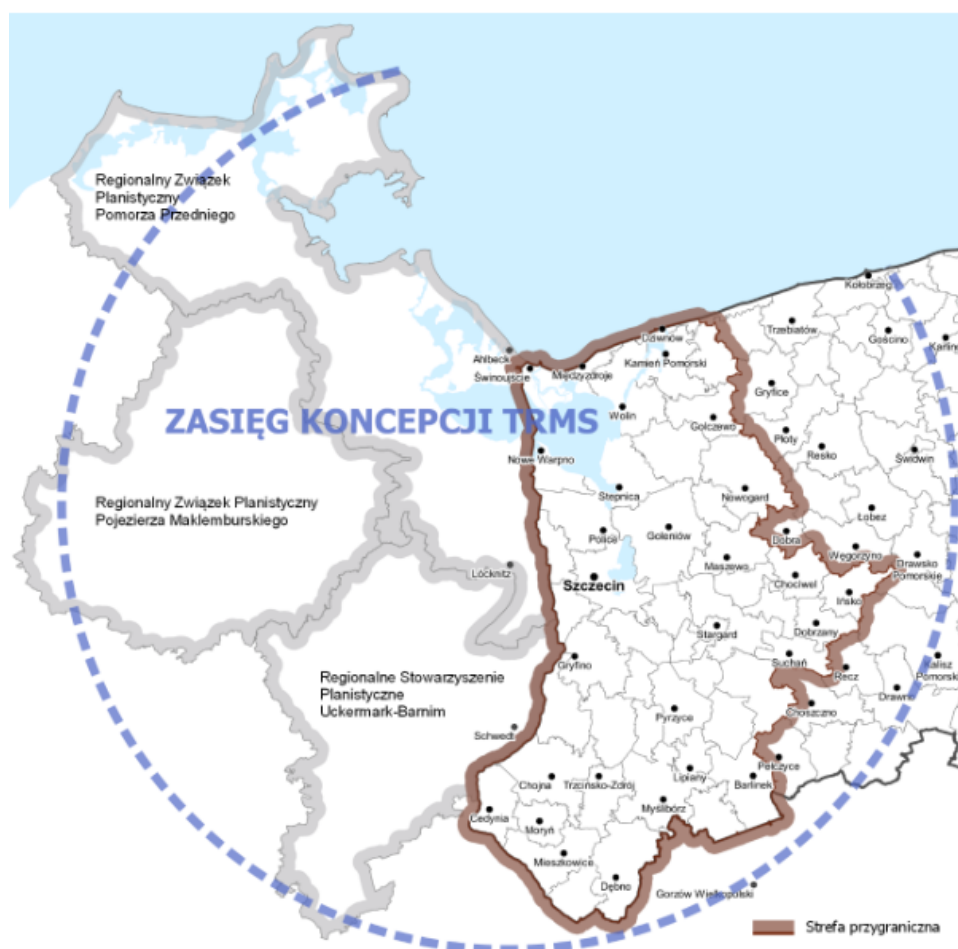
Źródło: Uchwała nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2020 r., poz. 3564).

Najważniejsze cechy Obszaru Funkcjonalnego Specjalnej Strefy Włączenia:

- w przeważającej mierze obszary pokryte gruntami rolnymi i leśnymi,
- obszary kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych,
- depopulacja - odpływ ludności do terenów o wyższym potencjale rozwojowym,
- duży odsetek małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), obecnie zdegradowanych,
- potencjalne miejsce rozwoju gałęzi biogospodarki (baza produkcyjna i surowcowa),
- niewykorzystywany potencjał pojezierzy w rozwoju turystyki,
- słaba dostępność komunikacyjna środkowej części SSW do ośrodków miejskich wszystkich poziomów, poza ośrodkami lokalnymi,
- słaba dostępność do usług publicznych,
- znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego.

Gmina Stara Dąbrowa została także zakwalifikowana do **Obszaru Funkcjonalnego Strefy Przygranicznej**. Najważniejszymi cechami tego obszaru są:

- peryferyjne położenie względem reszty kraju i miast centralnych o najwyższym potencjale rozwoju,
- brak współpracy polsko-niemieckiej generującej miejsca pracy (poza strefą nadmorską),
- zakłócone granicą państwową powiązania funkcjonalne, w tym w obszarze funkcjonalnym Szczecina,
- oddziaływanie polskich miast Szczecina i Świnoujścia na przygraniczne obszary niemieckie, pozbawione dobrego dostępu do większych miast i ich usług oraz oddziaływanie niemieckiego miasta Schwedt na stronę polską,
- długi odcinek granicy na Odrze bez wystarczającej liczby mostów,
- oddziaływanie Berlina i innych miast niemieckich w procesie drenażu potencjału endogenicznego,
- bariery na poziomie wspólnego planowania rozwoju obszarów przygranicznych,
- bariera językowa we współpracy.

Ryc. 9. OF Strefy Przygranicznej (po stronie niemieckiej przestrzeny zasięg kompetencji związków planistycznych, uczestniczących w działaniach na rzecz TRMS)

Źródło: Uchwała nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2020 r., poz. 3564).

Cele i kierunki wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego podzielono na 3 części: odnoszące się do całego obszaru województwa, do obszarów funkcjonalnych oraz obszaru Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako Plan zagospodarowania miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. W tych częściach wydzielono następujące cele polityki przestrzennej województwa:

- Cel I. Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa.
- Cel II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.
- Cel III. Rozwój potencjału ludnościowego.
- Cel IV. Przekształcenia sieci osadniczej.
- Cel V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
- Cel VI. Rozwój infrastruktury społecznej.
- Cel VII. Wzrost i rozwój gospodarczy.
- Cel VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego.

- Cel IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, poprawa gospodarki wodno-ściekowej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej.
- Cel X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa.

Obszary funkcjonalne w polityce przestrzennej województwa:

- Cel XI. Wykorzystanie wspólnego potencjału i integracja miejskich obszarów funkcjonalnych.
- Cel XII. Racjonalizacja rozwoju gospodarczego i ochrona zasobów w obszarze funkcjonalnym Strefy Przybrzeżnej.
- Cel XIII. Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia.
- Cel XIV. Poprawa spójności wewnętrznej i przełamywanie peryferyjności przygranicznego obszaru funkcjonalnego.

Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego ośrodka funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego:

- Cel XV. Rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina oraz jego roli w europejskiej i krajowej sieci miast.
- Cel XVI. Racjonalizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i sieci osadniczej oraz wzmocnienie funkcji miejskich.
- Cel XVII. Poprawa standardów życia mieszkańców.
- Cel XVIII. Ochrona walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego
- Cel XIX. Wzmacnianie szczecińskiego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka wzrostu gospodarczego.
- Cel XX. Wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych.
- Cel XXI. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów infrastruktury technicznej w dziedzinie energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej.

W obrębie poszczególnych celów wskazane są kierunki zagospodarowania przestrzennego, spełniające warunki ich realizacji. Cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa sformułowane zostały w oparciu o istniejące uwarunkowania, z uwzględnieniem pożądanego kształtu przestrzeni regionalnej i rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w perspektywie obowiązywania planu. W ramach kierunków zagospodarowania przestrzennego wyodrębniono cztery kategorie działań: ustalenia, zalecenia, projekty i rekomendacje. Ustaleniom i zaleceniom przypisano narzędzia realizacji, natomiast projektom i rekomendacjom – podmioty odpowiedzialne i adresatów. Poza zaleceniami, ustaleniami, projektami oraz rekomendacjami, które obejmują wszystkie gminy województwa zachodniopomorskiego, dla Gminy Stara Dąbrowa wyznaczono:

- W celu II w kierunku *Ochrona i racjonalne korzystanie z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych* – **ustalenie:** 17 2. Ochrona

udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr: 102, 118, 120, 122, 123, 125, 126, 127, 134, 135, 136;

- W celu V w kierunku *Obszarowa ochrona obiektów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego* – **ustalenia:** Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego oraz poprzez:
  - ochronę historycznego układu siatki ulic, przestrzeni publicznych, linii zabudowy, gabarytów i formy obiektów budowlanych;
  - odpowiednie utrzymanie, zagospodarowanie, oznakowanie i wyeksponowanie obiektów historycznych;
  - ochrona otoczenia zabytków w celu właściwego wyeksponowania obiektu, uszanowanie lokalnych tradycji budowlanych, w zakresie używanych materiałów, technik i tradycji budowlanych, podczas remontów; renowacji, adaptacji, rozbudowy itp.;
  - kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej;
  - poprzedzanie lokalizacji obiektów wielkokubaturowych i dominant wysokościowych analizami wpływu tych inwestycji na krajobraz;
  - ujednoczenie i dostosowanie elementów małej architektury, płotów, ogrodzeń, nawierzchni ciągów pieszych do lokalnej tradycji budowlanej;
  - porządkowanie, utrzymywanie i uzupełnianie zespołów zieleni; ochrona obsadzeń alejowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz uzupełnianie ich brakujących fragmentów;
  - zastosowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych – zwłaszcza głównych wjazdów do miejscowości, w przypadku lokalizacji obiektów związanych z funkcją produkcyjną, magazynową itp.;
  - ochronę sylwet miejscowości;
  - odpowiednie ogrodzenie, uporządkowanie i oznakowanie cmentarzy w obrębie obszarów występowania reliktywów osadnictwa pradziejowego zachowanie układu topograficznego, ograniczenie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się dzikiej zieleni, odpowiednie oznakowanie, okresowe monitorowanie stanu;
  - ograniczenie zabudowy brzegów jezior i zbiorników wodnych poza miejscowościami oraz zapewnienie publicznego dostępu do ich brzegów przywrócenie miejscowościom związków z wodą: rewitalizacja nabrzeży oraz kształtowanie nowej zabudowy nadwodnej;
  - ochronę i utrzymanie historycznych elementów technicznej infrastruktury wodnej,
  - utrzymanie rolniczego charakteru krajobrazu; ochrona punktów widokowych i miejsc ekspozycji, odpowiednie utrzymanie zieleni;

- ochrona sylwet miejscowości; odpowiednie utrzymanie zieleni przy wjazdach do miejscowości; przeciwdziałanie suburbanizacji.
- W celu VIII w kierunku *Kształtowanie systemu zewnętrznych i wewnętrznych kolejowych powiązań transportowych* – **zalecenia:**
    - modernizacja linii kolejowej 202 Stargard–Gdańsk Główny (budowa drugiego toru) z możliwą zmianą geometrii linii i możliwością pozyskania części działek gruntowych dla potrzeb inwestycji;
    - rewitalizacja linii wąskotorowych i dostosowanie ich do potrzeb ruchu turystycznego w relacjach: Koszalin–Manowo–Świelino, Gryfice–Niechorze–Trzebiatów–Gryfice (na odc. Gryfice–Pogorzelica linia czynna sezonowo);
  - W celu IX w kierunku *Budowa i rozbudowa sieci gazowych* – **zalecenie:** Budowa układów wyspowego zasilania w gaz, zaopatrywanych za pomocą dostaw LNG, LBG;
  - W celu IX w kierunku *Działania na rzecz wykorzystania potencjału województwa w sektorze biogospodarki dla rozwoju energetyki odnawialnej* – **ustalenie:** wykorzystanie potencjału biomasy, w tym: potencjał biopaliw płynnych, potencjał biomasy stałej-leśnej i odpadowej, potencjał w postaci upraw roślin energetycznych, potencjał biogazu z odpadów komunalnych i ściekowych.

Ponadto w Planie wskazano zadania samorządowe. Gmina Stara Dąbrowa poza projektami, które zasięgiem obejmują całe województwo została wskazana w projektach:

- Rozbudowa/modernizacja instalacji do recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych w Starej Dąbrowie oraz planowane nowe instalacje;
- Rozbudowa/modernizacja instalacji o statusie instalacji komunalnej do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych;
- Modernizacja w obrębie instalacji komunalnej łączyca: instalacja fotowoltaiczna do produkcji, energii elektrycznej wraz z infrastrukturą, oczyszczalnia wód odciekowych.

W II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335) wyznaczone zostały kierunki działań dotyczące części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy:

- dla jcwp Sokola działania z grupy działań „Gospodarka ściekowa w obszarach niezurbanizowanych”:
  - uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami – Realizacja działań

wynikających z opracowania powstałego w ramach działu RWP_01.05, w tym m.in.:

- Budowa/ modernizacja oczyszczalni ścieków;
- Budowa/modernizacja sieci kanalizacyjnej;
- Programy wsparcia finansowego budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków;
- Programy wsparcia finansowego budowy i remont bezodpływowych zbiorników na ścieki.
- o Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami na obszarze Gminy poza aglomeracjami – Przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w obszarze nieurbanizowanym na obszarze gminy w celu ograniczenia doptywu zanieczyszczeń komunalnych do wód.
- dla jcwp Krąpiel od Kani do ujścia działania z grupy działań „Aktualizacja programu ochrony środowiska”:
  - o Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania doptywu zanieczyszczeń do jcwp – Aktualizacja programu ochrony środowiska w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do wody i powietrza, substancji priorytetowych ze zlewni do jcwp. Obejmuje uwzględnienie w opracowywanych i aktualizowanych planach (na wszystkich poziomach JST) zagadnień związanych z identyfikacją zagrożeń i problemów oraz wdrażaniem lokalnych działań mających na celu ograniczenie stwierdzonych presji chemicznych i poprawę stanu wód. Planowanie specyficznych działań na szczeblu samorządowym ma przyczyniać się do osiągnięcia celów zapisanych w krajowych dokumentach strategicznych i programowych.

Dodatkowo Gminie Stara Dąbrowa nie przypisane zostały działania wynikające z II aktualizacji PGW, które dotyczą wód podziemnych. Zaplanowane zostało jednak ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych (GZWP 123).

5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Stara Dąbrowa. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO DO ROKU 2030 jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Z jednej strony jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym, jednocześnie przenosząc na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej.

W **STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO DO ROKU 2030** określono misję:

**Pomorze
Zachodnie**
– lider niebieskiego
i zielonego wzrostu
zapewniającego
wysoką jakość życia
mieszkańców.

SRWZ identyfikuje obszary priorytetowe dla których sformułowano cele strategiczne polityki rozwoju województwa zachodniopomorskiego, wyznaczające ścieżkę do osiągnięcia zamierzonej wizji rozwoju regionu w perspektywie roku 2030. Wszystkie kierunkowe działania sektorowe realizowane w ramach szerokiego obszaru

aktywności samorządu województwa pozostają zbieżne z tym strategicznym wyborem, lub też stanowią jego dopełnienie:

- o **I Cel strategiczny – Otwarta społeczność**

Świadomi mieszkańcy i zaangażowane społeczności – otwarte i przygotowane na wyzwania przyszłości

1.1. Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny

1.2. Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu

1.3. Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego

- o **II Cel strategiczny – Dynamiczna gospodarka**

Kształtowanie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie konkurencyjności regionu

2.1. Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje

2.2. Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu

2.3. Udoskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym regionu

- o **III Cel strategiczny - Sprawny samorząd**

Skuteczny samorząd – zintegrowany region. Równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych

3.1. Rozwój głównych ośrodków miejskich

3.2. Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych

3.3. Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury

3.4. Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych

3.5. Wzmocnienie kompetencji dla zarządzania rozwojem

- IV Cel strategiczny – Partnerski region**

Silna pozycja i aktywna rola w relacjach międzyregionalnych i transgranicznych

4.1. Wzmocnienie pozycji regionu w basenie Morza Bałtyckiego

4.2. Rozwój relacji z landami niemieckimi i aglomeracją berlińską

4.3. Wykorzystanie potencjału makroregionu Polski Zachodniej

Poniższa tabela przedstawia spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 z kierunkami działań wskazanymi w STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO DO ROKU 2030.

Tab. 3 Spójność kierunków strategii wojewódzkiej ze Strategią Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO DO ROKU 2030	STRATEGIA ROZWOJU GMINY STARA DĄBROWA NA LATA 2023-2030
<p>Cel strategiczny I Otwarta Społeczność Świadomi mieszkańcy i zaangażowane społeczności – otwarte i przygotowane na wyzwania przyszłości</p> <p>1.1 Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny</p> <p>1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu</p> <p>1.3 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego</p>	<p>Cel strategiczny III Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa</p> <p>3.1. Rozwinięta oferta edukacyjna oraz opiekuńcza dla dzieci i młodzieży</p> <p>3.2. Wysoka jakość dostarczania usług zdrowotnych oraz społecznych</p> <p>3.3. Aktywni oraz zintegrowani mieszkańcy</p>
<p>Cel strategiczny II Dynamiczna Gospodarka Kształtowanie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie konkurencyjności regionu</p> <p>2.1 Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje</p> <p>2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu</p> <p>2.3 Udoskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym regionu</p>	<p>Cel strategiczny II Przedsiębiorcza i atrakcyjna turystycznie Gmina Stara Dąbrowa</p> <p>2.1. Przyjazne warunki do rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>2.2. Atrakcyjna oferta turystyczna</p> <p>2.3. Pozytywny wizerunek Gminy oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej</p>
<p>Cel strategiczny III – Sprawny samorząd Skuteczny samorząd – zintegrowany region. Równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych</p> <p>3.1 Rozwój głównych ośrodków miejskich</p> <p>3.2 Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych</p> <p>3.3 Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury</p> <p>3.4 Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych</p>	<p>Cel strategiczny I Rozbudowana infrastruktura i atrakcyjna przestrzeń w Gminie Stara Dąbrowa</p> <p>1.1. Spójna i funkcjonalna infrastruktura</p> <p>1.2. Wysoka jakość stanu środowiska naturalnego</p> <p>1.3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń</p> <p>Cel strategiczny III Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa</p> <p>3.2. Wysoka jakość dostarczania usług zdrowotnych oraz społecznych</p>

3.5 Wzmocnienie kompetencji dla zarządzania rozwojem	
<p style="text-align: center;">Cel strategiczny IV Partnerski region</p> <p style="text-align: center;">Silna pozycja i aktywna rola w relacjach międzyregionalnych i transgranicznych</p> <p>4.1 Wzmocnienie pozycji regionu w basenie Morza Bałtyckiego</p> <p>4.2 Rozwój relacji z landami niemieckimi i aglomeracją berlińską</p> <p>4.3 Wykorzystanie potencjału makroregionu Polski Zachodniej</p>	<p style="text-align: center;">Cel II Przedsiębiorcza i atrakcyjna turystycznie</p> <p style="text-align: center;">Gmina Stara Dąbrowa</p> <p>2.3. Pozytywny wizerunek Gminy oraz wzmocnianie tożsamości lokalnej</p>

Źródło: opracowanie własne

Gmina Stara Dąbrowa, zgodnie z nowelizowaną Strategią Rozwoju Województwa do roku 2030 oraz Planem Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego należy do **Specjalnej Strefy Włączenia**, która została uznana za obszar strategicznej interwencji regionu. Zdiagnozowano w niej uwarunkowania rozwojowe, które wskazują na ciągle występujące: niską dostępność do podstawowych usług publicznych, niską atrakcyjność inwestycyjną, słabość lokalnych gospodarek i rynku pracy czy wymagający wzmocnienia potencjał społeczny i ludzi. Co istotne, negatywnym uwarunkowaniem jest również zewnętrzna i wewnętrzna dostępność transportowa. Wskazane bariery mogą zostać przezwyciężone głównie poprzez działania na rzecz poprawy spójności, integralności społecznej i terytorialnej, poprawę dostępności i budowę powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi miejskimi ośrodkami wzrostu.

Ukierunkowanie wsparcia z regionalnego programu na lata 2021-2027 na realizację Programy Interwencyjnego dla Specjalnej Strefy Włączenia na obszarze Województwa Zachodniopomorskiego skupiać się będzie na realizacji 3 celów:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców SSW;
2. Rozwój potencjału gospodarczego SSW;
3. Polepszenie dostępności do usług publicznych i wzmocnienie działań dotyczących neutralności klimatycznej SSW.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach, na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2023-2030. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Stara Dąbrowa, Rada Gminy Stara Dąbrowa oraz Urząd Gminy w Starej Dąbrowie, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych rokrocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, Gmina Stara Dąbrowa będzie dbać o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu stargardzkiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych częściach Gminy.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje na temat stanu realizacji działań. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

Śledzenie postępu realizacji celów wspomże coroczne opracowywanie Raportu o stanie Gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych. W momencie, gdy Wójt Gminy Stara Dąbrowa we wsparciu pracowników Urzędu Gminy w Starej Dąbrowie zauważy konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, Wójt Gminy występuje do Rady Gminy Stara Dąbrowa z wnioskiem o jego zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju Gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna Gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju Gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego. Obecnie obowiązującymi dokumentami w Gminie są:

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Stara Dąbrowa na lata 2019-2032 – <https://bip.staradabrowa.pl/program-usuwania-azbestu-i-wyrobow-zawierajacych-azbest-z-terenu-gminy-stara-dabrowa-na-lata-2019-20.html>;
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w Gminie Stara Dąbrowa w 2022 roku - <https://bip.staradabrowa.pl/program-opieki-nad-zwierzetami-bezdomnymi-oraz-zapobiegania-bezdomnoscii-zwierzat-w-gminie-stara-dabr.html>;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Dąbrowa na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023 – <https://bip.staradabrowa.pl/program-ochrony-srodowiska-dla-gminy-stara-dabrowa-na-lata-2016-2019-z-perspektywa-na-lata-2020-2023.html>;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami - <https://bip.staradabrowa.pl/gminny-program-opieki-nad-zabytkami.html>;
- Plan wykorzystania gminnego zasobu nieruchomości na lata 2022-2024 - <https://bip.staradabrowa.pl/plan-wykorzystania-gminnego-zasobu-nieruchomosci-na-lata-2022-2024.html>;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa - <https://bip.staradabrowa.pl/uchwala-nr-xxxv3422022-rady-gminy-stara-dabrowa-z-dnia-25-lutego-2022-roku-w-sprawie-zatwierdzenia-p.html>;

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Dąbrowa obejmujący miejscowość Kicko - <https://bip.staradabrowa.pl/uchwala-nr-xl3842022-rady-gminy-stara-dabrowa-z-dnia-13-lipca-2022-roku-w-sprawie-uchwalenia-miejsco.html>;

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji lub opracowania w okresie realizacji Strategii będą m.in.: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Stara Dąbrowa, Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Stara Dąbrowa, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Stara Dąbrowa, Gminny Program Wspierania Rodziny, Roczny program współpracy Gminy Stara Dąbrowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Stara Dąbrowa, Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Dąbrowa oraz Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w Gminie Stara Dąbrowa. W przypadku konieczności poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Stara Dąbrowa na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023) oraz programu na przyszłą perspektywę finansową, tj. Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027;
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- programy rządowe;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane do podmiotów publicznych i prywatnych.

Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 będą głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie zachodniopomorskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- FS – Fundusz Spójności,
- EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny+,
- FST – Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, będący częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- FERK – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- PTFE – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- FEPŻ – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju

Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z Gminami sąsiednimi, powiatem stargardzkim oraz województwem zachodniopomorskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

W nowej perspektywie terytorializacja wsparcia, zgodnie z wytycznymi unijnych instytucji, zostanie mocno rozwinięta. W programie regionalnym na lata 2021-2027 poświęconych będzie jej 4 priorytety. Powstało 12 obszarów funkcjonalnych.

Ważnym elementem nadchodzących unijnych dofinansowań będą inwestycje realizowane lokalnie, w partnerstwie między samorządami. W 2022 roku powstało partnerstwo między samorządowcami z terenu powiatu stargardzkiego zainteresowanych współpracą w ramach obszaru funkcjonalnego. List intencyjny zawarto między Województwem Zachodniopomorskim a: Gminą Stara Dąbrowa, Gminą Chociwel, Gminą Marianowo, Gminą Dobrzany, Gminą Dolice, Gminą Ińsko oraz Gminą Suchań. Podczas przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030, Strategia Terytorialna IIT jest w trakcie przygotowania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa określać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na poszczególne przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z Uchwałą Nr XLI/395/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 26 sierpnia 2022 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2031 potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jest jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) i w latach 2023-2030 wyniesie ponad 20 mln zł, w tym ponad 15,7 mln zł w 2023 roku. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w

obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia również szacunkowe wartości.

Strategia Rozwoju Gminy uwzględnia ogólną wizję rozwoju, cele strategiczne i kierunki działań. Szczegółowe planowanie finansowe i określanie budżetów dla projektów powinno odbywać się w kolejnych etapach, gdy Gmina będzie posiadać bardziej precyzyjne informacje na temat dostępności środków i zmieniających się priorytetów w okresie wdrażania dokumentu.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1:

**Diagnoza sytuacji przestrzennej,
gospodarczej i społecznej
Gminy Stara Dąbrowa**

**Gmina
Stara Dąbrowa**

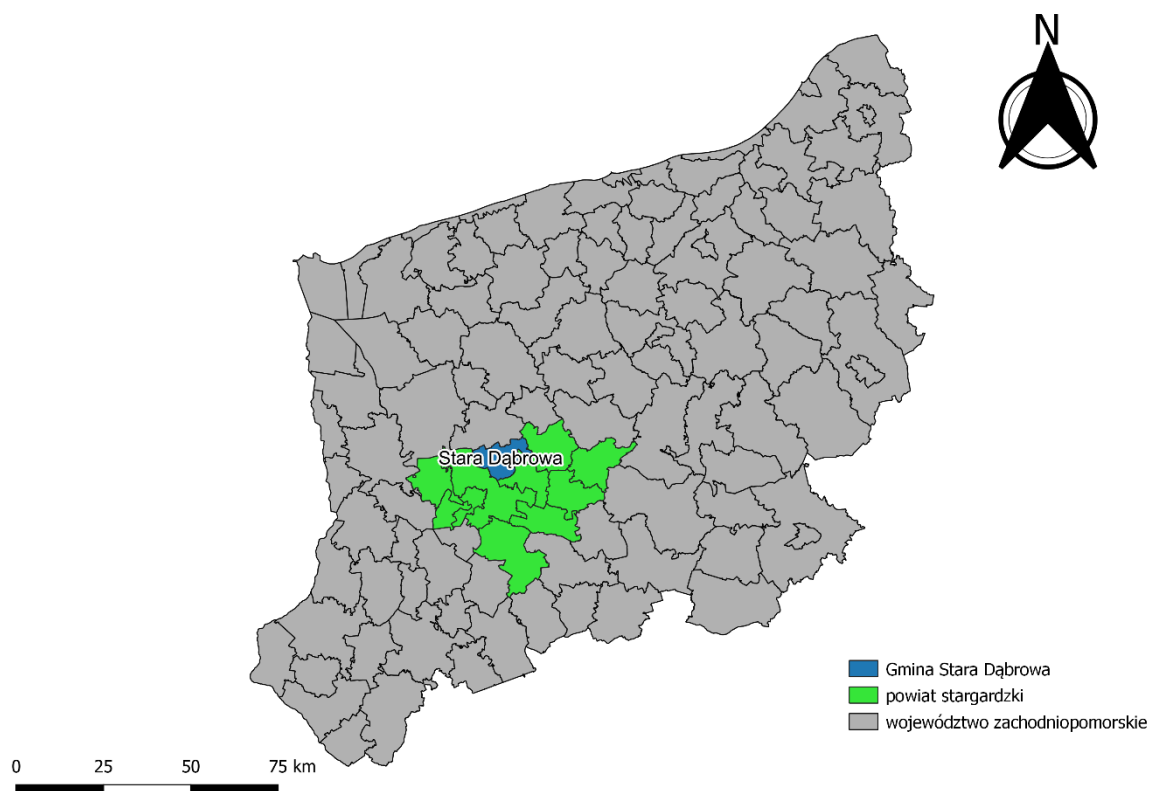
SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	77
1.1. Informacje ogólne	77
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	78
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe	82
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY.....	89
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	89
2.2. Infrastruktura i środowisko	93
<i>Infrastruktura drogowa i transport publiczny .....</i>	<i>93</i>
<i>Urządzenia sieciowe .....</i>	<i>96</i>
<i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>99</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska.....</i>	<i>101</i>
2.3. Stan finansów samorządowych.....	106
<i>Wykonanie budżetu.....</i>	<i>106</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków .....</i>	<i>107</i>
<i>Potencjał inwestycyjny.....</i>	<i>109</i>
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY.....	111
3.1. Demografia.....	111
3.2. Kapitał społeczny	113
<i>Przedszkola i żłobki .....</i>	<i>113</i>
<i>Edukacja .....</i>	<i>114</i>
<i>Kultura i sport .....</i>	<i>117</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne.....</i>	<i>120</i>
<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy .....</i>	<i>121</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	122

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

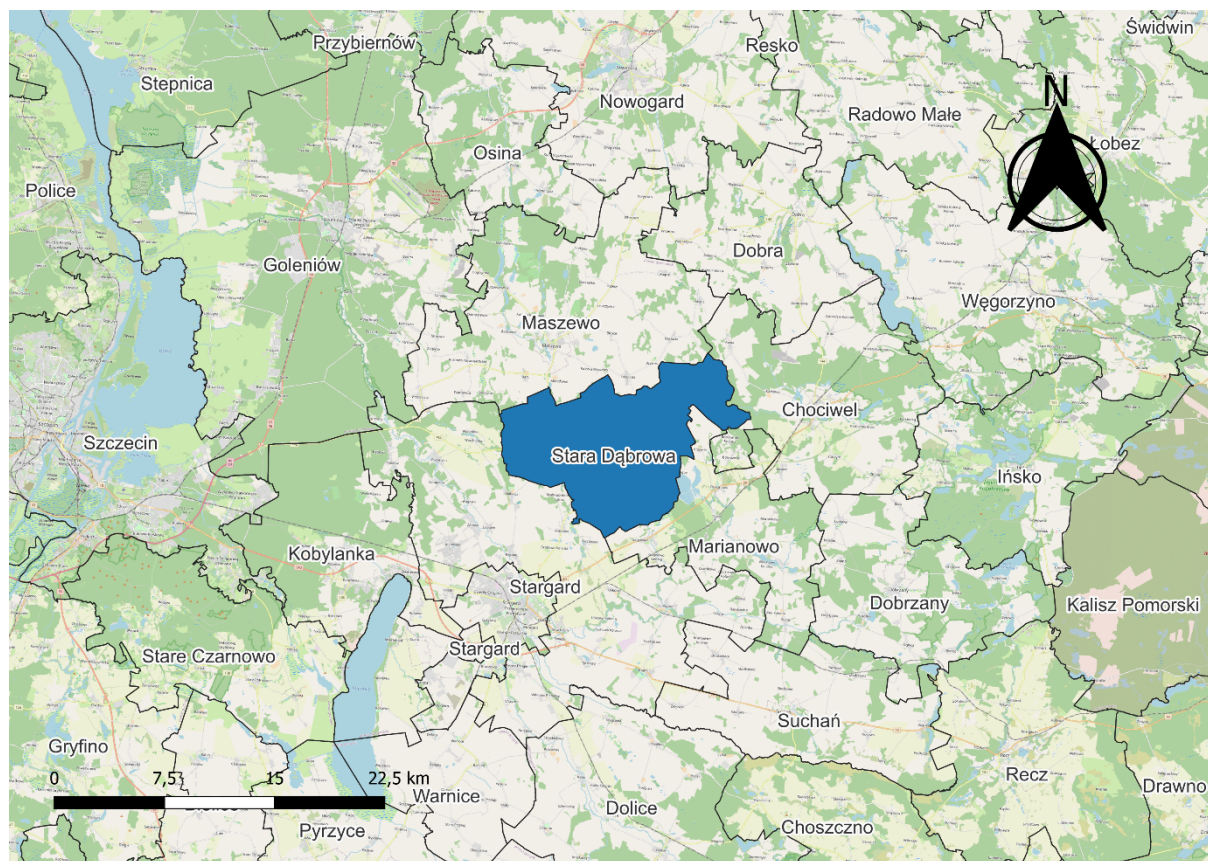
Gmina Stara Dąbrowa jest gminą wiejską położoną w powiecie stargardzkim, w środkowej części województwa zachodniopomorskiego. Zajmuje powierzchnię 112 km². W jej granicach położonych jest 18 miejscowości, 13 z nich posiada status sołectwa.

Ryc. 10 Położenie Gminy Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina graniczy od wschodu z Gminą Chociwel, od południowego wschodu z Gminą Marianowo, od zachodu z Gminą Stargard a od północy z Gminą Maszewo.

Ryc. 11 Położenie Gminy Stara Dąbrowa na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Sieć komunikacyjną stanowią dwie drogi wojewódzkie: nr 142 relacji Szczecin-Lisowo oraz nr 106 łącząca Nowogard z Stargardem (łąączna długość dróg wojewódzkich na terenie Gminy wynosi 23,54 km). Odległość z miejscowości Stara Dąbrowa do jednostki miejskiej o znaczeniu powiatowym – Stargardu wynosi 13 km, podróż samochodem zajmuje czas ok. 14 minut. Miasto o znaczeniu wojewódzkim – Szczecin znajduje się w odległości 47 km, czas dojazdu samochodem do tego miasta zajmuje ok. 40 minut.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, przyjętego uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniającą uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego, wyznaczono 30 obszarów kulturowo-krajobrazowych. W granicach Gminy Stara Dąbrowa znajduje się obszar OKK1 „Autostrada”. Charakterystycznymi elementami, decydującymi o walorach obszaru są: zespół późnogotyckich kościołów z surowego kamienia z ceglanymi szczytami zdobionymi blendami, parki z ponad 100-letnimi drzewami oraz dzieło techniki drogowej – niedokończona betonowa autostrada z dwuprzęsłowymi wiaduktami, budowana w latach 30. i 40. XX w., która miała połączyć Berlin i Królewiec. Obszar cechuje krajobraz wysoczyzny morenowej z licznie występującymi na tym terenie unikatowymi ozami i drumlinami.

Jako działania kierunkowe Planu Zagospodarowania Przestrzennego Zachodniopomorskiego, których założenia dotyczą obszaru Gminy Stara Dąbrowa, wymienia się następujące przedsięwzięcia:

- w ramach celu II – ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego:
  - ochrona i racjonalne korzystanie z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych;
- w ramach celu V – ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego:
  - obszarowa ochrona obiektów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego – Gmina Stara Dąbrowa objęta zasięgiem obszarów OKK 1-30;
- w ramach celu VIII – poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego:
  - kształtowanie systemu zewnętrznych i wewnętrznych kolejowych powiązań transportowych – modernizacja linii kolejowej 202 – Stargard-Gdańsk Główny (budowa drugiego toru) z możliwą zmianą geometrii linii i możliwością pozyskania części działek gruntowych dla potrzeb inwestycji; rewitalizacja linii wąskotorowych i dostosowanie ich do potrzeb ruchu turystycznego w relacjach Koszalin-Manowo-Świelino oraz Gryfice-Niechorze-Trzebiatów-Gryfice (na odcinku Gryfice-Pogorzelica linia czynna sezonowo);
- w ramach celu IX – rozbudowa infrastruktury technicznej, poprawa gospodarki wodno-ściekowej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej:
  - budowa i rozbudowa sieci gazowych – budowa układów wyspowego zasilania w gaz, zaopatrywanych za pomocą dostaw LNG, LBG;
  - działania na rzecz wykorzystania potencjału województwa w sektorze biogospodarki dla rozwoju energetyki odnawialnej – wykorzystanie potencjału biomasy (potencjał biopaliw płynnych, potencjał biomasy stałej-leśnej i odpadowej, potencjał w postaci upraw roślin energetycznych, potencjał biogazu z odpadów komunalnych i ściekowych).

Pod względem użytkowania teren Gminy Stara Dąbrowa zdominowany jest przez użytki rolne stanowiące 81,8% całkowitej powierzchni (dane z GUS na 2014 rok). Tereny leśne stanowią 35,2% (dane z Urzędu Gminy Stara Dąbrowa) strukturę użytkowania uzupełniają tereny zurbanizowane, nieużytki, wody oraz inne.

Na podstawie naturalnych warunków przyrodniczych Gminę Stara Dąbrowa można podzielić na dwie części: zachodnią i wschodnią, linią rozgraniczającą obie części jest przepływająca przez teren Gminy rzeka Giełdnica:

- część zachodnia – w niej zlokalizowane są miejscowości Storkówko, Łęczycza, Łęczówka, Parlino, Moskorze, Tolcz, Łęczyna, Stara Dąbrowa, Stara Dąbrowa Kolonia oraz częściowo Nowa Dąbrowa. Prócz dominujących użytków rolnych, w pobliżu Parlina i Łęczycy zlokalizowane są większe kompleksy leśne i zbiorniki wodne: Jezioro Łęczyckie, Jezioro Parlińskie oraz Kołki. Na zachód od wsi Kicko zlokalizowane jest Jezioro Grabowskie;

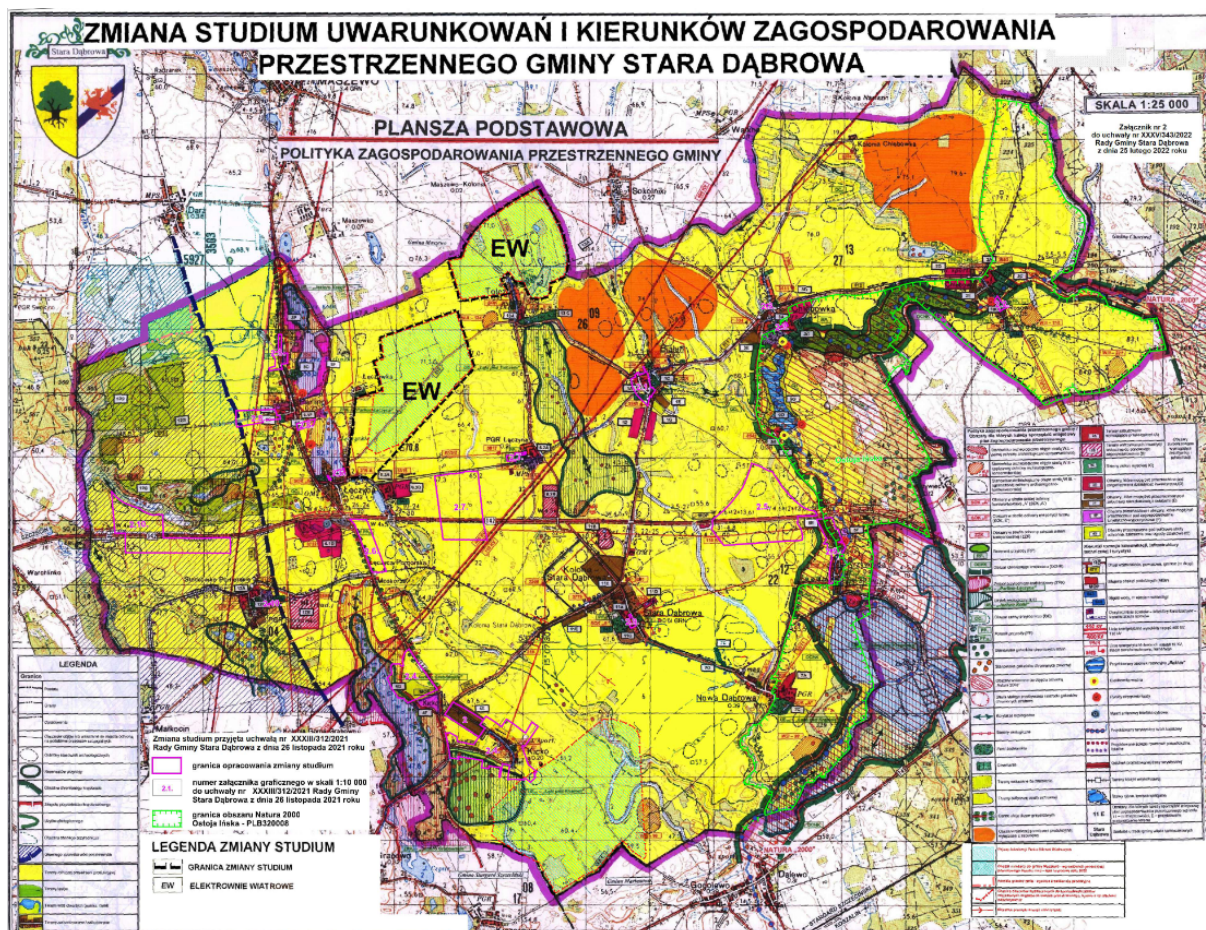

- część wschodnia – w jej granicach położone są miejscowości Rosowo, Chlebowo, Wiry, Chlebówko, Rokicie, Białyń, Krzywnica oraz częściowo Nowa Dąbrowa. W tym obszarze przebieg swój mają rzeki Krępiel, Kłodna i Kania. W pobliżu miejscowości Krzywnica zlokalizowane są hodowlane stawy rybne. Na wschód od miejscowości Rokicie i Chlebówko położony jest największy kompleks leśny w Gminie, mniejsze lasy zlokalizowane są w okolicach Wirów i Chlebowa. Podobnie jak część zachodnia, ten obszar zdominowany jest użytki rolne.

Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym Gminy jest miejscowość Stara Dąbrowa. W niej zlokalizowane są następujące obiekty użyteczności publicznej: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna, Centrum Kultury i Rekreacji, Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie, Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej, oddział OSP oraz policyjny punkt obsługi interesantów. Ośrodkami wspomagającymi są wsie: Chlebówko (szkoła podstawowa i oddział przedszkolny), Parlino (oddział OSP, oddział szkolny), Łęczycza (PSZOK) oraz Nowa Dąbrowa (oddział OSP).

Stara Dąbrowa jest wsią o układzie wielodrożnicowym (podobnie jak Chlebówko i Łęczycza). Pozostałe struktury przestrzenne miejscowości na obszarze Gminy to układ zwarty-ulicowy (Białyń), ulicowo-placowy (Krzywnica, Nowa Dąbrowa, Parlino), widlicowy (Chlebowo), ulicówka (Kicko, Tolcz), osada pofolwarczna (Łęczówka, Łęczyna, Storkówko, Załącze).

Nadrzędnym dokumentem planistycznym Gminy Stara Dąbrowa jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa. Obowiązujący dokument został przyjęty Uchwałą Nr XXXV/343/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 25 lutego 2022 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa.

Ryc. 12 Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Stara Dąbrowa

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa obowiązuje 12 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które zajmują 16,75% powierzchni Gminy. W związku z niewielkim udziałem terenu, na którym obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, na obszarach, które nie są ujęte w tych planach, wydawane są decyzje o warunkach zabudowy. Poniższa tabela prezentuje liczbę decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021 w Gminie Stara Dąbrowa. Od 2018 roku zauważalny jest coroczny wzrost liczby wydawanych decyzji. Warto zauważyć, że w roku 2021 wydano ponad 4 razy więcej decyzji (62 decyzje, co w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców wyniosło ponad 16 decyzji rocznie) aniżeli w roku 2018 (14 decyzji co w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców wyniosło ponad 3 decyzje rocznie). Jest to zjawisko negatywne, ponieważ decyzje o warunkach zabudowy często w swych zapisach nie uwzględniają kompleksowych założeń utrzymania ładu przestrzennego na obszarze danej gminy.

Tab. 4 Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021

		2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Stara Dąbrowa	23	14	21	23	62
	powiat	750	984	804	852	934
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Stara Dąbrowa	6,23	3,78	5,65	6,19	16,70
	powiat	6,25	8,19	6,69	7,09	7,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Uwzględniając warunki regionalizacji fizycznogeograficznej Polski, Gmina Stara Dąbrowa położona jest w granicach następujących mezoregionów:

- Równina Nowogardzka – w obszarze tego mezoregionu tworzącego krajobraz wysoczyzny morenowej, występują pagórki i wały morenowe (drumliny i ozy). Wysokość najwyższych wzniesień wynosi ok. 90 m n. p. m. Lasy mieszane, stanowiące większość drzewostanu mezoregionu, najczęściej położone są w pobliżu pól uprawnych. Występujące rodzaje gleb to bielcowe i płowe;
- Pojezierze Ińskie – mezoregion cechujący się urozmaiconą rzeźbą. Na jego obszarze występują wzgórza moren czołowych. Wysokość najwyższych wzniesień wynosi do 179 m n.p.m. Występujące w regionie liczne jeziora często posiadają niesymetryczne brzegi – z jednej strony wznoszą się wysokie wały, zaś z drugiej brzegi są niskie i łagodne.

Obszar Gminy Stara Dąbrowa charakteryzuje się występowaniem rozmaitych utworów polodowcowych, powstałych w wyniku działania lądolodu skandynawskiego. Do nich zalicza się gliny, piaski, żwiry, ility oraz głazy, które w postaci granitów, gnejsów, porfirów, piaskowców i wapieni tworzą charakterystyczną dla terenów polodowcowych mozaikę skalną. Ukształtowanie terenu jest urozmaicone, związane jest to z występowaniem rzeźby młodolodowcowej – wysoczyzny moreny dennej, na obszarze Gminy zaobserwować można szereg form wypukłych i wklęsłych oraz niżej położone równiny zastoiskowe. Na terenie Gminy Stara Dąbrowa powierzchnia wysoczyzny zbudowana jest z moreny płaskiej (różnica wysokości do 2 m i o nachyleniu 0°-2°) i falistej (wysokości względne od 2 do 5 m, nachylenie 2°-5°).

Według Państwowego Instytutu Geologicznego, na terenie Gminy Stara Dąbrowa udokumentowane zostały cztery złoża surowców naturalnych: złożo „Krzywnica”, złożo „Nowa Dąbrowa”, złożo „Nowa Dąbrowa I” oraz złożo „Stara Dąbrowa”. Wszystkie udokumentowane złoża stanowią pokłady kruszyw naturalnych – piasków i żwirów. Charakterystyka materiału glebowego w obszarze Gminy Stara Dąbrowa, podobnie jak w całym obszarze Pomorza Zachodniego jest powiązana z uwarunkowaniami (charakter podłoża, rzeźba, klimat, stosunki wodne) występujących utworów polodowcowych. Przy udziale procesów glebotwórczych, utwory te ukształtowały typy gleb występujących na terenie Gminy. Struktura jakościowa powierzchni użytków rolnych prezentuje się następująco: 68% stanowią gleby średnie, 20% – gleby dobre i bardzo dobre, natomiast gleby słabe i bardzo słabe 12%. Na obszarze Gminy występują głównie gleby brunatne (ok. 80%), które

charakteryzują się jako uprawy grunty orne dobrym rozkładem składników odżywczych w całym profilu glebowym. Strukturę uzupełniają gleby bielcowe, które są wytworzone z piasków gliniastych lekkich i odznaczają się okresowym do stałego niedoborem wilgoci. Pod względem jakościowej oceny gleb według klas bonitacyjnych w zakresie przydatności rolniczej – grunty orne Gminy Stara Dąbrowa stanowią kompleksy: żytńi dobry (46,4%), żytńi bardzo dobry (28,6%), żytńi słaby (14%), zbożowo-pastewny słaby (3,7%), pszenney dobry (3,6%), żytńi bardzo słaby (2,2%), zbożowo-pastewny mocny (1,3%) oraz pszenney wadliwy (0,2%). Wskaźnik bonitacji jakości przydatności rolniczej użytków rolnych wynosi 52,7 pkt (oznaczający średnią do dużej przydatności środowiska glebowego do produkcji rolniczej).

Zasadnicze zasoby użytkowe wód podziemnych Gminy Stara Dąbrowa występują na poziomie 15-50 m p.p.t. W zachodniej części Gminy zlokalizowany jest zbiornik międzymorenowy Stargard-Goleniów o powierzchni 346 km². Jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą około 83 tys. m³/d. Zgodnie z klasyfikacją jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu, wody tego zbiornika zostały zaliczone do klasy I-b (wody dobrej jakości).

Do wód powierzchniowych występujących na terenie Gminy Stara Dąbrowa zalicza się rzeki, potoki, jeziora, bagna oraz tereny podmokłe zasilane przez wody gruntowe. Grunty Gminy Stara Dąbrowa położone są na obszarze zlewni rzeki Iny, która jest największym dopływem rzeki Odry w granicach województwa zachodniopomorskiego. Jako podstawowe jej dopływy zalicza się rzeki, które przepływają przez obszar Gminy: Krąpiel wraz z dopływami Kania, Sokoła i Giędnica. Ponadto wzdłuż zachodniej granicy Gminy płynie rzeka Małka, uchodząca w okolicach Stargardu do Iny.

W granicach terenu Gminy Stara Dąbrowa zlokalizowanych jest 8 jezior powyżej 1 ha, w tym: 4 większe jeziora (Piasno – 61,2 ha; Parlino Wielkie – 24,8 ha; Wielkie – 22,7 ha; Parlino Małe – 12,5 ha), jedno jezioro bez nazwy o powierzchni 3,2 ha oraz 3 jeziora bez nazwy – każde o powierzchni 1 ha. Ponadto w południowo-wschodniej części Gminy, na pograniczu z Gminą Marianowo zlokalizowany jeden z największych kompleksów stawów rybnych „Dzwonowo”, którego powierzchnia wynosi 278 ha (w tym zbiornik retencyjny 70 ha). Kompleks powstał wskutek zalania łąk i terenów podmokłych w dolinach rzek Krąpeli i Krępy.

Na podstawie analizy danych meteorologicznych obszar Gminy Stara Dąbrowa zalicza się do III krainy klimatycznej, wyznaczonej przez Cz. Koźmińskiego. Na tle regionu kraina ta odznacza się występowaniem mało korzystnych zjawisk atmosferycznych głównie dla rolnictwa, tj. przymrozków i opóźnienia w niektórych latach rozpoczęcia okresu wegetacyjnego. Podstawowe wskaźniki klimatyczne dla Gminy Stara Dąbrowa prezentują się następująco:

- średnia roczna temperatura wynosi od 7,9 do 8,5°C;
- średnia temperatura od maja do lipca wynosi od 13,0 do 13,3°C;
- liczba gorących w roku waha się w przedziale 20-22;
- długość okresu gospodarczego to 248-253 dni;

- długość okresu wegetacyjnego to 215-217 dni;
- suma opadów atmosferycznych w roku wynosi 540-580 mm;
- suma opadów atmosferycznych od maja do lipca wynosi 180-190 mm;
- liczba dni z pokrywą śnieżną waha się w przedziale od 40 do 45.

Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa wyróżnia się występowanie następujących grup zbiorowisk leśnych:

- olsy (lasy olszowe) – zlokalizowane są w dolinie rzeki Krąpieli, na odcinku od Chlebowa do Chlebówka, w otoczeniu źródlisk na północ od wsi Rokicie, przy brzegu jeziora w lesie na zachód od Łęczycy nad Jeziorem Łęczyckim, w kompleksie leśnym między Rokiciem a Chlebówkiem;
- łągi jesionowo-olszowe (olsza czarna, jesion, jawor, grab, czeremcha, wiąz) – zlokalizowane są w dolinie rzeki Krąpieli między Chlebowem a Chlebówkiem;
- grądy (grab, dąb, lipa, klon, buk) – zlokalizowane w otoczeniu rzeki Krąpieli m. in. koło Chlebowa;
- buczyny (buk) – zlokalizowane w dolinie rzeki Krąpieli, na odcinku Chlebowo-Chlebówko;
- bory sosnowe (sosna zwyczajna) – zlokalizowane nad Jeziorem Grabowskim oraz w kompleksie leśnym na południe od Chlebówka;
- lasy mieszane sosnowo-dębowe (sosny, dęby, buki, świerki) – zlokalizowane w kompleksie leśnym między Chlebówkiem a Rokiciem oraz nad jeziorem Grabowskim;

Florę Gminy Stara Dąbrowa uzupełniają gatunki roślin naczyniowych (520 gatunków). Obszary i obiekty, które charakteryzują się wartościową szatą roślinną to:

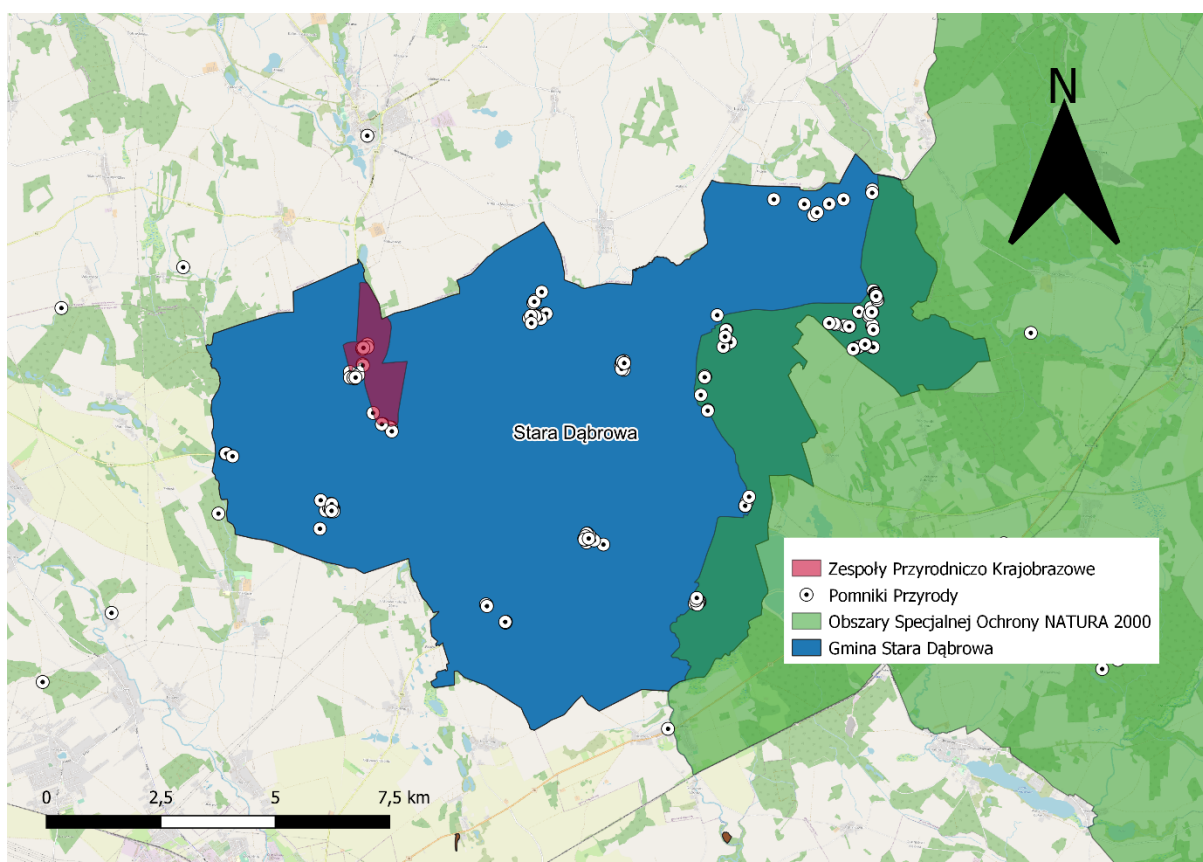
- Dolina Krąpieli na odcinku Chlebowo-Chlebówko;
- Jezioro Grabowskie;
- Jezioro Kołki;
- kompleks leśny we wschodniej części Gminy wraz z torfowiskiem;
- parki podworskie i wiejskie, cmentarze przykościelne i polowe;
- łąki nad rzekami Krąpielą i Krępą w okolicy Krzywnicy;
- zabagnienia i małe zbiorniki wodne położone na południowy zachód od Storkówka.

Warto zaznaczyć, że w granicach Gminy Stara Dąbrowa zlokalizowane są liczne drzewa pomnikowe oraz cenne botanicznie parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne, które stanowią wartościowy element krajobrazu Gminy, zarówno jako składnik szaty roślinnej jak i część zasobów kulturowych.

Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa znajdują się następujące tereny i obiekty objęte i wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

1. 33 pomniki przyrody:
  - pojedyncze drzewa następujących gatunków: dąb szypułkowy, buk pospolity, kasztanowiec biały, kasztanowiec zwyczajny, wierzba biała;

- aleje kasztanowców, jesionów, lip szerokolistnych, wierzby białej;
  - szpalery wierzby białej oraz platanów.
2. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy:
    - Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Parlino-Łęczyca” – obszar o wysokich walorach krajobrazowych i biocenotycznych, obejmujący zróżnicowane przyrodniczo środowiska (wodne, bagienne, lądowe).
  3. Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000:
    - Ostoja Ińska (PLB320008) – duża ostoja o charakterze polno-leśnym, ze znacznym udziałem siedlisk wodnych i wodno-błotnych. Jedna z najważniejszych w kraju ostoi bielika, orlika krzykliwego, kani rudej, żurawia i zimorodka.

Ryc. 13 Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Zarys historyczny najważniejszych ośrodków osadniczych Gminy Stara Dąbrowa prezentuje się następująco:

Stara Dąbrowa – pierwsze wzmianki na temat wsi pochodzą z 1254 roku. Należała do lenna rodu von Wedel pochodzącego z Krzywnicy. W 1421 roku ród ten nadał część gruntów Starej Dąbrowy augustianom ze Stargardu. Następnym właścicielem wsi była rodzina von Maltzahn. Pod koniec XV wieku wzniesiono kamienny kościół, natomiast na koniec XVII wieku datuje się początki tutejszego folwarku. Od 1713 roku dobra należały częściowo do rodów von Blankensee oraz von Lenz. W 1747 r. całość gruntów (ok. 770 ha) została przejęta przez kapitana Johanna Albrechta von Laurens, ziemię odziedziczyła jego córka Albertyna Dorota (von Schwichow). W 1828 r. właścicielem

majątku została rodzina von Reibnitz, która w 1853 r. sprzedaje grunty Karlowi Hermannowi Runge. W 1859 roku liczba mieszkańców wsi wynosiła 322 osoby. W kolejnych latach majątek wsi zmalał (ok. 440 ha), w latach 20 XX w. zabudowa wsi składała się z 58 budynków mieszkalnych, w 1925 roku Starą Dąbrowę zamieszkiwało 445 osób. W 1928 r. przechodzi we władanie Ericha Müllera, rodzina ta była właścicielem ziem do 1945 r.

Chlebówko – początki wsi sięgają XIII wieku, w tamtym okresie należała do rodu von Wedel, których lennikami była rodzina Schnellów. W pobliżu osady, w zakolu rzeki Krąpiel zlokalizowany był obronny zamek, którego pozostałości były dostrzegalne jeszcze w XX wieku. W XVII wzniesiono miejscowy folwark. W wyniku śmierci Juliusa Heinricha von Wedel w 1767 roku majątek przeszedł we władanie rodziny von Borck. W drugiej połowie XVIII wieku zmiany właścicielskie Chlebówka miały miejsce co kilka lat, ziemie trafiały we władanie rodzin: von Blücher (1786 r.), von Hagen (1790 r.) i von Ihlow (1792 r.). W 1851 r. doszło do podzielenia miejscowości na dwie części A i B oddzielone drogą do Krzywnicy. Podziału dokonał ówczesny właściciel (od 1831 roku) Gottlieb Quandt. Część A, której powierzchnia wynosiła 370 ha, w 1861 roku została nabyta przez Rudolfa Rohrecka, następnie pod koniec XIX stulecia przeszła we władanie rodu Schräder, a ostatnim przedwojennym właścicielem był Karl Holzkamm. Zajmująca powierzchnię 310 ha część B w latach 50-tych XIX wieku przeszła we władanie niejakiego Abrahama. W późniejszych latach majątek folwarczny został przejęty przez rodzinę Schräder. W 1860 roku wzniesiono z kamienia łamanego stanowiący dominantę przestrzenną Chlebówka kościół p.w. Matki Boskiej Anielskiej. W tym okresie zabudowę miejscowości Chlebówek stanowiły dwa folwarki oraz 43 gospodarstwa chłopskie, liczba mieszkańców wynosiła 337. Do połowy lat dwudziestych XX wieku liczba mieszkańców wzrosła do 523 osób. Zabudowę mieszkalną stanowiło wtedy 114 budynków gospodarczych i 84 mieszkalnych.

Parlino – pierwsze wzmianki na temat miejscowości pochodzą z XV wieku. W tamtym czasie wzniesiono z kamienia polnego i cegły Kościół Miłosierdzia Bożego. Do XVII wieku Parlino było lennem rodziny von Weyher. Na początku XVIII wieku zbudowano folwark, jego właścicielem od 1751 roku był Peter Georg Friedrich von Schulz, a w następnych latach kolejno Adam Jacob von Wenken i Dorota Charlotta von Wartenberg. W 1774 r. majątek parliński zyskał status allodium – formy własności nieruchomości opartej na prawie feudalnym. W kolejnych latach właścicielami Parlina były rody: von Kleist (1790 r.), Simon (1801 r.) oraz Schumann (1816 r.). Podobnie jak w przypadku Chlebówka, w 1820 r. doszło do podziału Parlina na części A (areal ok. 1600 mórg i 11 budynków) i B (areal ok. 1655 mórg, 12 budynków mieszkalnych), pomiędzy braci Johanna Gottlieba i Wilhelma Ferdinanda Schumannów. W 1872 roku Parlino zamieszkiwało 277 osób. W XX wieku dobra części A przeszły we władanie rodziny Franków, natomiast majątek znajdujący się w części B należał do rodziny Schumannów do 1945 roku, w 1925 roku liczba mieszkańców wynosiła 453 osoby. Po II Wojnie Światowej grunty zostały podzielone pomiędzy miejscowych chłopów.

Nowa Dąbrowa – pierwsze informacje na temat miejscowości pochodzą z XV wieku. Niemal do końca XVIII wieku była lennem rodu von Wedel. Na przełomie XV i XVI wieku

rodzina ufundowała kamienny Kościół Matki Bożej Pocieszenia. Tak jak w Chlebówku i Parlinie w 1683 r. dokonano podziału miejscowych dóbr na części A (6 gospodarstw chłopskich i kuźnia) oraz B (7 gospodarstw chłopskich i karczma). Część A trafia we władanie Adama Reinchara von Molzahna, natomiast część B zostaje we władaniu rodziny von Wedel. Ostatecznie obie części wsi zostają w latach 1788 i 1789 zakupione przez Johanna Gottlieba Zimmermanna, dobra zostały następnie odziedziczone przez jego córkę Wilhelminę Henriettę wraz z jej mężem Franzem Jacobem Hacken. W tym okresie na obszarze wsi zbudowano folwark. W roku 1844 majątek wsi Nowa Dąbrowa nabyli synowie chłopa z Nosowa – Carl August i Wilhelm Friedrich Hermann Spiegel. W roku 1859 Nową Dąbrowę zamieszkiwało 281 osób. W latach 1905-1910 właścicielem wsi była rodzina Rieck, powierzchnia majątku stanowiła wtedy 502 ha gruntów. W następnych latach ziemie były we władaniu rodzin Erdmannów oraz Radtke. W 1925 roku liczba mieszkańców Nowej Dąbrowy wynosiła 325 osób. Po II Wojnie Światowej w zabudowie pofolwarczej funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne.

Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa znajdują się 24 obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Zachodniopomorskiego. Są to:

- linia kolejowa wąskotorowa, nr rej. DZ-4200/25/O/2001/2002 z 21.12.2002 r.;
- Białuń: kościół św. Michała Archanioła, nr rej. Kl.20/101/63 z 21.12.1963 r.; park podworski, nr rej. Z 04.03.2019 r.;
- Chlebowo: park pałacowy (oraz cmentarz rodowy), nr rej. DZ.5130.18.2016.AR z 19.10.2016 r.;
- Kicko: kościół MB Częstochowskiej, nr rej. Kl.20/104/63 z 21.12.1963 r.; elementy wyposażenia kościoła filialnego, nr rej. ZR.5131.06.2017JW z 21.12.2017 r.;
- Krzywnica: kościół św. Stanisława BM, nr rej. Kl.20/9/65 z 22.12.1965 r.;
- Łęczycza: kościół Ofiarowania NMP, nr rej. Kl.V.-0/81/56 z 14.05.1956 r.;
- Łęczyna: park dworski, dwór oraz folwark (teren i zabudowa) nr rej. DZ- 4200/35/O/2000 z 12.10.2000 r.;
- Nowa Dąbrowa: kościół MB Pocieszenia, nr rej. Kl.20/108/63 z 21.12.1963 r.; park dworski, nr rej. PSOZ/Sz-n/5340/84/91 z 31.05.1991 r.; pałac, nr rej. Kl.3- 5340/15/88 z 08.06.1988 r.;
- Parlino: kościół Miłosierdzia Bożego, nr rej. Kl.V.-0/4/59 z 06.06.1959 r.; cmentarz przykościelny nr rej. Kl.3-5340/04/90 z 10.01.1990 r.;
- Rosowo: kościół św. Katarzyny, nr rej. Kl.20/11/63 z 21.12.1963 r.;
- Stara Dąbrowa: dwór, nr rej. PSOZ/Sz-n/5340/79/91 z 24.05.1991 r.; park dworski, nr rej. PSOZ/Sz-n/5340/78/91 z 24.05.1991 r.;
- Storkówko: park dworski, nr rej. Kl.3-5340/26/88 z 14.12.1988 r.;
- Tolcz: park dworski, nr rej. DZ-4200/47/O/97/98 z 14.12.1988 r.; dwór (ruina), nr rej. Kl.III.5340/26/84 z 25.09.1984 r.; kościół PW M.B. Nieustającej Pomocy, nr rej. DZ.5130.02.2018.AR z 09.02.2018 r.; dawny cmentarz przykościelny, nr rej. DZ.5130.10.2018.AR z 12.06.2018 r.

Ponadto prowadzony jest Gminny Wykaz Zabytków do którego należy 240 obiektów z zlokalizowanych w granicach Gminy Stara Dąbrowa. W większości są to budynki mieszkalne i obiekty folwarczne z okresu XIX/XX wieku.

Gminę Stara Dąbrowa charakteryzują wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowo-kulturalne, które odznaczają się występowaniem dużej ilości wód powierzchniowych (rzeki jeziora), rozmaitych form ochrony przyrody (pomniki przyrody, zespół przyrodniczo-krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu NATURA 2000), oraz dużą ilością obiektów zabytkowych. W związku z tym na obszarze Gminy stwierdza się potencjał związany z rozwojem turystyki aktywnej, której założenia opierają się na kontakcie z przyrodą. Aktualna aktywność turystyczno-rekreacyjna ogranicza się jednak do plażowania, kąpieli, nieczęstego wykorzystywania sprzętu wodnego (kajaki) oraz rozwijającej się turystyki konnej (stadnina konna w Nowej Dąbrowie) i krótkich spacerów – najczęściej w okolicach domostw i prywatnych działek rekreacyjnych mieszkańców. Spowodowane jest to niskim poziomem zagospodarowania terenów nadwodnych, brakiem wyznaczonych szlaków pieszych, rowerowych i wodnych wraz z przylegającą infrastrukturą turystyczną oraz niewystarczającą bazą noclegową (gospodarstwa agroturystyczne zlokalizowane w Kicku). Inicjatywą, która może pozytywnie wpłynąć na rozwój turystyki lokalnej jest planowane powstanie szlaku turystycznego wiodącego przez wsie Gminy Stara Dąbrowa. Istotnymi elementami szlaku będą instalacje artystyczne zlokalizowane w miejscowościach – rzeźby Dąbrówek i Dąbrusi, które nawiązywać będą do miejscowych legend.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Gospodarka lokalna Gminy Stara Dąbrowa w wysokim stopniu opiera się na produkcji rolniczej. Większość stanowią gospodarstwa powyżej 10 ha, które zajmują się głównie produkcją rolniczą rynkową. Łączna liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w Gminie Stara Dąbrowa wyniosła 288, na przestrzeni lat 2017-2021 nastąpił wzrost tychże podmiotów o 48. Pomimo trendu wzrostowego, należy wskazać, że udział zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Stara Dąbrowa we wszystkich zarejestrowanych podmiotach powiatu stargardzkiego jest niski i wynosi 2,1%. Wśród wszystkich gmin powiatu stargardzkiego, niższy udział występuje jedynie w sąsiadującej od południowego wschodu Gminie Marianowo (1,7%).

Tab. 5 Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie stargardzkim w latach 2017-2021

JST	2017		2021		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2017-2021
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat stargardzki	12 285	100,0%	13 573	100,0%	1 288
Stara Dąbrowa	240	2,0%	288	2,1%	48
Stargard (Miasto)	7 895	64,3%	8 284	61,0%	389
Chociwel	460	3,7%	533	3,9%	73
Dobrzany	435	3,5%	442	3,3%	7
Dolice	461	3,8%	542	4,0%	81
Ińsko	306	2,5%	342	2,5%	36
Kobylanka	790	6,4%	998	7,4%	208
Marianowo	200	1,6%	224	1,7%	24
Stargard (Gmina)	1 190	9,7%	1 578	11,6%	388
Suchań	308	2,5%	342	2,5%	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do największych przedsiębiorstw zlokalizowanych w granicach Gminy Stara Dąbrowa należą:

- Shadowline Sp. z o.o. (Łęczyna) – produkcja żaluzji i rolet;
- Agrochleb Sp. z o.o. (Chlebówko) – magazyny zbożowe;
- Rolpol Sp. z o.o. (Łęczyna) – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt;
- Gumalit Haas (Parlino) – producent wyrobów z gumy i poliuretanu;
- Ampol-Merol Sp. z o.o. (Łęczycza) – kompleksowe zaopatrzenie rolnictwa;
- Dino Polska S.A. (Stara Dąbrowa) – supermarket spożywczo-przemysłowy.

Wśród podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Stara Dąbrowa, najwięcej realizuje swoją działalność w sekcji budownictwa oraz handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle

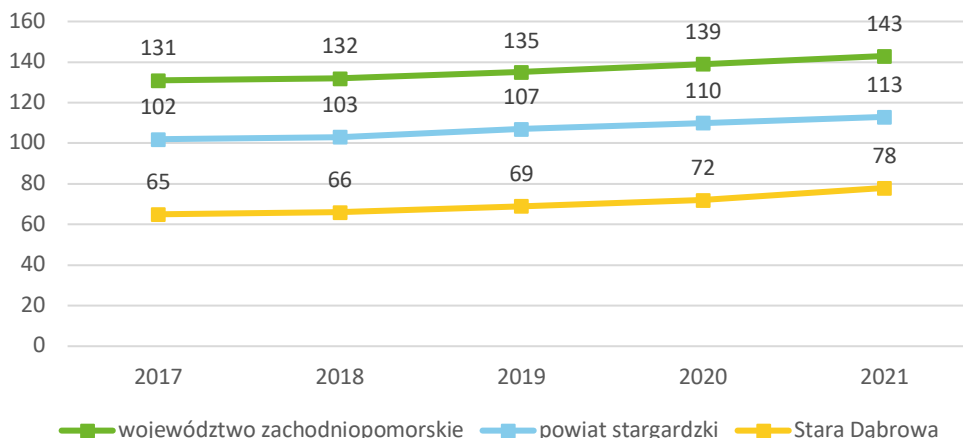
(odpowiednio 93 i 43 podmioty w tych sekcjach PKD). Pełną strukturę ukazano w tabeli poniżej.

Tab. 6 Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Stara Dąbrowa w 2021 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	6%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	1	0%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	25	9%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0%
SEKCJA F Budownictwo	93	32%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	43	15%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	16	6%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	1%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	3	1%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	2%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	1%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11	4%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	3%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5	2%
SEKCJA P Edukacja	4	1%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	5%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8	3%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	27	9%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

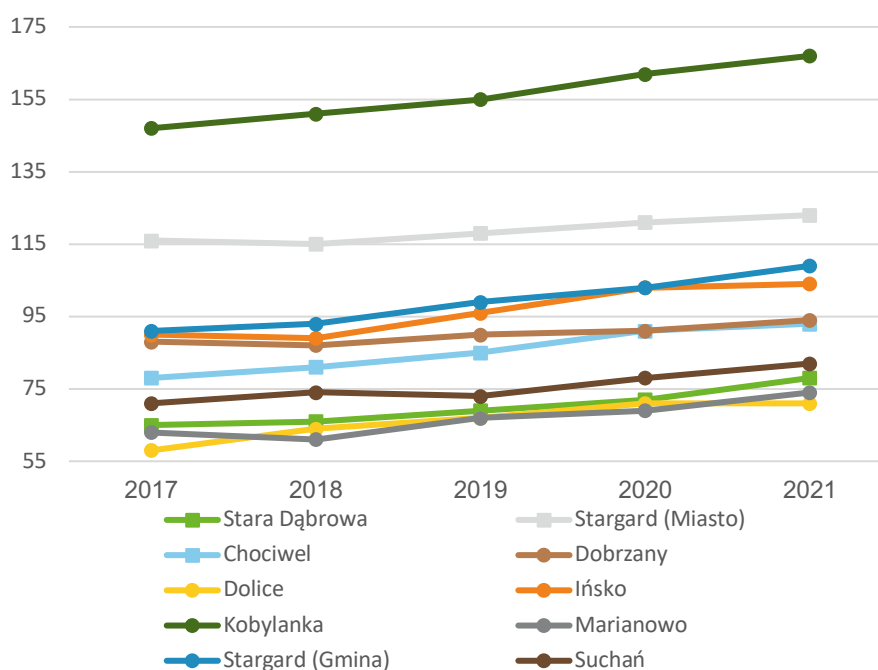
Poniższy wykres przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu stargardzkiego i województwa zachodniopomorskiego. Odczytać z niego można, że średnia gminna jest wyraźnie niższa od średniej powiatowej i wojewódzkiej, co wskazuje na relatywnie niski poziom przedsiębiorczości w Gminie Stara Dąbrowa w odniesieniu do grupy porównawczej.

Ryc. 14 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

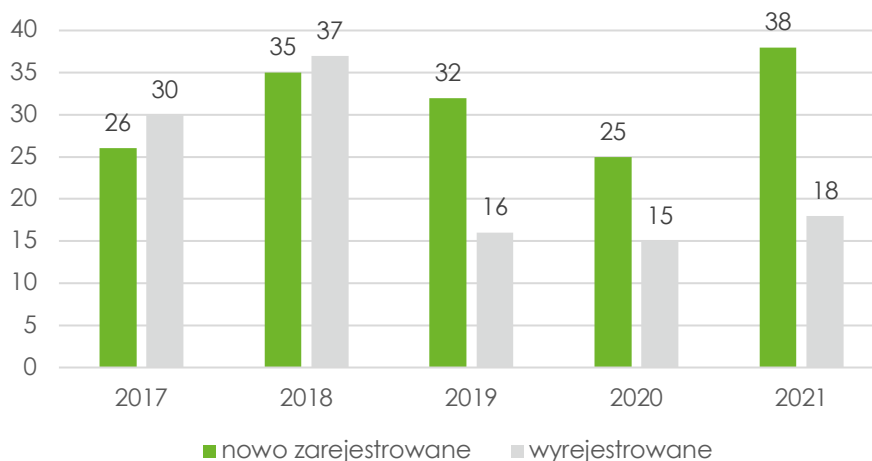
Na tle grupy porównawczej gmin powiatu stargardzkiego w tej samej dziedzinie Gmina Stara Dąbrowa zajmuje trzecie miejsce od końca wyprzedzając inne gminy wiejskie o dominującej funkcji rolniczej: Dolice oraz Marianowo. W zestawieniu zauważalnie przoduje Gmina Kobylanka, wyprzedzając wyraźnie nawet miejską Gminę Stargard.

Ryc. 15 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa na tle gmin powiatu stargardzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

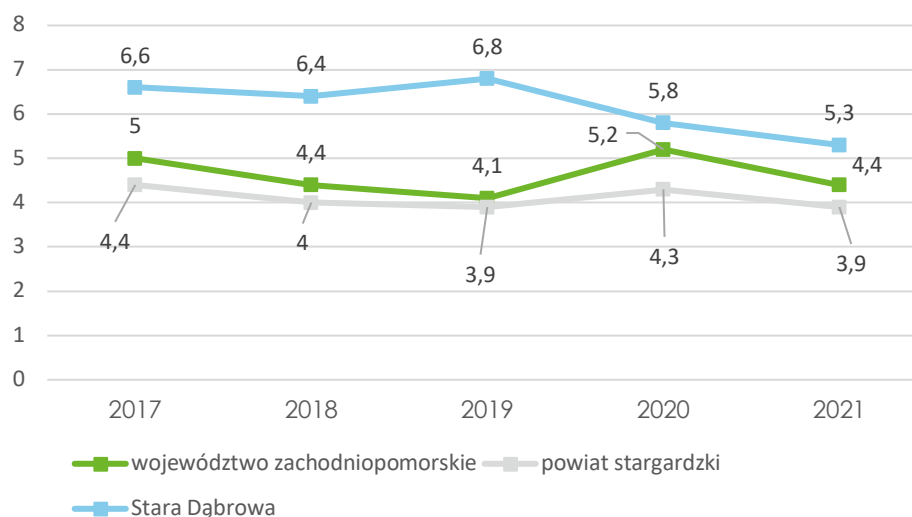
Poniższe przedstawienie graficzne ukazuje porównanie liczbowe podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w REGON w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021. Od 2018 roku zauważalny jest dodatni bilans podmiotów, ponadto w 2021 roku liczba nowo zarejestrowanych podmiotów (38) była najwyższa na przestrzeni analizowanego okresu.

Ryc. 16 Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kondycja gospodarki lokalnej ma bezpośredni wpływ na dynamikę rozwoju rynku pracy na obszarze danej gminy. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, zamieszkujących Gminę Stara Dąbrowa w latach 2017-2021, na tle powiatu stargardzkiego i województwa zachodniopomorskiego. Dane wskazują na wyższy udział bezrobotnych w Gminie, aniżeli średnia powiatowa i województwa. Warto zaznaczyć jednak, że od 2019 roku trwa tendencja spadkowa. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy Stara Dąbrowa spada, co jest pozytywnym zjawiskiem społecznym i gospodarczym.

Ryc. 17 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według Barometru Zawodów w 2022 roku, w Gminie Stara Dąbrowa przewidywany jest deficyt w następujących zawodach:

- diagności samochodowi;
- inspektorzy nadzoru budowlanego;

- kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych;
- kierownicy budowy;
- kierownicy sprzedaży;
- krawcy i pracownicy produkcji odzieży;
- kucharze;
- lekarze;
- logopedzi i audiofonolodzy;
- magazynierzy;
- mechanicy maszyn i urządzeń;
- monterzy elektronicy;
- monterzy konstrukcji metalowych;
- nauczyciele języków obcych i lektorzy;
- nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego;
- nauczyciele praktycznej nauki zawodu;
- nauczyciele przedmiotów zawodowych;
- operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych;
- opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej;
- pielęgniarki i położne;
- pomoce kuchenne;
- pracownicy ochrony fizycznej;
- pracownicy służb mundurowych;
- pracownicy socjalni;
- psychologowie i psychoterapeuci;
- ratownicy medyczni;
- robotnicy obróbki drewna i stolarze;
- specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki;
- sprzedawcy i kasjerzy;
- szefowie kuchni;
- technicy budownictwa.

W prognozie dla powiatu stargardzkiego dla 2022 roku nie ma zawodów nadwyżkowych, czyli takich, w których jest więcej specjalistów niż miejsc pracy. W latach wcześniejszych na tej liście znajdowali się: architekci krajobrazu, ekonomiści, filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy, fryzjerzy, inżynierowie chemicy i chemicy, nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego, nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących, pedagodzy, pracownicy administracyjni i biurowi, pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej, pracownicy przetwórstwa spożywczego, recepcjoniści i rejestratorzy, socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych, specjaliści technologii żywności i żywienia, ślusarze, technicy budownictwa, technicy mechanicy.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa i transport publiczny

Przez teren Gminy Stara Dąbrowa przebiega 23,54 km dróg wojewódzkich:

- Droga wojewódzka nr 106 (Rzewnowo-Pyrzyce);
- Droga wojewódzka nr 142 (Szczecin-Lisowo);

41,68 km dróg powiatowych:

- 1717 Z – Małkocin-do DW nr 142 Łęczycza-Białyń;
- 1719 Z – Tolcz-Łęczycza-Stara Dąbrowa-Nowa Dąbrowa-Krzywnica;
- 1720 Z – Chlebowo-Chlebówko;
- 1722 Z – Chlebowo-Bobrowniki;
- 4152 Z – z kierunku Sokolniki-od granicy powiatu-Chlebówko-Białyń-Stara Dąbrowa-skrzyżowanie z drogą wojewódzką Nr 106;

9,49 km dróg gminnych:

- droga na odcinku Łęczycza-Załącze do drogi wojewódzkiej nr 142, położona na dz. o nr geod. 100/2 i 306/7 obręb Łęczycza;
- droga przebiegająca przez Kicko od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 106 do drogi powiatowej nr 4152 Z, położonej na dz. o nr. geod. 74;
- droga przebiegająca przez Parlino od drogi wojewódzkiej 106 do granicy gminy, położonej na dz. o nr geod. 70 u 97, obręb Parlino i na dz. o nr geod. 2 i 571/2, obręb Storkówko;
- droga przebiegająca przez Parlino na dz. o nr geod. 119;
- droga Krzywnica-Rokicie położona na dz. o nr. geod. 232, 298, 293, 292, 284, obręb Krzywnica;
- droga przebiegająca przez Białyń położona na dz. o nr geod. 148/1 i 140, obręb Stara Dąbrowa;
- droga w Starej Dąbrowie (tzw. Aleja Kasztanowa) położona na dz. o nr geod. 315, 170/8 oraz 353;
- droga w miejscowości Stara Dąbrowa krzyżująca się z drogami powiatowymi o numerach 4152 Z oraz 1719 Z prowadząca do miejscowości Nowa Dąbrowa o długości 0,980 km.

a także 136,8 km dróg pozostałych. Wśród dróg gminnych i pozostałych, długość dróg nieutwardzonych wynosi 125,1 km. Okresowy przegląd stanu dróg przeprowadzany jest raz do roku.

Do najpilniejszych inwestycji w zakresie dróg i infrastruktury okołodrogowej należą;

- trwająca przebudowa drogi powiatowej i dróg gminnych w miejscowościach Łęczycza i Załącze;
- planowana przebudowa drogi powiatowej w miejscowości Nowa Dąbrowa;
- planowana przebudowa drogi powiatowej z miejscowości Nowa Dąbrowa do miejscowości Krzywnica;
- planowana przebudowa drogi gminnej z miejscowości Krzywnica do miejscowości Chlebówko;
- bieżące prace konserwacyjne dróg.

W granicach Gminy Stara Dąbrowa nie przebiega sieć aktywnych linii kolejowych. Tereny kolejowe w obszarze Gminy przeznaczone były pod wąskotorową kolej

objazdową, która funkcjonowała w latach 1885-1995. W XIX i XX wieku rodzaj tego transportu szynowego był środkiem lokalnej komunikacji i elementem obsługi produkcyjnej zaplecza rolniczego i leśnego, posiadały wspólne stacje z kolejami normalnotorowymi. Relacja linii wąskotorowych Stargard Szczeciński (obecnie Stargard)-Stara Dąbrowa-Dobra Nowogardzka (obecnie Dobra) stanowiły pierwsze tego typu koleje funkcjonujące na obszarze Pomorza Zachodniego. Aktualnie, obszary dawnego przebiegu linii wąskotorowej są wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Zachodniopomorskiego.

Usługi w zakresie publicznego transportu zbiorowego na obszarze Gminy Stara Dąbrowa realizowane są odpłatnie przez firmę STYL-BUS. Przejazdy autobusowe odbywają się na dwóch relacjach:

- Nowa Dąbrowa-Chlebowo-Stargard – przejazdy realizowane są 4 razy w ciągu dnia od poniedziałku do piątku (w tym 3 kursy zaczynające się w Chlebowie) oraz 2 razy w ciągu dnia od poniedziałku do soboty oprócz świąt;
- Stargard-Chlebowo-Stargard – przejazdy realizowane są 2 razy w ciągu dnia od poniedziałku do piątku (w tym 1 kurs kończący się w Chlebowie) oraz 3 razy w ciągu dnia od poniedziałku do soboty oprócz świąt (w tym 2 kursy kończące się w Chlebowie).

Miejscowości Gminy Stara Dąbrowa, które obsługiwane są przez odpłatny transport zbiorowy to: Krzywnica, Nowa Dąbrowa, Stara Dąbrowa, Chlebowo, Chlebówko, Rokicie, Białyń, Kicko, Białyń, Tolcz, Łęczyna. Z racji faktu, że ww. relacje autobusowe mają swój przebieg również na obszarze Gminy Stargard, obowiązuje porozumienie gminne pomiędzy Gminą Stara Dąbrowa a Gminą Stargard w sprawie powierzenia Gminie Stara Dąbrowa zadań z zakresu publicznego transportu zbiorowego w zakresie przewozów o charakterze użyteczności publicznej.

Ponadto Firma STYL-BUS realizuje dowozy dzieci z terenu Gminy Stara Dąbrowa do placówek oświatowych wraz z odwiezieniem tychże dzieci do miejsc zamieszkania. Przewozy rozliczane są w ramach biletów miesięcznych. Dzieci dowożone i odwożone są z następujących szkół:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie;
- Oddział Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Chlebówku.

W 2021 roku Gmina Stara Dąbrowa pozyskała 261 934,00 zł w ramach Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Jest to instrument wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego będących organizatorami publicznego transportu zbiorowego.

Gmina Stara Dąbrowa wykazuje potrzeby związane z reorganizacją transportu zbiorowego na jej obszarze. W związku z brakiem występowania na terenie gminy linii kolejowej, jej mieszkańcy, którzy nie mają możliwości skorzystania z prywatnych środków transportu, uzależnieni są od korzystania z usług prywatnego przewoźnika autobusowego, który realizuje swoje przewozy odpłatnie. Kursy realizowane są do

miasta powiatowego (Stargard). Podróżni chcący dostać się do miasta wojewódzkiego (Szczecin) zmuszeni są do przesiadki w Stargardzie na pociąg lub inny autobus.

Urządzenia sieciowe

Podmiotami odpowiedzialnymi za zaopatrywanie (pobór, dostarczanie, dystrybucja) w wodę na terenie Gminy Stara Dąbrowa są Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie oraz Przedsiębiorstwo Usług Wodnych i Sanitarnych w Nowogardzie. Drugi z wymienionych podmiotów zajmuje się również odprowadzeniem ścieków. Długość sieci wodociągowej to 41,09 km, natomiast długość sieci kanalizacyjnej wynosi 25,49 km.

Do elementów infrastruktury bazy wodociągowej Gminy Stara Dąbrowa powstałej na przestrzeni lat 1997-2020 zalicza się następujące elementy:

- hydrofonia Storkówko – rok przyjęcia do użytkowania 1997;
- sieć wodociągowa Kicko (działki rekreacyjne) – lata przyjęcia do użytkowania 1999 oraz 2010 (rozbudowa);
- sieć wodociągowa Rokicie – rok przyjęcia do użytkowania 1998;
- sieć wodociągowa Krzywnica – rok przyjęcia do użytkowania 2006;
- sieć wodociągowa Wiry – rok przyjęcia do użytkowania 2009;
- sieć wodociągowa Parlino – rok przyjęcia do użytkowania 2009 oraz 2014 (rozbudowa);
- sieć wodociągowa Wiry-Nastazin – rok przyjęcia do użytkowania 2010;
- sieć wodociągowa Stara Dąbrowa – rok przyjęcia do użytkowania 2011 oraz 2014 (rozbudowa);
- hydrofonia Załącze – rok przyjęcia do użytkowania 2012 (rozbudowa);
- sieć wodociągowa Chlebowo-Rosowo – rok przyjęcia do użytkowania 2013;
- sieć wodociągowa Krzywnica-Nowa Dąbrowa-Stara Dąbrowa – rok przyjęcia do użytkowania 2020.

W wielu miejscach sieć wodociągowa jest wykonana w przestarzałej technologii wykorzystującej rury azbestowe – odcinki te wymagają gruntownych działań modernizacyjnych.

Wody pobierane są ujęciami wód podziemnych ze studni głębinowych, których według Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa na terenie Gminy jest 37. Do Gminy Stara Dąbrowa należą studnie w miejscowościach: Białyń, Chlebowo, Chlebówko, Łęczyca, Nowa Dąbrowa, Stara Dąbrowa, Rokicie oraz Storkówko. Obecnie tylko część studni jest eksploatowana. Miejscowość Kicko zaopatrywana jest wodą z ujęcia wody zlokalizowanego w Gminie Stargard, a miejscowość Krzywnica z ujęcia w Gminie Marianowo. Warto dodać, że ujęcie wody w Gminie Marianowo jest prawie całkowicie wyeksploatowane, w związku z czym należy znaleźć alternatywne źródło wody dla miejscowości Krzywnica. Warto dodać, że obecnie planowane jest przeprowadzenie analizy ryzyka stref ochronnych dla każdego ujęcia wód podziemnych w miejscowościach Chlebówko,

Storkówko, Stara Dąbrowa, Białuń oraz Łęczycza, dzięki czemu możliwe będzie ustalenie ich stref ochronnych.

Ujęcia wód podziemnych zlokalizowanych na terenie Gminy Stara Dąbrowa:

- ujęcie wód w Chlebowie składające się z dwóch studni: studnia nr 1: $Q=13$ m³/h, studnia nr 2: $Q=12$ m³/h. Stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowość Chlebowo;
- ujęcie wód w Chlebówku składające się z dwóch studni: studnia nr 1: $Q=58$ m³/h, studnia nr 2: $Q=87$ m³/h. Stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowość Chlebówko;
- ujęcie wód w Rosowie – stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowość Rosowo;
- ujęcie wód w Starej Dąbrowie składające się z dwóch studni: nr 1: $Q=34$ m³/h, studnia nr 2: $Q=34$ m³/h. Stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowości Stara Dąbrowa i Nowa Dąbrowa;
- ujęcie w Storkówku składające się z dwóch studni: studnia nr 1: $Q=63$ m³/h, studnia nr 2: $Q=62$ m³/h. Stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowości Storkówko i Moskorze;
- ujęcie w Załęczu składające się z trzech studni $Q=62$ m³/h. Stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowości Załęczce, Łęczycza i Parlino;
- ujęcie w Białuniu składające się z trzech studni $Q=46$ m³/h.

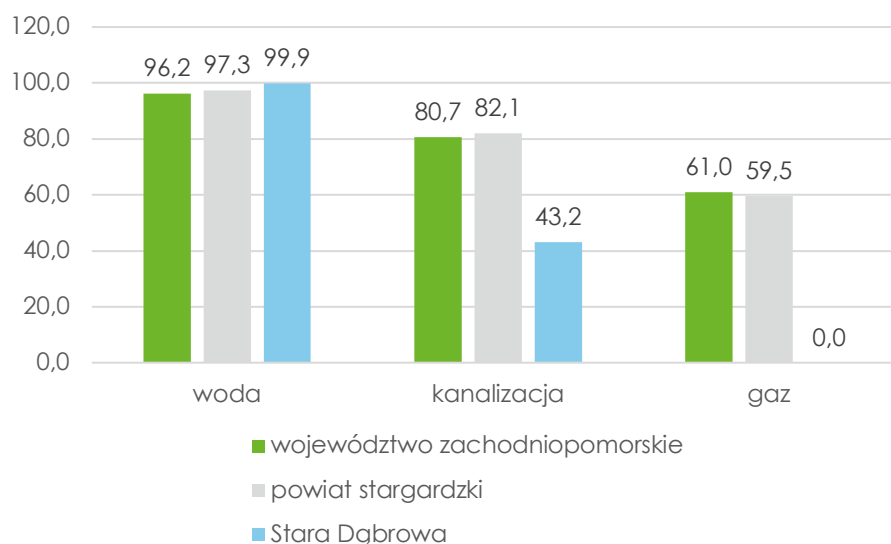
Stacja uzdatniania wody zaopatruje w wodę miejscowości Białuń, Tolcz i Łęczynę. Na terenie Gminy Stara Dąbrowa znajduje się 5 oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Stara Dąbrowa, Załęczce, Storkówko, Białuń, Łęczyna. Łączna przepustowość oczyszczalni wynosi 342 m³ na dobę. Mieszkańcy Gminy, których domostwa nie są podłączone do sieci kanalizacyjnej mogą liczyć na wsparcie Urzędu Gminy Stara Dąbrowa, który w ramach Uchwały NR XX/189/2020 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 25 września 2020 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XVII/163/2020 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 29 maja 2020 r. określającej zasady udzielania i rozliczania dotacji celowej na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe w celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Stara Dąbrowa. Ewentualne przyznanie dotacji dotyczy przydomowych oczyszczalni ścieków, w których procesy oczyszczania ścieków zachodzą:

1. W drenażu rozsączającym;
2. Na złożu biologicznym;
3. Przy udziale osadu czynnego oraz zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe.

Obecnie (październik 2022) opracowywany jest projekt na budowę sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w miejscowości Tolcz. W perspektywie następnych lat planowane jest wykonanie projektu na budowę sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków dla miejscowości Parlino.

Gmina Stara Dąbrowa nie posiada własnej sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu płynnego propan-butan w butlach, który jest regularnie dostarczany bezpośrednio do użytkowników przez prywatnych dostawców. Część mieszkańców korzysta ze zbiornika na gaz do ogrzewania domów.

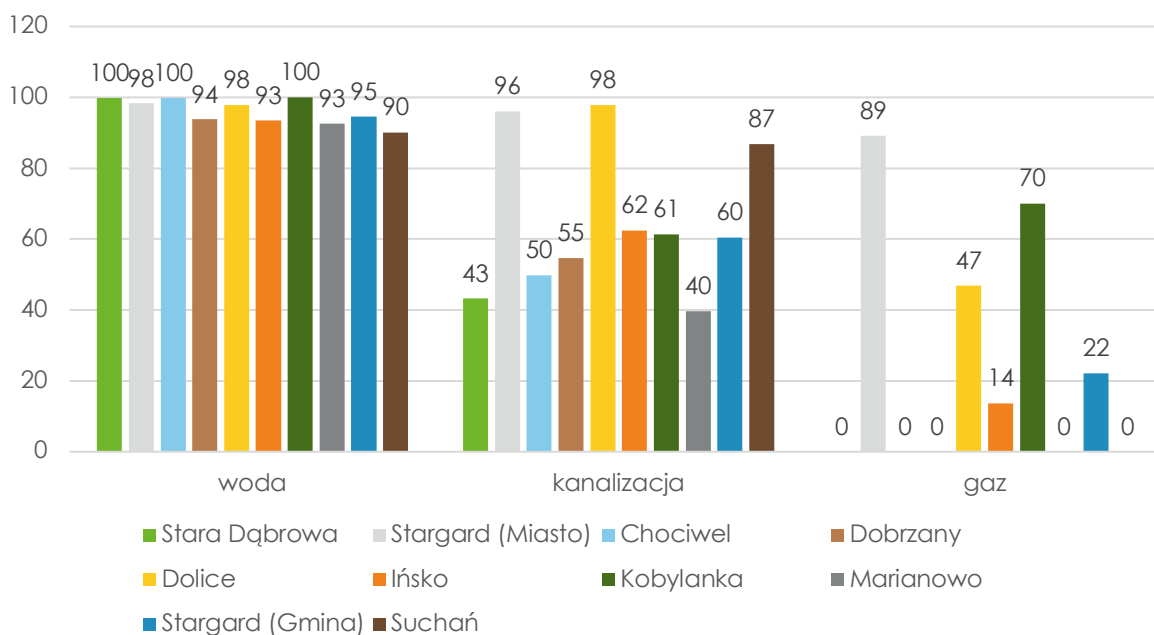
Poniższy wykres prezentuje udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Stara Dąbrowa w 2020 roku na tle powiatu stargardzkiego i województwa zachodniopomorskiego. Wynika z niego, że Gmina jest niemal w całości zaopatrzona w sieć wodociągową (99,9%), jest to poziom wyższy od powiatowego (97,3%) i wojewódzkiego (96,2%). W zakresie sieci kanalizacyjnej udział korzystających z tego typu infrastruktury jest niemal o połowę niższy (43,2%), aniżeli poziom powiatowy (82,1%) i wojewódzki (80,7%). Wyraźnie widoczny jest brak zaopatrzenia Gminy Stara Dąbrowa w instalację gazową. Udział powiatowy w tym zakresie wynosi 59,5%, a wojewódzki 61,0%.

Ryc. 18 Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Stara Dąbrowa w 2020 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na tle innych gmin powiatu stargardzkiego Gmina Stara Dąbrowa przoduje wraz z Gminami Chociwel oraz Kobylanka w udziale wykorzystania sieci wodociągowej. W zakresie udziału wykorzystania sieci kanalizacyjnej, niższy poziom od Gminy Stara Dąbrowa występuje wyłącznie w Gminie Marianowo. Podobnie jak w Gminie Stara Dąbrowa, sieć gazowa nie występuje w Gminach Chociwel, Dobrzany, Marianowo oraz Suchań.

Ryc. 19 Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Stara Dąbrowa w 2020 roku na tle gmin powiatu stargardzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych na terenie gminy jest ATF Sp. z o.o.

Wywozy odpadów komunalnych w czterech frakcjach realizowane jest w następującej częstotliwości:

- odpady zmieszane co 2 tygodnie;
- szkło 1 raz w miesiącu;
- metale i tworzywa sztuczne 2 razy w miesiącu;
- papier 1 raz w miesiącu.

Na obszarze Gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany w Łęczycy. W tej samej miejscowości zlokalizowane jest składowisko odpadów komunalnych „Zakład Gospodarowania Odpadów”, którego właścicielem jest

Bio Star Sp. z o.o. Obiekt ten jest zarzewiem konfliktów społecznych z powodu generowanych zanieczyszczeń i wydzielanych odorów. Właściciel planuje rozbudowę składowiska, obecnie ubiega się o wydanie decyzji o środowiskowych

uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn.: „Budowa nowego placu dojrzewiania odpadów biodegradowalnych o wydajności 17596 ton/rok na terenie Zakładu Gospodarowania Odpadów zlokalizowanego w miejscowości Łęczyca w Gminie Stara Dąbrowa”.

Dodatkowym źródłem problemów związanych z gospodarką odpadami są niekontrolowane zrzuty odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych, czyli tzw. „dzikie wysypiska”. Według danych Urzędu Gminy, obecnie miejscem nielegalnego składowania odpadów jest działka nr 305/21 zlokalizowana w miejscowości Załęcze, w obrębie Łęczyca.

W poniższej tabeli przedstawiony został stan gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Stara Dąbrowa w latach 2016-2020. Wynika z niej, że liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami do 2019 wzrosła do poziomu 1399 mieszkańców, by w 2020 roku spaść do poziomu 1054 mieszkańców. Jednocześnie łączna ilość zebranych odpadów komunalnych stopniowo wzrastała. Średni udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów w analizowanych latach wynosił 17%. Poziom recyklingu przygotowania do użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych spełniały wymagane normy.

Tab. 7 Stan gospodarki odpadami w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		1037	1 038	1 399	1 399	1 054
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:						
zmieszane		534,96	538,54	565,00	608,30	725,02
segregowane		89,30	110,36	127,76	120,74	120,74
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		14%	17%	18%	17%	17%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,60	0,63	0,50	0,52	0,69
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	19,51	24,01	34,54	nie dotyczy	43,4
	wymagany	18	20	30	40	50
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	84,72	67,51	99,99	nie dotyczy	100
	wymagany	42	45	50	60	70
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	0	12,81	1,28	nie dotyczy	nie dotyczy
	wymagany	<45	<45	<40	<40	<35

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Świadcząca usługi odbioru i zagospodarowania odpadów firma ATF Sp. z o.o. prowadzi kontrole w zakresie przestrzegania zasad segregacji przez mieszkańców Gminy. Urząd Gminy realizuje następujące działania w zakresie podniesienia poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców:

- rozpowszechnianie działań wśród lokalnych społeczności w zakresie dotyczącym poprawy jakości lokalnego środowiska i krajobrazu podczas imprez gminnych;
- prowadzenie prelekcji oraz akcji edukacyjnych w szkołach np. „Sprzątanie świata” organizowane na Dzień Ziemi;
- przeprowadzanie konkursów „eko” oraz warsztatów „zero waste”;
- uczestniczenie w „Celowym Związku Gmin R-XXI”.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa obowiązuje Program Ochrony Środowiska. Trwająca perspektywa aktualnie obowiązującego POŚ dotyczy lat 2020-2023. Do realizowanych obecnie (październik 2022) zadań zalicza się:

- modernizacja i remont istniejących dróg gminnych;
- budowa oświetlenia dróg gminnych;
- kontrole przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach grzewczych i na otwartych przestrzeniach;
- termomodernizacja budynków mieszkalnych;
- ochrona obszarów o korzystnym klimacie akustycznym poprzez uwzględnianie ich w Miejskowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego;
- preferowanie niekonfliktowych lokalizacji obiektów usługowych i przemysłowych;
- kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej;
- kontrola emisji hałasu do środowiska z dróg wojewódzkich;
- stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających nadmiernej emisji hałasu do środowiska;
- ograniczenie powstawania źródeł pól elektromagnetycznych na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej na etapie planowania przestrzennego oraz wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do Miejskowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego;
- kontrola obecnych i potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego;
- utrzymywanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym;

- prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych;
- wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone);
- bieżąca konserwacja i utrzymanie cieków wodnych;
- konserwacja rowów melioracyjnych;
- budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie całej Gminy;
- budowa i modernizacja sieci kanalizacji deszczowej na terenie całej Gminy;
- budowa nowych przyłączy do sieci wodociągowej;
- ochrona zasobów złóż kopalin poprzez uwzględnianie ich w dokumentach planistycznych;
- zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym lub rolnym;
- prowadzenie monitoringu jakości gleb;
- stosowanie tzw. „dobrych praktyk rolniczych”;
- odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych – odbiór odpadów komunalnych;
- identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk śmieci;
- egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminie i regulaminu utrzymania czystości i porządku;
- realizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Stara Dąbrowa”;
- bieżące i zrównoważone utrzymywanie zieleni na terenie Gminy Stara Dąbrowa;
- uwzględnienie w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego oraz dokumentach planistycznych form ochrony przyrody;
- bieżąca konserwacja form ochrony przyrody;
- prowadzenie rejestru zakładów zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZDR, ZZR).

Obecnie trwają działania związane z opracowaniem Programu Ochrony Środowiska dla obszaru Gminy Stara Dąbrowa obowiązującego na lata 2023-2026 z perspektywą do 2030 roku. Nowy Program Ochrony Środowiska dla obszaru Gminy Stara Dąbrowa został przyjęty uchwałą nr XLVIII/459/2023 z dnia 28 kwietnia 2023 roku.

Do najważniejszych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydanych na terenie Gminy Stara Dąbrowa w ostatnich latach należą:

- decyzja BRG.6220.7.2019 z dnia 23.04.2019 roku w sprawie „Rekultywacji kwatery V składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Łęczycza Gmina Stara Dąbrowa”;
- decyzja numer BRG.6220.5-16.2019. BD z dnia 22.05.2020 roku w sprawie „Budowy kontenerowego systemu kompostowania odpadów organicznych i komunalnych na terenie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Łęczycy Gmina Stara Dąbrowa., woj. Zachodniopomorskie”;
- decyzja nr BRG. 6220.3-35.2020.KM.MNI z dnia 29.03.2021 roku w sprawie „Budowy 4 kurników i odchowni wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działkach o nr ewidencyjnym gruntu 370/4, obręb Chlebówko, Gmina Stara Dąbrowa, powiat Stargardzki, województwo zachodniopomorskie”;
- decyzja numer BRG.6220.6-11.2020.MNI z dnia 10.02.2021 rok w sprawie „Budowy kontenerowego systemu kompostowania odpadów organicznych i kuchennych na terenie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Łęczycy, Gmina Stara Dąbrowa, woj, zachodniopomorskie znajdującej się na działkach nr 153, 154/3, 154/4, 154/6, 155, 156, 157, 161/2, 162, 163, 165, 166/2, 167/2 obręb Łęczycza, Gmina Stara Dąbrowa”;
- decyzja numer BRG. 6220.1-11.2021.MNI z dnia 21.04.2021 roku w sprawie „Przetwarzania odpadów wielkogabarytowych o kodzie 20 03 07 o wydajności 2 000 ton/rok za pomocą mobilnego rozdrabniacza na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Stargardzie, na działce nr geodezyjny 161/1 obręb ewidencyjny 0006 Łęczycza, Gmina Stara Dąbrowa”;
- decyzja numer BRG.6220.7-7.2021.MNI z dnia 16.08.2021 roku w sprawie „Zmiany sposobu użytkowania bioreaktorów z funkcji stabilizacji na funkcję stabilizacji i kompostowania (zamiennie) wraz ze zmianą ilości kompostowanych odpadów, w instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP) na terenie ZZO Stargard w Łęczycy – części dz. nr 161/1, obręb Łęczycza 6, Gmina Stara Dąbrowa”;
- postępowanie w trakcie numer BRG.6220.9.2021.MNI w sprawie „Zmiany sposobu użytkowania kwatery nr VI na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Łęczycy, polegająca na zwiększeniu ilości rocznie przyjmowanych odpadów z 40 000 Mg/rok na 60 000 Mg/rok, bez zmian pojemności kwatery, dz. nr 163 i 165 obręb Łęczycza 6, Gmina Stara Dąbrowa”;
- postępowanie w trakcie numer BRG.6220.1.2022.AP w sprawie „Wykonania systemu nawodnień ciśnieniowych do pobierania i retencjonowania wód powierzchniowych oraz nawadniania uprawa rolnych – AGROCHLEB Spółka z o.o.”;
- postępowanie w trakcie numer BRG.6220.11.2022.AP w sprawie „Budowy nowego placu dojrzewiania odpadów biodegradowalnych o wydajności 17596 ton/rok na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów zlokalizowanego w miejscowości Łęczycza, Gmina Stara Dąbrowa”.

W granicach Gminy Stara Dąbrowa występują obiekty, których elementy składają się z materiałów azbestowych. Należą do nich głównie płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie. Do tych obiektów zalicza się budynki gospodarcze: stodoły, obory, chlewnie i magazyny oraz budynki mieszkalne, usługowe, przemysłowe, a także szopy, garaże i wiaty. W związku z tym wprowadzono Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Stara Dąbrowa na lata 2019-2032. Do podstawowych założeń Programu zalicza się:

- zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania (likwidacja przyzwolenia społecznego na nielegalne zachowania związane z azbestem – nieuprawniony demontaż i wyrzucanie odpadów m. in. do lasów);
- stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z wyrobami azbestowymi;
- stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie działania Programu;
- kompleksowe zorganizowanie usuwania azbestu i koordynacja robót budowlanych koniecznych do zakończenia procesu wymiany pokryć na bezazbestowe.

Według Bazy Azbestowej, obecnie (do końca września 2022 roku) na terenie Gminy Stara Dąbrowa zinwentaryzowano 880.976 kg materiałów azbestowych i unieszkodliwiono 192.030 kg.

Uchwałą nr XXXV/339/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 25 lutego 2022 roku na obszarze Gminy Stara Dąbrowa przyjęto Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobieganiu bezdomności zwierząt w Gminie Stara Dąbrowa w 2022 roku. Głównymi celami programu są:

1. Zapewnienie opieki nad zwierzętami bezdomnymi;
2. Zapobieganie bezdomności zwierząt;
3. Zmniejszenie populacji bezdomnych zwierząt;
4. Edukacja mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt;
5. Propagowanie ograniczania i kontroli rozrodczości zwierząt domowych w szczególności psów i kotów.

Założenia te realizowane są poprzez wykonywanie następujących zadań:

1. Zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku;
2. Opieka nad wolno żyjącymi kotami;
3. Odławianie bezdomnych zwierząt;
4. Sterylizacja albo kastracja zwierząt;
5. Poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
6. Usypianie ślepych miotów;
7. Wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;

8. Zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt;
9. Działania o charakterze edukacyjno-informacyjnym.

Gmina Stara Dąbrowa prowadzi ewidencję źródeł ciepła. Wnioskować z niej można, że w 2021 roku dominującym źródłem ciepła było źródło stałe (pochodzące ze spalania węgla, miału, ekogroszku – 55,09%). W mniejszym stopniu wykorzystywanym źródłem energii były inne źródła – 27,54%, energia elektryczna – 11,05%. Najmniejszy udział wykorzystywania dotyczył gazu – 2,21%, Odnawialnych Źródeł Energii – 2,21% oraz sieci ciepłej – 1,89%.

Tab. 8 Ewidencja źródeł ciepła w Gminie Stara Dąbrowa w 2021 roku

Wyszczególnienie źródeł ciepła na podstawie przeprowadzonej ewidencji:	Liczba źródeł ciepła w Gminie, w tym:	Osoby fizyczne	Administracja publiczna
Stale (węgiel, miał, ekogroszek)	698	51	638
Gaz	28	9	19
Energia elektryczna	140	28	112
Sieć ciepła	24	1	20
OZE	28	2	26
inne	349	54	295

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminnego w Starej Dąbrowie.

Zgodnie z założeniami polityki przestrzennej Gminy Stara Dąbrowa, w jej granicach planowany jest rozwój terenów wyposażonych elementy infrastrukturalne Odnawialnych Źródeł Energii. W związku z tym w ramach następujących uchwał, na terenie Gminy wprowadzono dwa plany zagospodarowania przestrzennego dla lokalizacji elektrowni wiatrowych:

- Uchwała Nr XVI/111/08 Rady Gminy w Starej Dąbrowie z dnia 24 kwietnia 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w obrębach Kicko, Stara Dąbrowa, Nowa Dąbrowa;
- Uchwała Nr XXVI/180/2013 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 24 maja 2013 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa w obrębach geodezyjnych Łęczycza i Tolcz.

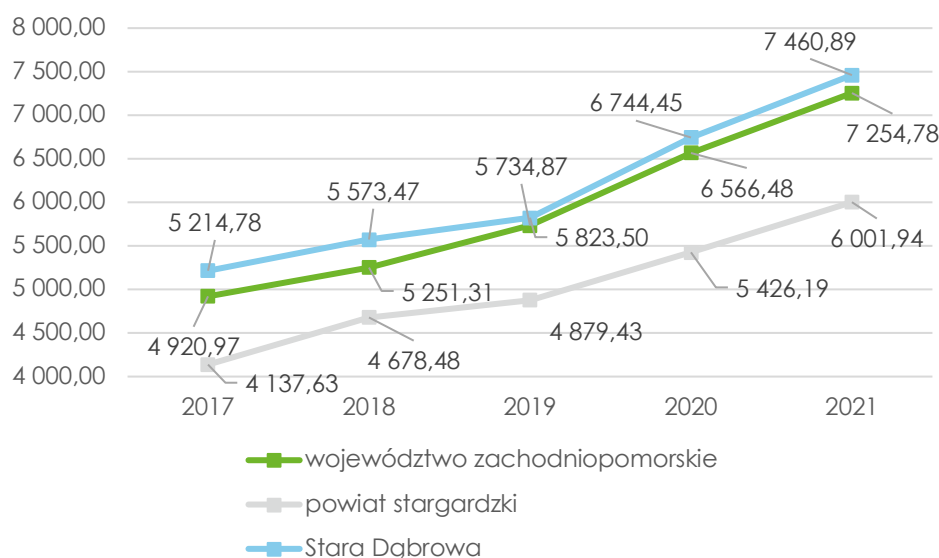
Ponadto Uchwałą Nr XXII/197/2020 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 30 października 2020 roku w sprawie zmiany Uchwały nr XVI/160/2020 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 24 kwietnia 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa zmienionej Uchwałą Nr XVII/167/2020 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 29 maja 2020 roku w sprawie zmiany Uchwały Nr XVI/160/2020 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 24 kwietnia 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa, wskazano obszary w obrębie Krzywica, Łęczycza i Storkówko przeznaczone pod zorganizowaną działalność inwestycyjną w tym usługi, produkcja, magazyny, z dopuszczeniem lokalizacji inwestycji fotowoltaicznych o mocach większych niż 100 kW wraz ze strefą ochronną związaną z ewentualnymi ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2017-2021 dochody budżetu Gminy Stara Dąbrowa regularnie rosły. Największy wzrost dochodów gminnych ogółem nastąpił w latach 2019-2020 i wynosił ponad 3,4 mln zł.

Na poniższym wykresie przedstawiono dynamikę zmian średnich dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Stara Dąbrowa na tle województwa zachodniopomorskiego i powiatu stargardzkiego w latach 2017-2021. Zauważyć można, że we wszystkich analizowanych jednostkach średnie dochody na 1 mieszkańca Gminy systematycznie rosły. Dodatkowo na przestrzeni analizowanego okresu, wskaźnik ten był wyższy dla Gminy Stara Dąbrowa niż średnia powiatowa i wojewódzka.

Ryc. 20 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

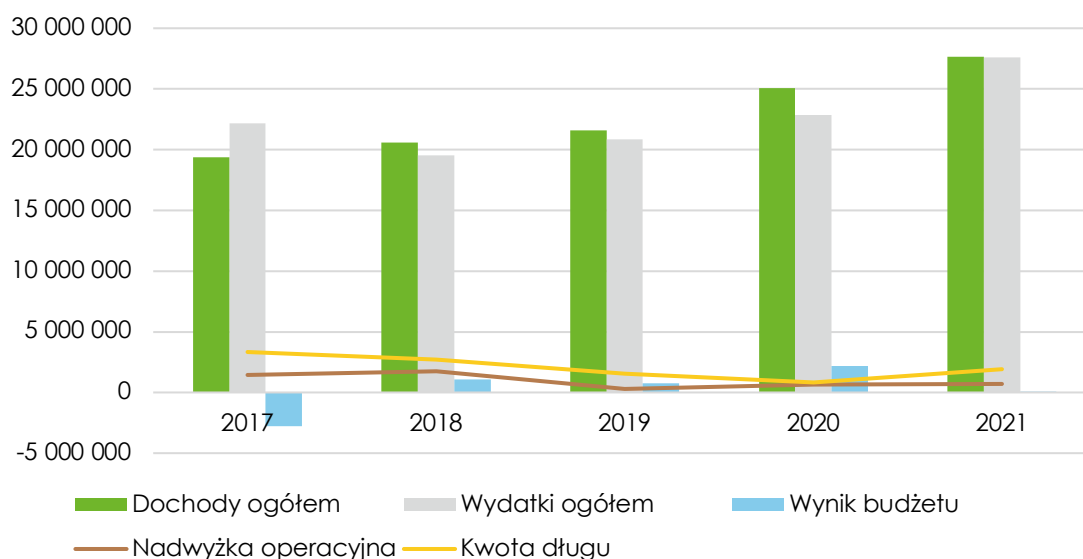
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największy udział wśród dochodów ogółem Gminy stanowią dochody bieżące. W latach 2017-2021 stanowiły one średnio 91% dochodów budżetowych. Poza środkami finansowymi pochodzącymi z subwencji ogólnej oraz dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące, znaczną rolę w formowaniu regularnego wzrostu dochodów ogółem stanowią środki pochodzące z pozostałych dochodów bieżących w tym z podatku od nieruchomości.

Jednocześnie w okresie 2017-2021 wzrastały wydatki bieżące Gminy Stara Dąbrowa (prócz 2018 roku, gdzie nastąpił spadek wydatków bieżących). Na przestrzeni analizowanych lat różnica wydatków bieżących wyniosła ponad 5,4 mln zł. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, jednak ważne jest, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących.

W latach 2017-2021 nadwyżka operacyjna wynosiła średnio 965.410,83 zł, w 2021 roku jej wysokość wyniosła 708.459,42 zł i stanowiła 2,56% dochodów ogółem.

Na przestrzeni lat 2017-2021 średnia kwota długu Gminy Stara Dąbrowa wyniosła 2.065.196,71 zł. Ujemny wynik budżetu (-2.766.311,07 zł) nastąpił w 2017 roku co spowodowane było wzmożeniem wydatków majątkowych. Podobna sytuacja miała miejsce w roku 2021 – wysoki poziom wydatków majątkowych przełożył się na niski wynik budżetu (42.669,63 zł). Zarówno zmniejszanie się nadwyżki operacyjnej oraz wzrost kwoty długu spowodowany zwiększonymi nakładami na inwestycje, może oznaczać spadek możliwości inwestycyjnych Gminy w następnych latach.

Ryc. 21 Wykonanie budżetu Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

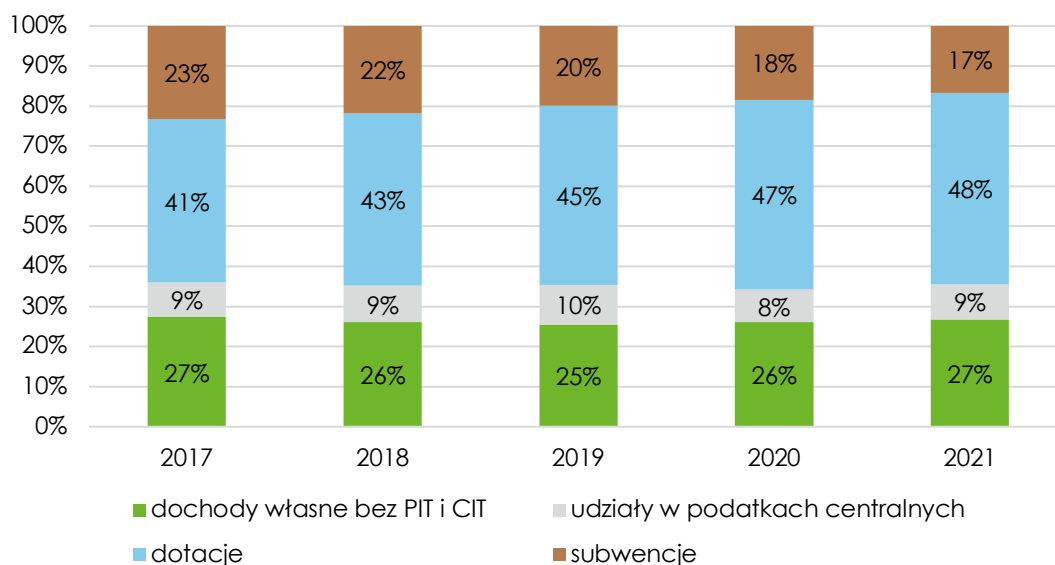
Wśród dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego wyróżnia się:

- dochody własne;
- subwencję ogólną;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Najważniejszą składową budżetu gminy są dochody własne, obejmujące przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Dochody własne są kluczowe dla gminy, bowiem gmina może wpływać na ich wysokość – m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień czy umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

Poniższy wykres prezentuje strukturę dochodów Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021. Zauważyć można, że największy udział wśród dochodów stanowią wpływy z dotacji (w analizowanym okresie wzrost z 41% do 48%). Na drugim miejscu wśród

dochodów znajdują się dochody własne bez PIT i CIT. Mniejszy udział dochodowy dotyczy subwencji (w analizowanym okresie spadek z 23% do 17%) oraz udziału w podatkach centralnych.

Ryc. 22 Struktura dochodów Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Na dochody podatkowe samorządu gminnego składają się podatki lokalne i udziały w podatkach centralnych należnych tym podmiotom. W Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021 największy udział wśród dochodów podatkowych stanowił podatek od nieruchomości, udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz podatek rolny. Pozycja ostatniego z wymienionych podatków jest mocno uwarunkowana dominującą funkcją rolniczą na obszarze Gminy. Warto zauważyć, że na przestrzeni analizowanego okresu systematycznie wzrastały udziały w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT), co związane jest ze wzrostem przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON na terenie Gminy Stara Dąbrowa.

Tab. 9 Dochody podatkowe Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021

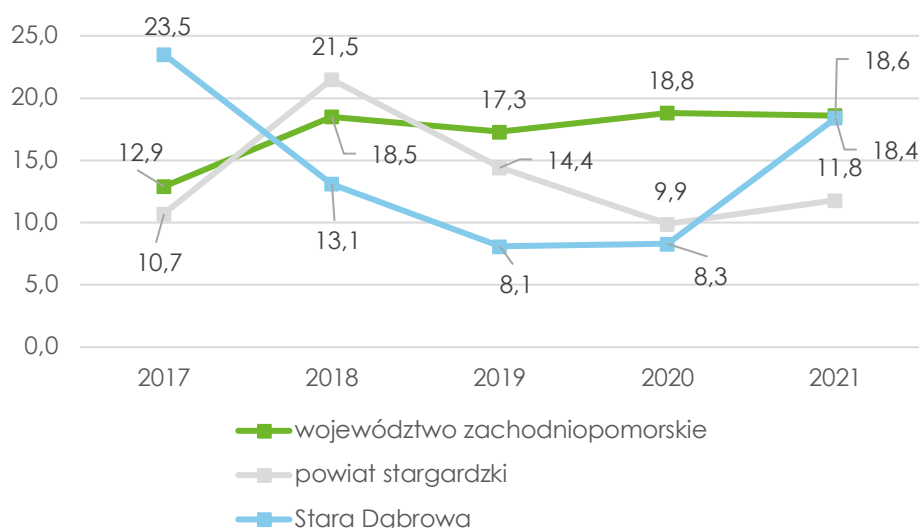
	2017	2018	2019	2020	2021
PIT	1 644 150,00	1 885 021,00	2 107 390,00	2 016 905,00	2 395 143,00
CIT	19 411,33	13 593,00	20 007,67	8 095,48	31 413,89
podatek rolny	1 079 916,44	1 089 121,62	1 071 400,43	1 152 722,08	1 105 736,43
podatek od nieruchomości	2 499 712,91	2 465 113,40	2 591 987,87	2 740 965,92	2 837 455,55
podatek leśny	29 364,41	30 186,30	28 725,94	29 894,76	28 930,12
podatek od środków transportowych	49 110,30	39 489,02	68 741,16	68 546,00	79 255,91
karta podatkowa	0,00	0,00	0,00	454,00	7 517,46
podatek od czynności cywilnoprawnych	74 874,40	89 818,60	153 729,27	170 140,00	201 164,11
wpływy z opłaty skarbowej	11 573,00	10 182,00	13 941,00	16 645,00	24 232,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	0,00	13 282,08	0,00	53 657,89	12 399,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Biorąc pod uwagę wydatki, największy udział w 2021 roku przypadają w działach:

- rodzina – 29%;
- oświata i wychowanie – 26%;
- administracja publiczna – 12%.

Poniższe przedstawienie graficzne ukazuje udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu stargardzkiego i województwa zachodniopomorskiego. Można z niego odczytać, że wysoki udział tego rodzaju wydatków występował w 2017 roku (powyżej średniej powiatowej i wojewódzkiej) oraz 2021 roku (powyżej średniej powiatowej, nieznacznie poniżej średniej wojewódzkiej). Największymi inwestycjami rozpoczętymi w 2021 roku były przebudowa drogi w miejscowości Stara Dąbrowa (całkowita wartość inwestycji 3.721.518,66 zł), przebudowa i rozbudowa budynku Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie wraz z rozbudową o halę garażową dla OSP Stara Dąbrowa – Etap I (całkowita wartość inwestycji 1.738.754,28 zł) oraz przebudowa i rozbudowa stołówki szkolnej Publicznej Szkoły Podstawowej w Starej Dąbrowie (całkowita wartość inwestycji 1.057.540,88 zł).

Ryc. 23 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa

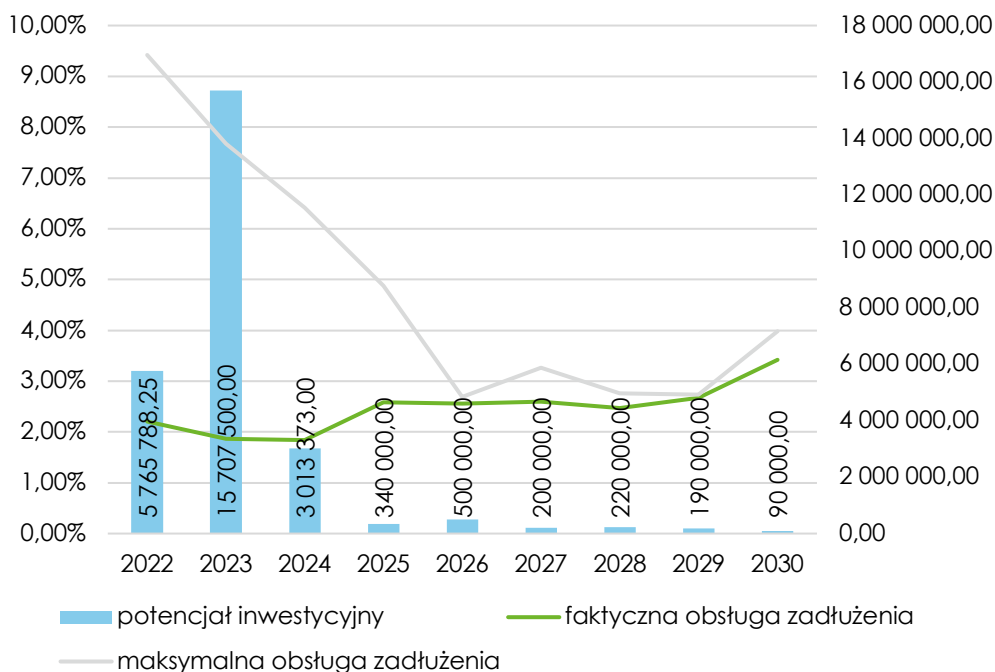
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2030 zgodnie z Uchwałą Nr XLI/395/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 26 sierpnia 2022 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2031. Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Zaprezentowane na poniższym wykresie dane liczbowe wskazują, że Gmina Stara Dąbrowa w perspektywie do 2030 roku wykazuje zdolność do obsługi dodatkowych zobowiązań. Należy jednak zauważyć, że w latach 2026 i 2029 prognozowana różnica pomiędzy wskaźnikami maksymalnej obsługi zadłużenia a faktycznej obsługi zadłużenia będzie niska (w 2026

prognozowana różnica ma wynieść 0,13%, natomiast w 2029 – 0,06%), co może zagrażać dyscyplinie finansów publicznych w przypadku nieoczekiwanej zmiany sytuacji finansowej Gminy.

Poniższe przedstawienie graficzne ukazuje również potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). W perspektywie okresu lat 2023-2030 roku Gmina Stara Dąbrowa będzie mogła przeznaczyć na inwestycje ponad 20 mln zł, w tym ponad 15,7 mln zł w 2023 roku.

Ryc. 24 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLI/395/2022 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 26 sierpnia 2022 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2031.

Inwestycje w Gminie Stara Dąbrowa zaplanowane na rok 2023 są następujące:

- Budowa sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Tolcz;
- Zaprojektowanie i budowa świetlicy wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w miejscowości Kicko i Białuń;
- Przebudowa drogi w miejscowości Nowa Dąbrowa, Gmina Stara Dąbrowa;
- Przebudowa dróg w miejscowościach Załęczce i Łęczycza wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, Gminę Stara Dąbrowa w 2021 roku zamieszkiwało 3 713 osób, co stanowiło 3% ludności powiatu stargardzkiego. Gęstość zaludnienia wyniosła 33 os./km². Pod tym względem Gmina Stara Dąbrowa zajmowała szóste miejsce wśród gmin powiatu stargardzkiego, gdzie wyraźnie przodowała miejska Gmina Stargard z gęstością zaludnienia wynoszącą 1 400 os./km².

Poniższa tabela ukazuje zmiany liczby ludności w gminach powiatu stargardzkiego w latach 2017-2021. Pozyskane dane wskazują, że w latach 2017-2019 liczba ludności systematycznie wzrastała, by w okresie 2019-2021 ulegać nieznacznym spadkom. Średnia dynamika zmian ludności dla całości analizowanego okresu (2017-2021) wyniosła 100,1% co jest trzecim wynikiem wśród gmin powiatu stargardzkiego.

Tab. 10 Zmiany liczby ludności w powiecie stargardzkim w latach 2017-2021

JST	2017	2018	2019	2020	2021	udział w 2021 r.	średnia dynamika
powiat stargardzki	120 091	120 112	120 186	120 132	120 056	100%	100,0%
Stara Dąbrowa	3 691	3 707	3 720	3 717	3 713	3%	100,1%
Stargard (Miasto)	68 195	67 938	67 837	67 579	67 293	56%	99,7%
Chociwel	5 868	5 919	5 804	5 733	5 715	5%	99,3%
Dobrzany	4 929	4 854	4 800	4 762	4 711	4%	98,9%
Dolice	7 959	7 887	7 802	7 700	7 605	6%	98,9%
Ińsko	3 414	3 364	3 346	3 318	3 295	3%	99,1%
Kobylanka	5 390	5 530	5 714	5 845	5 975	5%	102,6%
Marianowo	3 172	3 175	3 113	3 089	3 032	3%	98,9%
Stargard (Gmina)	13 148	13 446	13 752	14 133	14 525	12%	102,5%
Suchań	4 325	4 292	4 298	4 256	4 192	3%	99,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wzrost liczby ludności zależy od dwóch czynników – przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Przyrost naturalny to różnica między urodzeniami żywymi, a zgonami, natomiast saldo migracji jest różnicą między zameldowaniami, a wymeldowaniami.

Przedstawiona niżej tabela wskazuje, że w Gminie Stara Dąbrowa w 2021 roku odnotowano ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, który wyniósł -2,70. Od 2017 roku średnia zmiana wskaźnika wyniosła -1,35 (średnia zmiana wskaźnika dla gmin powiatu stargardzkiego wyniosła -1,13). Wartość salda migracji dla Gminy Stara Dąbrowa w 2021 roku kształtowała się na poziomie -0,30. Od 2017 roku średnia zmiana wskaźnika wyniosła 1,80 (średnia zmiana wskaźnika dla gmin powiatu stargardzkiego wyniosła 1,08). Warto zaznaczyć, że pod względem wysokości wskaźników salda migracji wyraźnie przodują Gminy Stargard oraz Kobylanka. Wartości wskaźników tych gmin w znaczny sposób wpływają na średnią powiatową.

Tab. 11 Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.
województwo zachodniopomorskie	-6,18	-1,32	-0,50	0,03
powiat stargardzki	-4,83	-1,13	3,50	1,08
Stara Dąbrowa	-2,70	-1,35	-0,30	1,80
Stargard (Miasto)	-5,41	-1,13	0,30	0,83
Chociwel	-2,10	-1,04	0,00	-0,35
Dobrzany	-9,52	-1,68	-5,90	0,65
Dolice	-7,47	-1,49	-4,20	-0,43
Ińsko	-10,64	-1,50	-5,50	0,60
Kobylanka	-1,53	-0,76	25,80	2,18
Marianowo	-5,87	-2,49	-8,20	-1,43
Stargard (Gmina)	0,21	-0,43	26,00	3,83
Suchań	-7,33	-1,55	-3,80	-1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przedstawiona niżej tabela wskazuje, że w Gminie Stara Dąbrowa na przestrzeni lat 2017-2021 postępowało stopniowe starzenie się społeczeństwa, co odzwierciedla senioralne obciążenie demograficzne zwiększone o 3,6% w analizowanym okresie. Dynamika tego zjawiska jest na tym samym poziomie jak dane dla województwa zachodniopomorskiego (122%), i nieznacznie niższa od powiatu stargardzkiego (123%). Jednocześnie można zaobserwować spadek udziału mieszkańców w wieku kreatywnym w liczbie ludności ogółem o 1,33%. Na tle powiatu stargardzkiego (spadek wskaźnika 15,08-13,58; dynamika 90%) oraz województwa zachodniopomorskiego (spadek wskaźnika 15,16-12,91; dynamika 85%) dynamika spadku zjawiska jest najmniejsza (spadek wskaźnika 15,03-13,70; dynamika 91%).

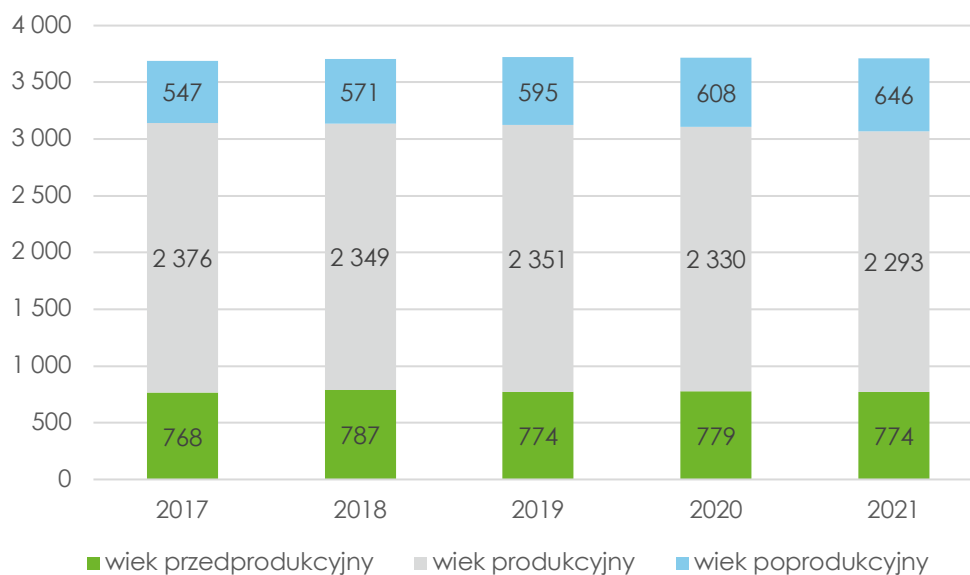
Tab. 12 Wskaźniki demograficzne dla Gminy Stara Dąbrowa w 2017 i 2021 roku

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym (%)			senioralne obciążenie demograficzne (%)		
	2017	2021	dynamika	2017	2021	dynamika
województwo zachodniopomorskie	15,16	12,91	85%	24,70	30,10	122%
powiat stargardzki	15,08	13,58	90%	23,10	28,40	123%
Stara Dąbrowa	15,03	13,70	91%	16,40	20,00	122%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres przedstawia strukturę ludności Gminy Stara Dąbrowa poprzez zestawienie osób w wieku przedprodukcyjnym, wieku produkcyjnym i wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2021. Odczytać z niego można, że w analizowanym okresie systematycznie rosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie spadała liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (w 2019 roku odnotowano

niewielki wzrost). Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w analizowanym okresie uległa niewielkiemu wzrostowi.

Ryc. 25 Struktura ludności w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według prognozowanych danych Głównego Urzędu Statystycznego na lata 2016-2030, w ciągu czternastu lat nastąpią zmiany w:

- udziale osób w wieku przedprodukcyjnym – w stosunku do ludności ogółem zmniejszy się z 20,90% do 18,89%;
- udziale osób w wieku produkcyjnym – w stosunku do ludności ogółem zmniejszy się z 65,16% do 59,44%;
- udziale osób w wieku poprodukcyjnym – w stosunku do ludności ogółem zwiększy się z 13,94% do 21,66%.

Taka prognoza demograficzna oznaczać będzie stopniowe starzenie się społeczeństwa, a w konsekwencji zmniejszenie liczby osób aktywnych zawodowo na obszarze Gminy Stara Dąbrowa. Następstwem takiego bilansu będzie wzrost popytu na usługi społeczne (w tym świadczenia dla seniorów), i jednoczesny spadek popytu na usługi skierowane do najmłodszych mieszkańców (przedszkola, szkoły).

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Gminy Stara Dąbrowa nie funkcjonują żłobki, aktywnie działa natomiast 1 przedszkole oraz 1 oddział przedszkolny, do których w 2021 roku uczęszczało łącznie 115 dzieci. Największą placówką jest przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie, do którego uczęszczały 94 dzieci w 4 grupach przedszkolnych. Jest otwarte w stałych godzinach 7:00-17:00. Drugim miejscem jest oddział przedszkolny w Publicznej Szkole Podstawowej im. K. Makuszyńskiego w

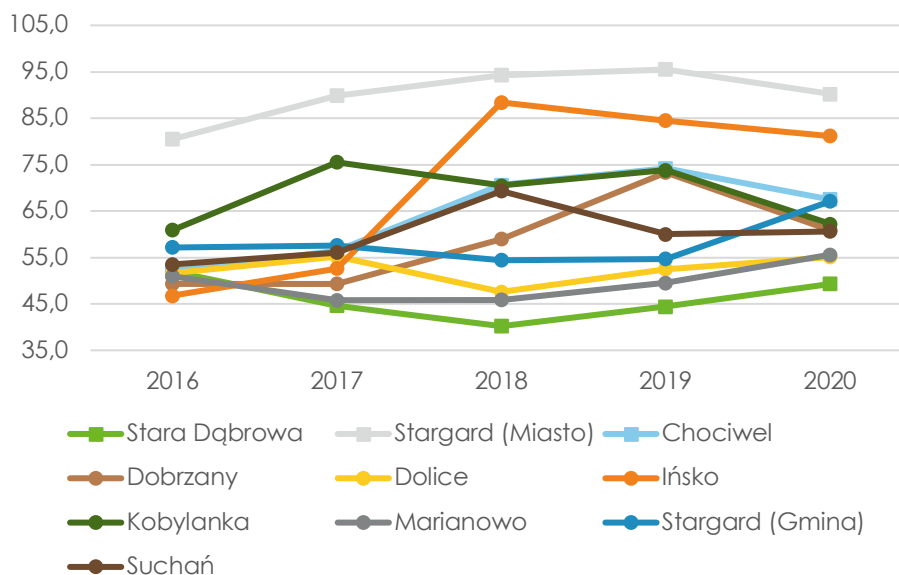
Chlebówku, z liczbą 21 dzieci w jednej grupie przedszkolnej. Godziny otwarcia to 8:00-13:00. W Gminie Stara Dąbrowa nie działają prywatne przedszkola.

Tab. 13 Przedszkola publiczne na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Lp.	Nazwa oddziału przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
1.	Oddział przedszkola w Publicznej Szkole Podstawowej im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie	94	4	23,5	7.00-17.00
2.	Oddział przedszkola w Publicznej Szkole Podstawowej im. K. Makuszyńskiego w Chlebówku	21	1	21	8.00-13.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Na wykresie poniżej zaprezentowano dane dotyczące odsetka dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci na obszarach gmin powiatu stargardzkiego w latach 2016-2020. Odczytać z niego można, że od roku 2017 Gmina Stara Dąbrowa zajmuje najniższą pozycję w grupie porównawczej pod względem analizowanego zjawiska.

Ryc. 26 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w gminach powiatu stargardzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Edukacja

W granicach Gminy Stara Dąbrowa funkcjonuje:

- Publiczna Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie, gdzie w roku 2021 uczęszczało 151 uczniów. Szkoła posiada 10 oddziałów ze średnią wielkością oddziału 15,1 uczniów, a liczba etatów nauczycieli wynosi 19;
- Oddział Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie, gdzie w roku 2021 uczęszczało 72 uczniów. Posiada ona 3 oddziały ze średnią wielkością oddziału 24 uczniów. Liczba etatów nauczycieli wynosi 3;

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Chlebówku, gdzie w roku 2021 uczęszczało 127 uczniów. Posiada ona 9 oddziałów ze średnią wielkością oddziału 14,1 uczniów, z liczbą etatów nauczycieli wynoszącą 21;

W żadnej z wymienionych szkół nie funkcjonuje zmianowy system pracy.

Tab. 14 Szkoły podstawowe na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy
1.	Publiczna Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolny im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie	151	10	15,1	19	nie
2.	Oddział Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie	72	24	7,7	3	nie
3.	Publiczna Szkoła Podstawowa Im. Kornela Makuszyńskiego w Chlebówku	127	9	14,1	21	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

W latach 2017-2020 łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Stara Dąbrowa wraz z klasami „0” stopniowo malała (z 389 do 277 uczniów). W 2021 roku zaobserwowano tendencję wzrostową – liczba uczniów wyniosła 342. W tym samym roku odnotowano również wzrost liczby uczniów z terenu Gminy Stara Dąbrowa, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin, która wyniosła 64.

Tab. 15 Liczba uczniów w szkołach na terenie Gminy Stara Dąbrowa i na terenie innych gmin

	2017	2018	2019	2020	2021
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami "0" (os.)	389	350	313	277	342
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	0	0	73	58	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Poniższa tabela przedstawia stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Stara Dąbrowa w roku szkolnym 2019/2020. Porównując ten stan z danymi z tabeli nr 10 można zauważyć, że największa liczba sal lekcyjnych na oddział szkolny znajduje się w oddziale Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie (2,33 sali na oddział). W najmniejszym stopniu pod tym względem odpowiada na zapotrzebowanie uczniów Publiczna Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie (0,9 sali na oddział). W zakresie wyposażenia sal w projektory multimedialne najlepiej wyposażoną placówką jest Publiczna Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie (0,44 projektora na salę lekcyjną), a najgorzej wyposażoną jest w tym aspekcie Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Chlebówku (0,18 projektora na salę lekcyjną). W największym stopniu skomputeryzowana jest oddział Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie (1 komputer na 4,6 uczniów), a w najmniejszym stopniu Publiczna Szkoła Podstawowa

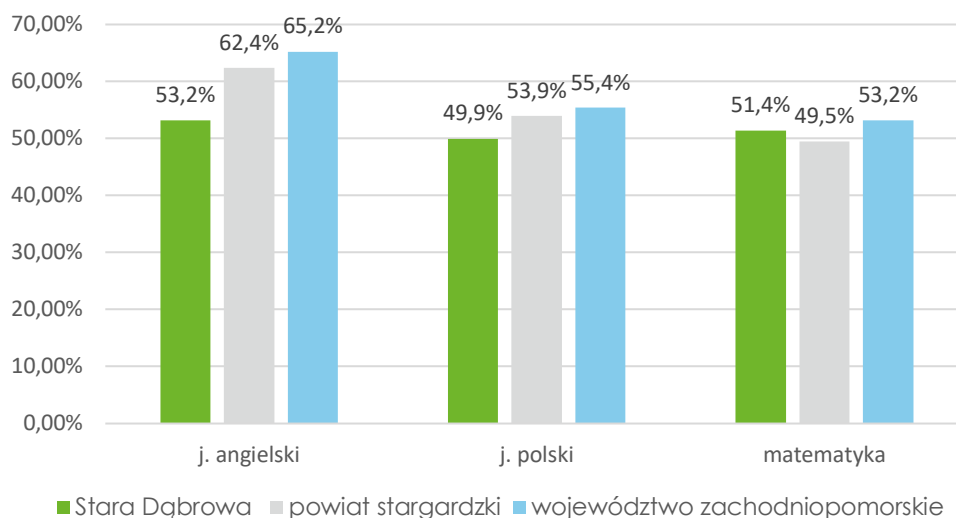
przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie (1 komputer na 12,8 uczniów).

Tab. 16 Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Stara Dąbrowa w roku szkolnym 2019/2020

Nazwa szkoły:	Oddział Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie z siedzibą w Parlinie	Publiczna Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Noblistów Polskich w Starej Dąbrowie	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Chlebówku
Liczba sal lekcyjnych (szł.)	7	9	11
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna - obiekt wymaga remontu,	sala gimnastyczna, boisko sportowe	dobry
Pracownie językowe	nie	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	nie	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szł.)	5	12	22
Projektory multimedialne (szł.)	3	4	2
Kamery - monitoring szkolny	0	4	tak
Szafki dla każdego ucznia	nie	nie	nie
Świetlice (godziny otwarcia)	tak 7.00-17.00	tak 7.00-17.00	tak 13.00 -16.00
Parkingi dla kadry / rodziców	nie	tak	tak
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	nie	tak	tak
Liczba stypendystów (os.)	0	0	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Do najbardziej wymiernych wyznaczników postępu edukacji w danej jednostce terytorialnej są wyniki egzaminów przeprowadzanych w szkołach funkcjonujących na danym terenie. Poniższe przedstawienie graficzne prezentuje porównanie średniej wyników egzaminu ósmoklasisty w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu stargardzkiego i województwa zachodniopomorskiego. Można z niego odczytać, że średnie gminne rezultaty egzaminacyjne z języka angielskiego i języka polskiego były na niższym poziomie od średnich powiatowych i wojewódzkich. Wyniki egzaminacyjne z matematyki w Gminie Stara Dąbrowa były wyższe niż średnia powiatowa i nieznacznie niższe niż średnia wojewódzka. Analizując wyniki egzaminu należy wziąć pod uwagę fakt, że w roku szkolnym 2020/2021 nauka uczniów w dużym stopniu była przeprowadzana zdalnie (pandemia koronawirusa SARS-Cov-2), co miało znaczący wpływ na rezultaty dydaktyczne.

Ryc. 27 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Stara Dąbrowa w roku 2021 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Poniższe zestawienie przedstawia dane dotyczące wykonania wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021. W analizowanym okresie odnotowano stały wzrost wydatków w tym dziale (różnica na przestrzeni pięciu lat wyniosła ponad 2,3 mln zł). Największy udział w wydatkach stanowiły wynagrodzenia i pochodne. Wydatki majątkowe stanowiły średnio ok. 3% wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanego okresu zauważyć można spadek wpływów pozyskanych z subwencji oświatowej (obniżenie stopnia pokrycia wydatków z 73% do 39%). W związku z tym, zadania oświatowe w coraz większym stopniu realizowane są ze środków własnych Gminy.

Tab. 17 Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
WYDATKI OGÓŁEM	5 134 160,29	5 107 264,01	5 658 309,21	5 920 475,17	7 503 832,41
Wydatki bieżące, w tym:	5 112 020,30	5 085 264,01	5 658 309,21	5 846 787,03	6 488 111,53
Wynagrodzenia i pochodne	3 370 502,80	3 789 396,04	4 234 183,28	4 193 406,78	4 767 585,99
Pozostałe wydatki bieżące	1 741 517,50	1 295 867,97	1 424 125,93	1 653 380,25	1 720 525,54
Wydatki majątkowe	22 139,99	22 000,00	0,00	73 688,14	1 015 720,88
SUBWENCJA OŚWIATOWA	3 759 498,00	3 394 681,00	3 170 337,00	3 124 467,00	2 941 977,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	1 374 662,29	1 712 583,01	2 487 972,21	2 796 008,17	4 561 855,41
Stopień pokrycia	73%	66%	56%	53%	39%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Kultura i sport

Głównym ośrodkiem życia kulturalnego i rekreacyjnego Gminy Stara Dąbrowa jest Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie. Do statutowych działań CKiR należą:

- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb i aspiracji mieszkańców gminy w zakresie uczestnictwa w kulturze;

- tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- integracja miejscowych środowisk w celu współtworzenia i uczestniczenia w działalności kulturalnej;
- tworzenie warunków do rozwoju folkloru i rękodzieła ludowego;
- ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy;
- wspieranie miejscowych tradycji i inicjatyw kulturalnych;
- współdziałania z innymi instytucjami kultury i szkołami oraz organizacjami pozarządowymi w celu upowszechniania kultury;
- promocja walorów kulturowych i turystycznych Gminy;
- organizowanie różnych form rozrywki i zabaw dla dzieciom młodzieży, dorosłych i seniorów;
- organizacja i obsługa gminnych imprez o różnorodnym charakterze kulturalnym i rekreacyjnym;
- prowadzenie działalności informacyjno-promocyjnej dotyczącej sektora kultury;
- organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych i rozrywkowych w celach charytatywnych, w tym m.in. aukcji, kwest, zbiórek, kiermasze;
- prowadzenie doradztwa oraz szkoleń dla lokalnych grup formalnych i nieformalnych działających na rzecz mieszkańców;
- tworzenie sieci i wymiana doświadczeń z przedstawicielami innych instytucji kultury i rekreacji w regionie;
- wspieranie merytoryczne i organizowanie zewnętrznych inicjatyw kulturalno-rekreacyjnych, w szczególności w zakresie zwiększania dostępu do kultury i rekreacji dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie zajmuje się organizacją następujących gminnych imprez i wydarzeń:

- Dzień Dziecka, Dzień Mamy, Dzień Seniora, Dzień Strażaka;
- Jarmark Wielkanocny;
- Jarmark Bożonarodzeniowy;
- festyny, koncerty, dożynki;
- ferie i półkolonie letnie;
- obchody świąt państwowych;
- przedstawienia teatralne grupy „Błaszany Bębenek”;
- konkursy kulinarne;
- wernisaże i wystawy.

Za najważniejsze wydarzenie kulturalne organizowane na terenie Gminy Stara Dąbrowa uważane są Dożynki Pod Dębami. Impreza ta od wielu stanowi tradycję gmin wiejskich. W czasie jej trwania upowszechniane są tradycje kulturalne, agrarne i gospodarskie, uczestnicy mogą zaznajomić się ze sztuką rękodzielniczą i kulinariami ziem Pomorza Zachodniego.

W 2021 roku w ramach rozstrzygnięcia konkursu Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego „Granty Sołeckie 2021”, w Białuniu i Nowej Dąbrowie stanęły

rzeźby Dąbrusia i Dąbrówki. Autorem projektu blisko półmetrowych instalacji jest Piotr Korzeniowski – architekt z Choszczna. Dąbrus i Dąbrówka są przedstawicielami fikcyjnego rodu Damerow, pełnią rolę „przewodników” na nowo projektowanej trasie turystycznej, wiodącej przez wsie Gminy Stara Dąbrowa. Istotnymi elementami szlaku będą lokalne legendy, do których nawiązywać będą rzeźby powstające w kolejnych miejscowościach. Od października 2022 roku mieszkańcy miejscowości Stara Dąbrowa mogą cieszyć się obecnością Dąbrusia – Przyrodnika. Kolejną miejscowością, w której zlokalizowana jest instalacja jest Parlino. Autorem Dąbrusi ze Starej Dąbrowy oraz Parlina jest Pan Szczepan Karaś – rzeźbiarz ze Szczecina.

W miejscowości Stara Dąbrowa funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna. W 2021 roku wielkość jej księgozbioru wyniosła 11 459 pozycji, wypożyczono 3 648 z nich. Z oferty wypożyczalni bibliotecznej skorzystało 261 czytelników. Ponadto GBP zajmuje się organizacją dodatkowych zajęć, takich jak „Noc Bibliotek”, „Równać Szanse – Przeszłość dla Przyszłości”, „Narodowe Czytanie”, „Legendy przy ognisku”, „Zajęcia Lego Kodowania” oraz współorganizuje dożynki gminne.

Mieszkańcy Gminy Stara Dąbrowa mają możliwość korzystania ze świetlic wiejskich oraz infrastruktury sportowej. Pełne zestawienie obiektów kulturalnych i sportowych wraz z ich aktualnym stanem technicznym i wskazaną grupą użytkowników docelowych przedstawia poniższa tabela:

Tab. 18 Stan infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Nazwa obiektu i lokalizacja (świetlice, najważniejsze obiekty sportowe):	Stan techniczny	Zajęcia organizowane dla mieszkańców
świetlica w Parlinie	po remoncie	zajęcia dla dzieci i osób starszych
świetlica w Łęczycy	po remoncie	zajęcia dla dzieci i osób starszych
świetlica w Storkówku	po remoncie	zajęcia dla dzieci i osób starszych
świetlica w Krzywnicy	do remontu	zajęcia dla dzieci i osób starszych
świetlica w Łęczynie	po remoncie	zajęcia dla dzieci i osób starszych
świetlica w Chlebowie	po remoncie	zajęcia dla dzieci i osób starszych
Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie	po remoncie	zajęcia dla dzieci i osób starszych
stadion w Starej Dąbrowie	do remontu	zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych
boisko piłkarskie w Chlebowie	do remontu	zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych
Orlik w Starej Dąbrowie	stan dobry	zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych
Orlik w Chlebówku	stan dobry	zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Ponadto na terenie Gminy Stara Dąbrowa funkcjonują dwie strzelnice sportowe: w Kicku oraz Chlebowie. Swoje treningi przeprowadzają na nich stowarzyszenia strzeleckie: Szczeciński Klub Strzelecki w Kicku oraz Stargardzki Klub Strzelecki w Chlebowie.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa odpowiedzialnych jest dwóch dzielnicowych Posterunku Policji Chociwel, będącego w strukturach Komendy Powiatowej Policji w Stargardzie. Miejscowości zlokalizowane w Gminie Stara Dąbrowa przypisane są do następujących rejonów służbowych:

- rejon służbowy nr 3, obejmujący miejscowości: Białyń, Chlebowo, Chlebówko, Krzywnica, Rokicie, Rosowo, Stara Dąbrowa, Wiry;
- rejon służbowy nr 4, obejmujący miejscowości: Kicko, Łęczówka, Łęczycza, Łęczyna, Moskorze, Nowa Dąbrowa, Parlino, Storkówko, Tolcz, Załęczce.

W miejscowości Stara Dąbrowa zlokalizowany jest Punkt Obsługi Interesantów, gdzie w każdy wtorek w godzinach 10:00-12:00 dzielnicowi są do dyspozycji mieszkańców Gminy.

W 2021 roku na obszarze Gminy Dąbrowa wykonano 272 interwencje publiczne, 46 interwencji domowych, odnotowano 6 kradzieży z włamaniem, 4 kradzieże, 2 uszkodzenia mienia, 2 przestępstwa narkotykowe, 2 wypadki drogowe, 4 kolizje drogowe, 15 wykroczeń zakończonych pouczeniem, 46 wykroczeń zakończonych mandatem karnym.

Wskaźnik wykrywalności przestępstw wyniósł 68,63% – 53 przestępstw wykrytych. Do największych problemów w zakresie bezpieczeństwa należą patologie społeczne, alkoholizm i bezrobocie. Monitoring gminny stanowią 4 kamery zlokalizowane na budynku Urzędu Gminy.

W granicach Gminy Stara Dąbrowa funkcjonują 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

Tab. 19 Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym	Wydarzenia gminne współorganizowane przez jednostkę
Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Dąbrowie	Stara Dąbrowa 23	tak	festyny dla dzieci, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy
Ochotnicza Straż Pożarna w Parlinie	Parlino 30a	tak	festyny dla dzieci, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy
Ochotnicza Straż Pożarna w Nowej Dąbrowie	Nowa Dąbrowa 31	nie	festyny dla dzieci, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

W 2021 roku w strukturach OSP w Gminie Stara Dąbrowa służyło łącznie 78 druhów. Podjęto łącznie 84 akcje ratownicze (51 akcji OSP Stara Dąbrowa, 21 akcji OSP Parlinie, 12 akcji OSP Nowa Dąbrowa).

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

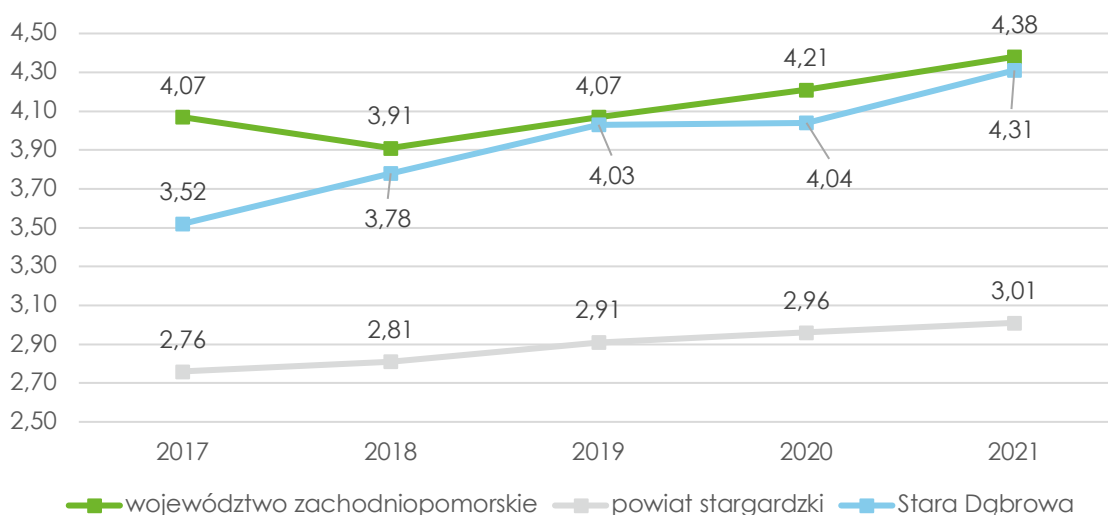
Na obszarze Gminy Stara Dąbrowa funkcjonują organizacje i stowarzyszenia pozarządowe, których działalność dotyczy m.in. zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie rozwoju ich zainteresowań, promowania zdrowego trybu życia i pielęgnowania wartości lokalno-kulturowych Gminy. Są to:

Tab. 20 Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Stara Dąbrowa

Nazwa organizacji	Adres siedziby	Charakter współpracy z gminą
KGW Aktywne kobiety Parlino	Parlino 30a	partnerski
KGW Dąbrowianki Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa 30BA	partnerski
KGWIGW Storkówko	Storkówko 3/2	partnerski
KGW Tolczanki w Tolczu	Tolcz 17	partnerski
KGW Białyń	Białyń 15/4	partnerski
KGW Koniczynki Łęczycza	Łęczycza 29	partnerski
KGW Nowa Dąbrowa	-	partnerski
KGW Krzywnica	Krzywnica 10	partnerski
KGW Chlebowo	Chlebowo 5/1	partnerski
Akademia Piłkarska Gieksa	Stara Dąbrowa 30BA	partnerski
GKS Dąbrowia Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa 20	partnerski
Klub sportowy Chlebowo	Chlebowo 5	partnerski
Klub sportowy Sokół OldBoje Stara Dąbrowa	Kicko 27	partnerski
OSP Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa 22	partnerski
OSP Parlino	Parlino 30a	partnerski
OSP Nowa Dąbrowa	Nowa Dąbrowa 23	partnerski
Stowarzyszenie Gmina Stara Dąbrowa Otwarta Na Nowe	Stara Dąbrowa 30BA	partnerski
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kicko	Stara Dąbrowa 30BA	partnerski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

O aktywności mieszkańców danej gminy oraz ich zaangażowaniu w życie społeczne świadczy m.in. liczba działających na jej terenie organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Analizując dane z poniższego wykresu dla lat 2017-2021, zauważyć można, że liczba tego rodzaju podmiotów w Gminie Stara Dąbrowa stopniowo wzrastała, wyraźnie przewyższając średnią powiatową i będąc na niemalże tym samym poziomie co średnia wojewódzka.

Ryc. 28 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie i Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Stara Dąbrowa jest członkiem następujących stowarzyszeń międzygminnych:

- Zachodniopomorska Izba Rolnicza – jej zadaniem jest doradztwo, gromadzenie i przetwarzanie informacji gospodarczych, podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie oraz rozwijanie współpracy z zagranicznymi organizacjami producentów rolnych;
- Stowarzyszenie „Wiejska Inicjatywa Rozwoju” – jego zadaniem jest promocja obszarów wiejskich, mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich, upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności w zakresie wędkarstwa, połowu ryb i chowu zwierząt;
- Stowarzyszenie „Sieja” – działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, szeroko pojęta edukacja ekologiczna, wzrost konkurencyjności, atrakcyjności i aktywności społeczno-gospodarczej obszaru ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i sektora rybackiego.

W lutym 2022 roku Gmina Stara Dąbrowa wspólnie z Gminami: Dobrzyń, Chociwel, Ińsko, Marianowo, Dolice oraz Suchań wystosowały list intencyjny do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w sprawie współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju, uwzględniając istniejące więzi funkcjonalne, w tym gospodarcze i przestrzenne. Współpraca opierać się będzie m. in. na realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w granicach planowanego Stargardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy Gminy Stara Dąbrowa mogą korzystać w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia z usług Poradni Medycyny Rodzinnej „Cztery Pory Roku” – Poradni Podstawowej Opieki Zdrowotnej zlokalizowanej w miejscowości Stara Dąbrowa. W poradni znajdują się następujące gabinety lekarskie:

- gabinet lekarza podstawowej opieki zdrowotnej;
- gabinet diagnostyczno-zabiegowy z EKG;
- punkt szczepień;
- zespół transportu sanitarnego;
- gabinet pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej.

Najbliższy punkt Szpitalnego Oddziału Ratowniczego znajduje się w Stargardzie, w odległości 16 km od miejscowości Stara Dąbrowa.

W leki i pozostałe produkty medyczne mieszkańcy Gminy mogą zaopatrywać się w Punkcie Aptecznym zlokalizowanym w miejscowości Stara Dąbrowa.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., ustawowe zadania własne i zlecone Samorząd Gminy Stara Dąbrowa realizuje przy pomocy następujących podmiotów:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Dąbrowie;
- Spółdzielnia Socjalna „Pod Dębami” w Starej Dąbrowie;

GOPS w Starej Dąbrowie realizuje działania związane z całokształtem spraw w zakresie pomocy społecznej, a w szczególności polegające na:

- tworzeniu warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowie niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenie pomocy społecznej;
- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawami świadczeń;
- pracy socjalnej rozumianej jako działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzeniu warunków do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb;
- pobudzaniu aktywności społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin.

W nawiązaniu do potrzeb społecznych Gminy Stara Dąbrowa, GOPS identyfikuje jako szczególnie znaczące następujące działania:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez odbudowywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych;
- poszerzenie działań zmierzających do reintegracji rodzin (szczególnie w odniesieniu do rodzin, których dzieci przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej);
- poszerzenie działań wspierających i oferty dla osób bezdomnych przebywających na terenie Gminy Stara Dąbrowa;
- wspieranie rodziny w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności w sytuacjach zagrożenia przemocą –

podejmowanie współpracy w zakresie realizacji projektów systemowych skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych;

- kontynuacja porozumienia z Powiatowym Urzędem Pracy, dotyczącego prac społecznie użytecznych dla klientów Ośrodka.

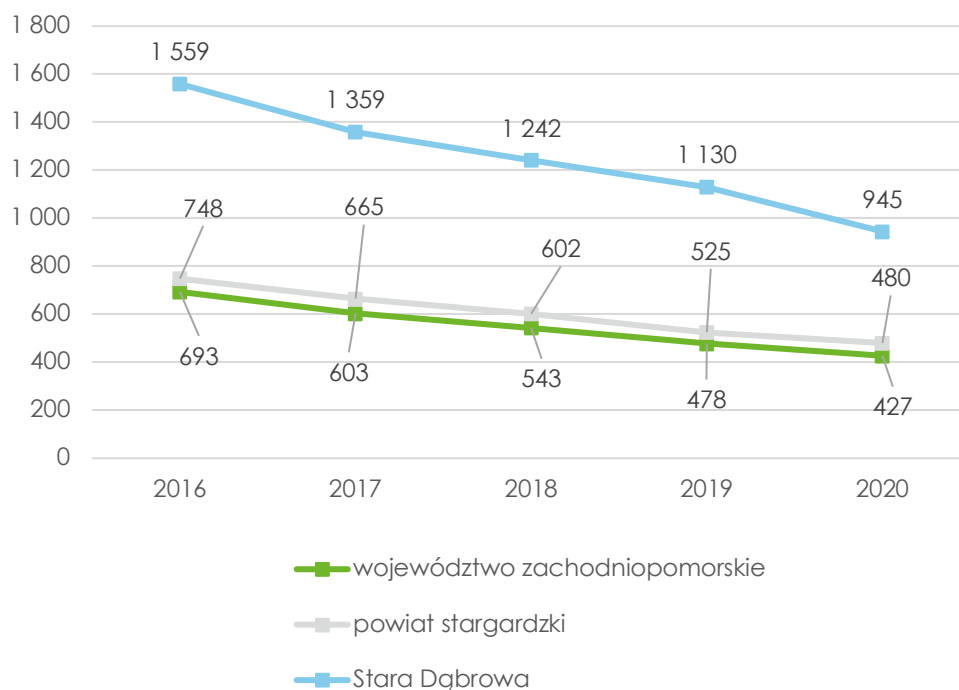
Do założeń realizacyjnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2022 zalicza się:

- działania pomocowe dla obywateli Ukrainy związane z sytuacją wojenną na terenie tego kraju;
- realizacja projektu „W rodzinie siła!”;
- realizacja projektu „Usługi opiekuńcze w Gminie Stara Dąbrowa”;
- przystąpienie do programu „Społecznik – Gmina Stara Dąbrowa razem, bez podziałów”;
- organizacja festynu wakacyjnego;
- realizacja projektu „Asystent osoby niepełnosprawnej”.

Spółdzielnia Socjalna Pod Dębami została założona w maju 2020 roku przez Gminę Stara Dąbrowa oraz Parafię pw. Świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w Starej Dąbrowie. Głównym celem jej działalności jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem. Spółdzielnia zatrudniając i doszkalając osoby bezrobotne poprawia jednocześnie ich sytuację jak i całej społeczności Gminy Stara Dąbrowa, na rzecz której zlecane są przez spółdzielnię prace. Do usług wykonywanych przez osoby zatrudnionych przez spółdzielnię zalicza się:

- pielęgnacja zieleni i usługi porządkowe: koszenie trawników, przycinanie drzew, krzewów i żywopłotów, odchwaszczanie, grabienie liści i traw, odśnieżanie, cięcie i rozłupywanie drewna, utrzymywanie porządku na zewnątrz i wewnątrz budynków;
- usługi remontowe: malowanie, szpachlowanie, montaż ogrodzeń;
- usługi transportowe: przeprowadzki, przewóz dużych gabarytów.

Poniższy wykres przedstawia liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2016-2020 na tle powiatu stargardzkiego i województwa zachodniopomorskiego. Liczba beneficjentów na obszarze Gminy jest dwa razy większa niż średnia wojewódzka i niemal dwukrotnie wyższa niż średnia powiatowa. Pomimo istotnej różnicy na tle grupy porównawczej należy zaznaczyć, że w analizowanym okresie liczba beneficjentów w Gminie wyraźnie spadła (z 1559 w 2016 roku do 945 w 2020 roku). Trend zniżkowy jest pozytywnym zjawiskiem, ponieważ wskazuje na wzrost samodzielności i niezależności wśród mieszkańców Gminy Stara Dąbrowa.

Ryc. 29 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Urząd Gminy Dąbrowa dysponuje 29 mieszkaniami komunalnymi zlokalizowanymi w miejscowościach Stara Dąbrowa, Nowa Dąbrowa, Chlebówko, Rokicie, Rosowo. Średni czas oczekiwania na mieszkanie komunalne wynosi 36 miesięcy. Podstawą naliczania czynszu jest zarządzenie nr 111/2021 Wójta Gminy Stara Dąbrowa z dnia 27 września 2021 roku w sprawie określenia stawek czynszu w lokalach mieszkalnych i socjalnych stanowiących zasób gminy Stara Dąbrowa. W latach 2017-2021 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach Urzędu Gminy zmalała o 8.

Tab. 21 Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkań komunalnych	37	37	37	37	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030 – konsultacje społeczne

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (Klub Seniora, DPS)						
Wsparcie osób niesamodzielných?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						

Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?

Środowisko i przestrzeń**Jak oceniasz:**Nie
dotyczy
/ nie
mam
zdania

1 2 3 4 5

Estetykę swojej gminy?

Jakość powietrza w Gminie?

Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?

Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?

Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?

Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?

Świadomość ekologiczną mieszkańców?

System odbioru odpadów na terenie gminy?

Efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?

Walory środowiska przyrodniczego w Gminie?

Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?

Infrastruktura techniczna**Jak oceniasz:**Nie
dotyczy
/ nie
mam
zdania

1 2 3 4 5

Stan dróg w Gminie?

Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?

Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?

Jakość sieci wodociągowej?

Jakość sieci kanalizacyjnej?

Jakość sieci gazowej?

Dostęp do Internetu w Gminie?

Turystyka i rekreacja**Jak oceniasz:**Nie
dotyczy
/ nie
mam
zdania

1 2 3 4 5

Atrakcyjność turystyczną gminy?

Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie?

Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?

Poziom bazy gastronomicznej?

Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych

System ścieżek rowerowych?

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?

Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Edukacja i kultura						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w Gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w Gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w Gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego/zapewnienie transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenie ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (jakie?)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: kobieta mężczyzna

Wiek: poniżej 18 lat 18-25 lat 26-35 lat 36-45 lat 46-55 lat
56-65 lat powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

uczeń/student rolnik przedsiębiorca osoba pracująca osoba
bezrobotna
 emeryt / rencista inne (jakie?) .....

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Spójna i funkcjonalna infrastruktura	Poprawa jakości i dostępu do infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą przydrożną, w tym chodników, poboczy, przejść dla pieszych, oświetlenia, Stworzenie miejsc postojowych przy budynkach użyteczności publicznej,				
	Stworzenie spójnego systemu ścieżek pieszo-rowerowych (m.in. wzdłuż byłej kolejki wąskotorowej) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. wiaty rowerowe, tablice informacyjne itp.),				
	Współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg w zakresie budowy modernizacji i remontów dróg wyższego rzędu,				
	Zwiększenie dostępu do sieci kanalizacyjnej oraz poprawa jej jakości,				
	Zwiększenie dostępu do sieci wodociągowej i modernizacja infrastruktury,				
	Budowa oczyszczalni ścieków w Parlinie oraz likwidacja szamb i zbiorników bezodpływowych,				
	Modernizacja ujęć wody (m.in. w Starej Dąbrowie, Rosowie, Bieluniu, Załęczu),				
	Zwiększenie dostępu oraz modernizacja sieci gazowej.				
1.2. Wysoka jakość stanu środowiska naturalnego	Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacja do zmian klimatu poprzez zachowywanie naturalnej zdolności retencyjnej gruntów, promowanie i wspieranie rozwiązań w zakresie zwiększania retencji oraz rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury,				
	Podjęcie działań na zmniejszenie emisyjności składowiska odpadów w Łęczycy (m.in. stworzenie strefy zielonej wokół składowiska odpadów),				
	Zachowanie obszarów chronionych oraz zapewnienie ochrony miejsc posiadających szczególne walory środowiskowe,				
	Rozwój odnawialnych źródeł energii (m.in. elektrowni wiatrowych, instalacji fotowoltaicznych),				
	Poprawa jakości powietrza w Gminie poprzez realizację działań wspierających ograniczanie niskiej emisji (m.in. termomodernizacja budynków oraz wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne),				
Działania na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz ich ograniczania i ich segregowania, w tym podejmowanie działań i przeprowadzanie akcji edukacyjnych na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy.					
1.3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń	Zwiększenie pokrycia obszaru Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz ograniczenie niekontrolowanej i rozproszonej zabudowy,				

	Przeznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową (w tym socjalną) oraz inwestycyjną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,				
	Tworzenie warunków do rozwoju sieci transportu publicznego wewnątrz Gminy oraz na zewnątrz, w tym współpraca z podmiotami zewnętrznymi w tym zakresie,				
	Zwiększenie dostępności wszystkich obiektów i miejsc użyteczności publicznej dla osób z niepełnościami i osób starszych poprzez usuwanie barier architektonicznych,				
	Rozwój systemu monitoringu gminnego,				
	Poprawa stanu technicznego budynków przestrzeni publicznej.				
2.1. Przyjazne warunki do rozwoju przedsiębiorczości	Wspieranie lokalnych przedsiębiorców,				
	Wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy oraz organizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców,				
	Nawiązanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości,				
	Aktywizacja bezrobotnych poprzez współprace z PUP,				
	Opracowanie systemu doradztwa zawodowego dla ludzi młodych na temat dostępnych ścieżek kariery na podstawie badań lokalnego rynku pracy,				
	Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. wprowadzenie zwolnień podatkowych.				
	Szkolenia dla rolników z zakresu nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa i ich promocja,				
	Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych i turystycznych				
2.2. Atrakcyjna oferta turystyczna	Rozwijanie infrastruktury turystycznej na istniejących już strefach rekreacyjno-wypoczynkowych,				
	Stworzenie ścieżek turystycznych na terenie Gminy (m.in. przy rzece Krąpiel, w Łęczycy oraz wokół jeziora Parlino),				
	Wykorzystanie potencjału jezior poprzez tworzenie stref rekreacji i integracji mieszkańców,				
	Wsparcie przy rozwoju bazy gastronomicznej,				
	Stworzenie infrastruktury turystycznej promującej lokalne dziedzictwo kulturowe tj. np. tablice informacyjne przy zabytkach, ścieżki lokalne z historycznym opisem danej miejscowości itd.,				
	Zachowanie obiektów zabytkowych, zwiększenie ich rozpoznawalności oraz zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,				
	Działania mające na celu renowacje zabytków (Kaplica w Starej Dąbrowie, kościoły na terenie Gminy, pałac w Nowej Dąbrowie),				
	Współpraca z Wodami Polskimi w zakresie utworzenia nowych zbiorników wodnych,				
Rewitalizacja parków na terenie Gminy.					

2.3. Pozytywny wizerunek Gminy oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej	Opracowanie planu promocji i komunikacji Gminy Stara Dąbrowa,				
	Działania promocyjne na rzecz wykreowania wizerunku Gminy atrakcyjnej dla rozwoju działalności gospodarczej m.in. udział w targach nieruchomości oraz inwestycji,				
	Stworzenie sieci współpracy branży turystycznej oraz producentów produktów lokalnych (m.in. miodu), wsparcie promocji lokalnych produktów,				
	Współpraca z podmiotami lokalnymi oraz partnerami zewnętrznymi w zakresie tworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej,				
	Organizacja inicjatyw promocyjnych Gminy (m.in. dożynki, wydarzenia sportowe, imprezy cykliczne),				
	Stworzenie Izby Pamięci,				
	Opracowanie aplikacji oraz strony internetowej z informacjami o turystyce, możliwościach wypoczynku, czy turystycznych ciekawostkach.				
	Współpraca z okolicznymi gminami, stowarzyszeniami, partnerami społecznymi oraz przedsiębiorcami w celach promocyjnych Gminy Stara Dąbrowa,				
3.1. Rozwinięta oferta edukacyjna oraz opiekuńcza dla dzieci i młodzieży	Zapewnienie nowoczesnej bazy infrastrukturalnej i lokalowej w obszarze edukacji i wychowania poprzez rozbudowę, modernizację, doposażenie obiektów oraz dostosowanie ich do osób ze specjalnymi potrzebami,				
	Utworzenie publicznego żłobka na terenie Gminy Stara Dąbrowa,				
	Doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej, np. poprzez kursy i szkolenia dla nauczycieli,				
	Zapewnienie opieki psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów i wychowanków na każdym etapie nauczania,				
	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dostosowanych do zainteresowań i potrzeb dzieci i młodzieży,				
	Wsparcie uczniów z problemami w nauce, np. poprzez dodatkowe zajęcia ogólnorozwojowe, Wsparcie uczniów zdolnych umożliwiające im dalszy rozwój poza podstawą programową, np. poprzez program stypendialny,				
Promowanie organizacji zajęć w terenie.					
3.2. Wysoka jakość dostarczania usług zdrowotnych oraz społecznych	Modernizacja Przychodni na terenie Gminy Stara Dąbrowa,				
	Zwiększenie dostępu do opieki specjalistycznej, w szczególności usług rehabilitacyjnych,				
	Rozwój infrastruktury związanej z usługami społecznymi,				
	Rozbudowa spółdzielni socjalnej,				
	Rozwój gminnej polityki senioralnej oraz działalności miejsc dedykowanych seniorom,				
	Wsparcie i realizacja zadań związanych z ochroną zdrowia - programy zdrowotne i profilaktyczne realizowane we współpracy i samodzielnie przez Gminę,				
Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia,					

	Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych, w tym budowa mieszkań komunalnych i socjalnych wkładem własnym mieszkańców w Starej Dąbrowie,				
	Wsparcie i rozwój działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starej Dąbrowie oraz zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych wysokiej jakości dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym doszkalanie kadry opiekunów i asystentów rodzin,				
	Organizacja systemu opieki dla osób z potrzebami (organizacja mieszkania chronionego, dziennego domu pobytu, transportu osób niepełnosprawnych).				
	Zapewnienie dostępności cyfrowej oraz informacyjnej placówek publicznych m.in. poprzez dostosowanie stron internetowych, mediów społecznościowych, aplikacji, odtwarzaczy multimedialnych do osób ze szczególnymi potrzebami.				
3.3. Aktywni oraz zintegrowani mieszkańcy	Rozbudowa, wspieranie oraz promowanie działań Centrum Kultury i Rekreacji w Starej Dąbrowie,				
	Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury kulturalnej oraz sportowej (w tym powiększenie Biblioteki),				
	Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich grup wiekowych, w tym organizacja zajęć, wydarzeń, imprez,				
	Wykorzystanie budynków pełniących rolę świetlic wiejskich w rozwoju kulturalno-sportowym sołectw poprzez organizację zajęć dla dzieci i dorosłych oraz budowa świetlicy w Tolczu,				
	Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych,				
	Powołanie Młodzieżowej Rady Wolontariatu,				
	Działania mające na celu zorganizowanie kształcenia dla dorosłych na terenie Gminy Stara Dąbrowa,				
Wsparcie organizacji pozarządowych w aplikowaniu o środki zewnętrzne oraz zapewnienie im zaplecza lokalowego, a także powierzanie szerszego spektrum zadań własnych Gminy organizacjom pozarządowym.					

Spis rysunków

Ryc. 1. Ocena poszczególnych obszarów według ankietowanych w Gminie Stara Dąbrowa	17
Ryc. 2. Główne priorytety rozwoju według ankietowanych	20
Ryc. 3. Sieć hydrograficzna Gminy Stara Dąbrowa	45
Ryc. 4. Obszary szczególnie narażone na wystąpienie powodzi w Gminie Stara Dąbrowa	47
Ryc. 5. Jednostki wód podziemnych na terenie Gminy Stara Dąbrowa.....	48
Ryc. 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Stara Dąbrowa.....	50
Ryc. 7. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym w województwie zachodniopomorskim Źródło: Uchwała nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2020 r., poz. 3564).....	55
Ryc. 8. Terytorializacja polityki rozwoju wobec struktury przestrzennej województwa zachodniopomorskiego Źródło: Uchwała nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2020 r., poz. 3564).....	56
Ryc. 9. OF Strefy Przygranicznej (po stronie niemieckiej przestrzeny zasięg kompetencji związków planistycznych, uczestniczących w działaniach na rzecz TRMS) Źródło: Uchwała nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2020 r., poz. 3564).....	58
Ryc. 10. Założenia celów i kierunków interwencji na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.
Ryc. 11. Położenie Gminy Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa	77
Ryc. 12. Położenie Gminy Stara Dąbrowa na tle gmin sąsiadujących.....	78
Ryc. 13. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Stara Dąbrowa	81
Ryc. 14. Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Stara Dąbrowa	85
Ryc. 15. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa.....	91
Ryc. 16. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa na tle gmin powiatu stargardzkiego.....	91
Ryc. 17. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	92
Ryc. 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa	92
Ryc. 19. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Stara Dąbrowa w 2020 roku na tle powiatu i województwa.....	98
Ryc. 20. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Stara Dąbrowa w 2020 roku na tle gmin powiatu stargardzkiego.....	99
Ryc. 21. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021	106
Ryc. 22. Wykonanie budżetu Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	107
Ryc. 23. Struktura dochodów Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	108
Ryc. 24. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa.....	109
Ryc. 25. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Stara Dąbrowa na lata 2022-2030	110
Ryc. 26. Struktura ludności w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	113
Ryc. 27. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w gminach powiatu stargardzkiego	114
Ryc. 28. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Stara Dąbrowa w roku 2021 na tle powiatu i województwa	117
Ryc. 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie i Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa	122
Ryc. 30. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Stara Dąbrowa na tle powiatu i województwa	125

Spis tabel

Tab. 1. Oceny poszczególnych podobszarów w Gminie Stara Dąbrowa	18
Tab. 2. Analiza SWOT dla Gminy Stara Dąbrowa	23
Tab. 4 Spójność kierunków strategii wojewódzkiej ze Strategią Rozwoju Gminy Stara Dąbrowa na lata 2023-2030	65
Tab. 1 Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021	82
Tab. 2 Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie stargardzkim w latach 2017-2021	89
Tab. 3 Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Stara Dąbrowa w 2021 r. według sekcji PKD	90
Tab. 4 Stan gospodarki odpadami w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2016-2020	100
Tab. 5 Ewidencja źródeł ciepła w Gminie Stara Dąbrowa w 2021 roku	105
Tab. 6 Dochody podatkowe Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	108
Tab. 7 Zmiany liczby ludności w powiecie stargardzkim w latach 2017-2021	111
Tab. 8 Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021 na tle powiatu i województwa	112
Tab. 9 Wskaźniki demograficzne dla Gminy Stara Dąbrowa w 2017 i 2021 roku	112
Tab. 10 Przedszkola publiczne na terenie Gminy Stara Dąbrowa	114
Tab. 11 Szkoły podstawowe na terenie Gminy Stara Dąbrowa	115
Tab. 12 Liczba uczniów w szkołach na terenie Gminy Stara Dąbrowa i na terenie innych gmin	115
Tab. 13 Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Stara Dąbrowa w roku szkolnym 2019/2020	116
Tab. 14 Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	117
Tab. 15 Stan infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie Gminy Stara Dąbrowa	119
Tab. 16 Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Stara Dąbrowa	120
Tab. 17 Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Gminy Stara Dąbrowa	121
Tab. 18 Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Stara Dąbrowa w latach 2017-2021	125